A HELP

इंग्लिश भाषणाचें ज्ञान मिळवावयासाठीं साह्यकारक पुस्तक.

IN

ACQUIRING A KNOWLEDGE OF THE ENGLISH LANGUAGE;

DESIGNED FOR THE BENEFIT OF THOSE IN THIS COUNTRY,

ह्या देशांत जे इंग्लिश भाषण आणि विद्या

WHO WISH TO STUDY THE ENGLISH

शिकावयास इच्छितात, त्यांच्या

LANGUAGE AND SCIENCE.

हितासाठीं योजिली आहे.

"The fear of the Lord is the beginning of wisdom; and to depart from evil is understanding." SOLOMON.

यहोवाचें भय, हें ज्ञानाचें मूळ आहे; आणि पापापासून फिरणें, ही बुद्धि आहे.

"Of all things, knowledge is esteemed the greatest treasure, from incapacity to be stolen, from incapacity to be given away, and from incapacity to be destroyed." BACON.

सर्वद्रव्येषुविद्यैव वित्तमाहुरनुत्तमं. अहार्यत्वादनर्घ्यत्वात् अक्षयत्वाचसर्वदा.

Third Edition Revised.

BOMBAY:
AMERICAN MISSION PRESS.
T. GRAHAM, PRINTER.

1846.

A HELP

इंग्लिश भाषणाचें ज्ञान मिळवावयासाठीं साह्यकारक पुस्तक.

IN

ACQUIRING A KNOWLEDGE

OF THE

ENGLISH LANGUAGE;

DESIGNED FOR THE BENEFIT OF THOSE IN THIS COUNTRY,

ह्या देशांत जे इंग्लिश भाषण आणि विद्या

WHO WISH TO STUDY THE ENGLISH

शिकावयास इच्छितात, त्यांच्या

LANGUAGE AND SCIENCE.

हितासाठीं योजिली आहे.

"The fear of the Lord is the beginning of wisdom; and to depart from evil is understanding." SOLOMON.

यहोवाचें भय, हें ज्ञानाचें मूळ आहे; आणि पापापासून फिरणें, ही बुद्धि आहे.

"Of all things, knowledge is esteemed the greatest treasure, from incapacity to be stolen, from incapacity to be given away, and from incapacity to be destroyed." BACON.

सर्वद्रव्येषुविद्यैव वित्तमाहुरनुत्तमं. अहार्यत्वादनर्घ्यत्वात् अक्षयत्वाच्चसर्वदा

Third Edition Revised.

BOMBAY:
AMERICAN MISSION PRESS.
T. GRAHAM, PRINTER.

1846.

ADVERTISEMENT.

This book is designed, as far as practicable, to supply the place of a teacher, to those natives who wish to acquire a knowledge of the English language; it also affords a like facility for such Europeans as may wish to acquire a knowledge of the Murat,hee language.

The plan of the book is,

1. A vocabulary, in which each word is defined separately; and the pronunciation of some of them is shown.

2. The same words are explained in composition.

3. The matter selected for the composition, is designed to be useful in business, improving to the mind, and beneficial to the heart. This plan has been adhered to, with little variation, throughout the book.

The learner should thoroughly commit to memory the words as they stand defined in the vocabulary; and then carefully study them, as they occur in composition.

The short sentences should be committed familiarly to memory; and in order to understand the correct use of the language, the meaning of every sentence should be studied, and well digested.

The learner, by going thoroughly through the book in this manner, may become so far master of the English language as to be able to express his ideas correctly on a great variety of subjects, and by the help of a dictionary, to read and understand any common composition in the English language.

It will be observed by those versed in both languages, that in some instances, the style is necessarily impaired, by rendering the expression in one language correspondent to the same expression in the other.

It is hoped that this elementary book will be essentially serviceable to those whose business connects them with Europeans, or whose regard for mental improvement renders them desirous of acquainting themselves with European arts and sciences.

सूचिका.

ह्या देशांतील जे लोक इंग्रजी भाषा शिकावयास इच्छितात, त्यांस शिकविणाऱ्यावांचून ती यावी ह्मणून हें लाहान पुस्तक केलें, आणि जे इंग्रजी लोक मराठी भाषा शिकावयास इच्छितात, त्यांच्याहि उपयोगी पडेल.

ह्या पुस्तकाची रचना येणेंप्रमाणें आहे.

१ शब्दावळीसारिखा एके एके शब्दाचा अर्थ वेगळा वेगळा सांगितला आहे, आणि त्यांतील कित्येकांचा उच्चार दाखविला आहे.

२ तेच शब्द वाक्यरचनेकडून दाखविले आहेत.

३ हिच्या अन्वयासाठीं जीं प्रयोजनें व्यवहारांत उपयोगी पडतात आणि बुद्धीस वाढवितात, आणि अंतःकरणास शुद्ध करितात तीं आहेत.

ह्या बेताप्रमाणें हें पुस्तक बहुधा केलें आहे.

जे शब्द वेगळे वेगळे सांगितले आहेत ते शिकणाऱ्याने मुखपाठ करावे, आणि मग जसे गोष्टींत लाविले आहेत तसे शिकावे, लाहान जीं वाक्यें तीं तोंडपाठ करावीं, आणि भाषाची शुद्ध रीत समजावयासाठीं प्रत्येक वाक्याचा अर्थ समजून घ्यावा.

शिकणाऱ्याने या प्रकारें हें पुस्तक सगळें शिकलें असतां, इंग्रजी भाषा एवढी समजेल कीं आपले विचार त्याला शुद्ध बोलतां येतील, आणि शब्दकोशाच्या साह्याकडून इंग्रजी भाषांतील साधारण पुस्तकें वाचतां आणि समजतां येतील.

ह्या दोहीं भाषांमध्यें जे निपुण आहेत त्यांच्या लक्ष्यांत असें येईल कीं दोन्ही भाषा जोडण्यामुळें वाक्यें कचित् अगत्य गौण पडलीं आहेत.

ह्या देशांतील ज्या सर्वांस विलायती लोकांसीं कामाचा प्रसंग पडतो, आणि जे बुद्धीस अभ्यास करण्यासाठीं विलायती कळा विद्या समजावयास इच्छितात, त्या सर्वांस हें पुस्तक फार उपयोगी पडेल, असी आशा आहे.

ALPHABET अक्षरें.

Roman Letters.		Italic do.		Chirographic do.		Old English do.		Name.	नाव.	वर्ण.
A	a	*A*	*a*	A	a	A	a	a	ए	ए आ
B	b	*B*	*b*	B	b	B	b	bee	बी	ब
C	c	*C*	*c*	C	c	C	c	see	सी	क स
D	d	*D*	*d*	D	d	D	d	dee	दी	द ड
E	e	*E*	*e*	E	e	E	e	ee	ई	ई ए अ
F	f	*F*	*f*	F	f	F	f	eff	एफ	फ
G	g	*G*	*g*	G	g	G	g	jee	जी	ग ज
H	h	*H*	*h*	H	h	H	h	aitch	एच	ह
I	i	*I*	*i*	I	i	I	i	i	ऐ	ऐ इ
J	j	*J*	*j*	J	j	J	j	jay	जे	ज
K	k	*K*	*k*	K	k	K	k	kay	के	क
L	l	*L*	*l*	L	l	L	l	el	एल्	ल ळ
M	m	*M*	*m*	M	m	M	m	em	एम्	म
N	n	*N*	*n*	N	n	N	n	en	एन्	न ण
O	o	*O*	*o*	O	o	O	o	o	ओ	ओ

Roman Letters.		Italic do.		Chirographic do.		Old English do.		Name.	नाव.	वर्ण.
P	p	*P*	*p*	P	p	P	p	pee	पी	प
Q	q	*Q*	*q*	Q	q	Q	q	cue	क्यु	क्व
R	r	*R*	*r*	R	r	R	r	ar	आर	र
S	s	*S*	*s*	S	ſs	S	s	ess	एस्	स
T	t	*T*	*t*	T	t t	T	t	tee	ती	त ट
U	u	*U*	*u*	U	u	U	u	u	यु	यु
V	v	*V*	*v*	V	v	V	v	vee	वी	व
W	w	*W*	*w*	W	w	W	w	double u	डबल्यु	व
X	x	*X*	*x*	X	x	X	x	eks	एक्स	क्स
Y	y	*Y*	*y*	Y	y	Y	y	wy	वै	य इ
Z	z	*Z*	*z*	Z	z	Z	z	zee or zed	जी, जेद	ज

VOWELS, स्वर.

a, e, i, o, u, w, y.

CONSONANTS, व्यंजनें.

b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z.

CONSONANTS AND VOWELS COMBINED.

व्यंजनें व स्वर जोडण्याची रीत.

ba	बे	be	बि	bi	बै	bo	बो	bu	ब्यु	by	बि
ca	के	ce	सि	ci	सै	co	को	cu	क्यु	cy	सि

da	दे	de	दि	di	दै	do	दो	du	द्यु	dy	दि
fa	फे	fe	फि	fi	फै	fo	फो	fu	फ्यु	fy	फै
ga	गे	ge	गि	gi	गै	go	गो	gu	ग्यु	gy	गि
ha	हे	he	हि	hi	है	ho	हो	hu	हु	hy	है
ja	जे	je	जि	ji	जै	jo	जो	ju	ज्यु	jy	जै
ka	के	ke	कि	ki	कै	ko	को	ku	क्यु	ky	कि
la	ले	le	लि	li	लै	lo	लो	lu	ल्यु	ly	लि
ma	मे	me	मि	mi	मै	mo	मो	mu	म्यु	my	मि
na	ने	ne	नि	ni	नै	no	नो	nu	न्यु	ny	नि
pa	पे	pe	पिं	pi	पै	po	पो	pu	प्यु	py	पि
ra	रे	re	रि	ri	रै	ro	रो	ru	रु	ry	रि
sa	से	se	सि	si	सै	so	सो	su	स्यु	sy	सि
ta	ते	te	ति	ti	तै	to	तो	tu	त्यु	ty	ति
wa	वे	we	वि	wi	वै	wo	वो	wu	व्यु	wy	वै
za	ज़े	ze	ज़ि	zi	ज़ै	zo	ज़ो	zu	ज़्यु	zy	ज़ि

VOWELS स्वर.

अ ŭ, a; आ, ा, à, a, ah; इ, ि, ĭ, y; ई, ी, i, ee; उ, ु oo; ऊ ू oo; ए े ye, e, ai, ey; ऐ ै ie; ओ o; औ ौ ou, ow; अं ं ng, n, m.

Note. When अ is the vowel of the final consonants य, क्ष, ज्ञ, or of any double consonant, write (a) for the vowel. With other final consonants the vowel is not sounded (except in some proper names) and should not be written.

आ when the vowel of a final consonant may be written (à) or (ah).

इ when final should be written (y), but in all other places (i).

ई when it begins a word should be written (i), and in all other places (ee).

ए when it begins the word should be written (ye), when final (ey), in all other places (e) except when followed by इ when (ai) should be used.

औ अव when final should be written (ow).

अं when followed by cosonants of the क class is represented by (ng); when followed by the प class (m) is used; in all other places where it has a distinct sound (n) is used.

CONSONANTS, व्यंजनें.

क् k ख् kh ग् g घ् gh च् ts,ch छ् tsh,chh ज् j,z झ् jh,zh
ट् *t* ठ् *th* ड् *d* ढ् dh ण् *n* त् t थ् th द् *d*
ध् *dh* न् n प् p फ् ph ब् b भ् bh म् m य् y
र् r ल् l व् w,v श् sh ष् *sh* स् s ह् h ळ् *l*
क्ष् ksh ज्ञ् dny.

Note. The variation in the spelling of च and ज is to be made according to the pronunciation.

ल when preceded by the vowels अ इ ई ए, should generally be doubled.

व should be written (w) excepting when its vowel is either इ, ई, ए and then (v) should be used.

When क्ष commences a word it should be written (ksh) and so in all places.

मराठी व्यंजनें पुढील उदाहरणांप्रमाणें स्वरांसीं जोडलीं आहेत.

The Mŭrat'hee consonants are conjoined with vowels after the following examples:

kŭ	kâ	kĭ	kēē	kŏŏ	koo	kā	kī	kō	kou	kun	kuh
क	का	कि	की	कु	कू	के	कै	को	कौ	कं	कः

khŭ	khâ	khĭ	khēē	khŏŏ	khoo	khā	khī	khō	khou	khun	khuh
ख	खा	खि	खी	खु	खू	खे	खै	खो	खौ	खं	खः
gŭ	gâ	gĭ	gēē	gŏŏ	goo	gā	gī	gō	gou	gun	guh
ग	गा	गि	गी	गु	गू	गे	गै	गो	गौ	गं	गः
ghŭ	ghâ	ghĭ	ghēē	ghŏŏ	ghoo	ghā	ghī	ghō	ghou	gun	ghuh
घ	घा	घि	घी	घु	घू	घे	घै	घो	घौ	घं	घः

हीं पुढील अक्षरें कित्येकानी असीं समजाविलीं आहेत.

By some, also, the following letters are expressed thus:

ट rtŭ, ठ rt'hŭ, ड rdŭ, ढ rdhŭ, ण rnŭ, ळ rlu.

LESSON I. (लेस्सन फर्स्त) धडा १.

Sugar, (शुगर) साखर.
Molasses, (मोलासेस) काकवी.
Are, (आर) आहेत.
This, (थिस) हा ही हें.
Bread, (ब्रेद) भाकरी.
Sour, (सावर) आंबट.
Bitter, (बित्तर) कडु.
Red, (रेद) तांबडें.
And, (आंद) आणि.
Sweet, (स्वीत) गोड.
Is, (इज) आहे.
That, (थात) तो ती तें.
Salt, (साल्त) खारट.
Mango, (मांगो) आंबा.
Leaf, (लीफ) पान.
Cloth, (क्लाथ) कापड.
Blue, (ब्लु) निळें.
Floor, (फ्लोवर) भूमि.
Wall, (वाल) भिंत.
Small, (स्माल) लाहान.
Large, (लार्ज) मोठें.
Door, (दोवर) दार.
Glass, (ग्लास) कांच.
Crooked, (क्रुकेद) वांकडें.
Fence, (फेन्स) आवार.
Flower, (फ्लावर) फूल.
Silk, (सिल्क) रेशीम.
Colour, (कलर) रंग.
Table, (तेबल) चवरंग.
Of, (आव) चा ची चें.
Stone, (स्तोन) धोंडा.
Earth, (अर्थ) माती.
Brick, (ब्रिक) विट or ईंट.
Room, (रूम) खोली.

Green, (ग्रीन) हिरवें.
Yellow, (येल्लो) पिवळें.
Wood, (वुड) लांकूड.
These, (धीज) हें ह्या ही.
Steps, (स्तेप्स) पायऱ्या.
Post, (पोस्त) खांब.
Boards, (बोर्ड्ज) तख्ते.
Window, (विंदो) खिडकी.
Road, (रोद) वाट, रस्ता.
Straight, (स्त्रेट) नीट.

Sugar and molasses are sweet. साकर आणि काकवी गोड [आहेत.
This bread is salt. ही भाकर खारट आहे.
This mango is sour. हा आंबा आंबट आहे.
This leaf is bitter. हें पान कडू आहे.
This cloth is red. हें कापड तांबडें आहे.
This flower is blue. हें फूल निळें आहे.
That silk is green. तें रेशीम हिरवें आहे.
This colour is yellow. हा रंग पिवळा आहे.
This table is wood. हा चवरंग लांकडी आहे.
These steps are of stone. ह्या पायऱ्या धोंड्याच्या आहेत.
This floor is earth. ही भूमि मातीची आहे.
This wall is of brick. ही भिंत इटांची आहे.
This room is small. ही खोली लाहान आहे.
That post is large. तो खांब मोठा आहे.
That door is of boards. तें दार तखत्यांचें आहे.
That window is of glass. ती खिडकी कांचेची आहे.
That road is strait. तो रस्ता नीट आहे.
That fence is crooked. तें आवार वांकडें आहे.

LESSON II. (लेस्सन सेकंद) धडा २.

What? (व्हात) काय ?
They, (ध्हे) ते त्या तीं.
Name, (नेम) नाव.
It, (इत) तो ती तें.

Leather, (लेत्हर) कातडें.
Your, (युवर) तुझा तुझी तुझें.
Hope, (होप) आशा.
Twelve, (त्वेल्व) बारा.
You, (यू) तूं.
You came, (यू केम) तूं आलास.
Fort, (फोर्ट) किल्ला.
I came, (ऐ केम) मी आलों.
Going, (गोइंङ) जात.
Shore, (शोर) काठीं.
New, (न्यु) नवा.
Old, (ओल्द) जुना.
Useless, (यूस्लेस) निरुपयोगी.
Book, (बुक) पुस्तक.
Given, (गिविन) दिल्ही.
Worthy, (वर्त्हि) योग्य.
Giver, (गिवेर) देणारा.
Teacher, (तिचर) शिकविणारा.
I reside, (ऐ रिजैद) मी राहतों.
Progress, (प्राग्रेस) अभ्यास.
If, (इफ) जर.
Conduct, (कांदक्त) वर्त्तोस.
Perhaps, (पर्हाप्स) कदाचित.
Will obtain, (विल आब्तेन) पावसील.

Call, (काल) म्हणतात.
My, (मै) माझा माझी माझें.
Age, (एज) उमर or वय.
Years, (यीर्ज) वर्षें.
Whence, (व्हेन्स) कोठून.
I, (ऐ) मी.
From, (फ्राम) हून or पासून.
Where? (व्हार) कोठें?
Sea, (सी) समुद्र.
Penknife, (पेन्नैफ) चाकू.
No, (नो) नाहीं.
Rusty, (रस्ती) गंजला.
Whose? (हूज) कोणाची?
To me, (तु मी) मला.
Yesterday, (येस्तर्डे) काल.
Present, (प्रेजंत) बक्षीस.
Who? (हू) कोण?
With whom, (उईत्ह हूम) ज्याबरोबर.
In study, (इन स्तदी) शिकण्यांत.
Reward, (रिवार्ड) उतराई फळ.
Well, (वेल) बरें.
Then, (त्हेन) तर तेव्हां.
Such, (सच) तसें.
You also, (यू आलसो) तूंहि.
Was, (वाज) होतो होती होतें.

What is the name of this? याचें नाव काय आहे?
They call it leather. त्याला कातडें म्हणतात.
What is your name? तुझें नाव काय आहे?

My name is Hope. माझें नाव आशा आहे.
What is your age? तुझी उमर केवढी आहे?
My age is twelve years. माझें वय बारा वर्षांचें आहे.
Whence came you? तूं कोठून आलास?
I came from the fort. मी किल्यांतून or पासून आलों.
Where are you going? तूं कोठें जात आहेस?
I am going to the sea-shore. मी समुद्राच्या कांठीं जात आहें.
Is this penknife new? हा चाकू नवा आहे कीं काय?
No, it is old and rusty. नाहीं, तो जुना आणि गंजला आहे.
And it is useless. आणि तो निरूपयोगी आहे.
Whose book is that? तें कोणाचें पुस्तक आहे?
It was given to me yesterday. काल तें मला दिल्हें होतें.
It is a worthy present. तें योग्य बक्षीस आहे.
Who was the giver of it? त्याचा देणारा कोण होता?
My teacher, with whom I reside. माझा शिकविणारा ज्याबरोबर मी राहतों.
It is the reward of my progress in study. हें माझ्या शिकण्याच्या अभ्यासाचें फळ आहे.
If you conduct well, then perhaps you also will obtain such a book. जर तूं बरें वर्त्ततोस तर कदाचित तूंहि तसें पुस्तक पावसील.

LESSON III. धडा ३.

Ha, (हा) हे.
Lad, (लाद) मुला.
Mother, (मल्हर) आई.
That, त्या.
In, (इन) आंत मध्यें.
Walking, (वाकिङ) फिरत.
Salt, (साल्त) मीठ.
Yard, (यार्ड) अंगण.
Aged, (एजेद) म्हातारा.
There, (त्हेर) तेथें.
With, (उइत्ह) संगतीं.
Grandmother, आजी.

Grandfather, (ग्रांडफाल्हर) आजा.
He, (ही) तो.
But, (बत) परंतु.
Sick, (सिक) रोगी.
To meet, (तु मीट) भेटायास.
Sir, (सर) साहेब.
How, (हौ) कसा:
Well, (उएल) बरा.
Head, (हेड) डोकें.
Side, (सैद) कूस.
Some, (सम्) थोडा.
Last night, (लास्त नैत) कालची रात्र.
To go, (तु गो) जाऊं.
I have, (ऐ हेव) मला आहे.
Daughter, (दाटर) कन्या.
Appear, (आप्पीर) दिसतात.
Therefore, (त्हेफोंर) यास्तव.
I praise, (ऐ प्रेज) मी स्तवितों.
To God, ईश्वराला or देवाला.
Praise, स्तुति.
For, (फार) कां तर.
Young, (यङ) तरूण.
Father, (फात्हर) बाप.
Them, (त्हेम) त्यास.
I will go, मी जाईन.
Morning, (मार्निङ) सकाळ.
Entirely, (एंतैर्ली) केवळ.
I thank you, (ऐ त्हांक यू) मी तुझा उपकार मानितों.
Aches, (एक्स) दुखतें.
Pain, (पेन) दुःख.
Fever, (फीवर) ताप.
Asleep, (एस्लीप) झोंपीं.
I could get, (ऐ कुद गेत) घेववली.
Son, (सन्) पुत्र.
Very, (वेरी) फार.
Yes, (येस) होय.
God, (गाद) ईश्वर, देव.
True, (त्रू) खरें.
All, (आल) सर्व.
Be, (बी) असो.
We, (उई) आम्ही.
Move, (मूव) फिरतो.
Live, (लिव) वांचतों, जगतों.
Exist, (एक्सिस्त) स्थीत आहों.
Remember this, रिमेंबर थिस हें स्मरा.

Ha my young lad, where are your father and mother?
हे माझ्या तरूण मुला, तुझा बाप आणि आई कोठें आहेत?
There they are walking in that yard.
तेथें त्या अंगणांत तीं चालत आहेत.

And is your aged grandfather there?
आणि तुझा म्हातारा आजा तेथें आहे कीं काय?
He is with them, but my grandmother is sick.
तो त्यांसंगतीं आहे, परंतु माझी आजी रोगी आहे.
I will go to meet them.
मी त्यांस भेटावयास जाईन.
Sir, how are you this morning?
साहेबा, ह्या सकाळीं तूं कसा आहेस?
Sir, I thank you, I am not entirely well.
साहेबा, मी तुझा उपकार मानितों, मी केवळ बरा आहें असें नाहीं.
My head aches, there is a pain in my side.
माझें डोकें दुखतें, माझ्या कुसींत दुःख आहे.
And I have some fever.
आणि मला कांहीं ताप आहे.
Last night, I could not get any sleep.
काल रात्रीं माझ्याने झोंप घेववली नव्हती.
Your daughter and son appear very well.
तुझी कन्या आणि पुत्र फार खुशाल दिसतात.
Yes, they are very well, therefore I praise God.
होय, तीं फार खुशाल आहेत, यास्तव मी देवाला स्तवितों.
True, to God be all the praise, for in God we live, and
खरें, देवाला सर्व स्तुति असो, कां तर देवांत आह्मी वांचतों, आणि फिरतों,
move, and exist.
आणि आहों.

LESSON IV. धडा ४.

Cousin, चुलतभाऊ, आतेभाऊ, चुलतबहीण, आतेबहीण.
Uncle, चुलता, मामा.
Will procure, मिळवील.
Aunt, मावसी, आत.
Sister-in-law, भाउजय.

Brother-in-law, भावजी.
Nephew, पुतण्या, भाचा.
Grand-son, नातू.
Parents, आईबाप.
Dead, मेलीं, वारलीं.
Forlorn, अनाथ, निराश्रित.
Relatives, सोयरीं, गोत्रज.
Assistance, साह्य, मदत.
Able, शक्तिमान्, सामर्थ्यवान्.
Solicit, मागतों.
Sorrow, खेद.
Pierces, टोंचितें, भोंसकतें.
Mind, मन, चित्त.
Uncharitable, अनुपकारिक.
Charitable, उपकारिक.
True, खरें, सत्य, प्रमाण.
Vain, व्यर्थ, निरर्थ, निर्फळ.
Take, घे, अंगिकार.
Days, दिवस.
Clothes, वस्त्र, पांघरूण.

Niece, पुतणी, भाची.
Grand-daughter, नात.
Both, उभयतां, दोघे.
Cripple, पंगु, पांगळा.
Left, ठेविला, सोडिला.
Poor, गरीब, दीन.
To render, करूं, फेडायास.
Charity, धर्म.
Friend, मित्र, इष्ट.
Heart, अंतःकरण.
Afflicted, दुःखित.
Shall console, शांतवील.
Curse, शाप.
Blessing, आशीर्वाद.
Love, प्रीति, प्रेम.
Money, पैका.
Several, कित्येक.
Food, अन्न, खाद्य.
For, साठीं, करितां, स्तव.
&c. and so forth, इत्यादिक.

Father's brothers and mother's brothers are called uncles.

बापाचे भाऊ आणि आईचे भाऊ हे चुलते मामे ह्मटले आहेत.

Father's sisters and mother's sisters are called aunts.

बापाच्या बहिणी व आईच्या बहिणी आता, मावशा, ह्मटल्या आहेत.

Brother's sons and sister's sons are called nephews.

भावाचे पुत्र व बहिणीचे पुत्र पुतणे व भाचे ह्मटले आहेत.

He lived to see his grand-sons and grand-daughters.

तो आपल्या नातवांस आणि नातींस पाहायास वांचला.

My parents are both dead.
माझीं आईबापें उभयतां मेलीं आहेत.
My relatives are poor, and not able to render me assistance.
माझीं सोयरीं गरीब आहेत, आणि मांझें साह्य करूं शकत नाहींत.
Of you I solicit charity.
मी तुजपासून धर्म मागतों.
My poor friend, your sorrow pierces my heart.
माझे गरीब मित्रा, तुझा खेद माझ्या अंतःकरणास टोंचितो.
My charity shall console your afflicted mind.
माझा धर्म तुझ्या दुःखित मनास शांतवील.
The curse of God is upon the uncharitable.
अनुपकारिकांस देवाचा शाप आहे.
But his blessing is upon the charitable.
परंतु उपकारिकांवर त्याचा आशीर्वाद आहे.
True, but if the love of God is not in our hearts, then our charity will be vain.
खरें, परंतु जर देवाची प्रीति आमच्या अंतःकरणांत नाहीं, तर आमचा उपकार व्यर्थ होईल.
Take this money, it will procure for you, food and clothes, &c. for several days.
हा पैका घे, कित्येक दिवसांपर्यंत अन्न व वस्त्र इत्यादिक तेणेंकरून तुझ्यासाठीं मिळेल.

LESSON V. धडा ५.

Repeat, सांग.
Other, दुसरें.
It, तें.
Price, value, मोल.
How long, किती वेळ.
Questions, प्रश्न, पृछा.
Obtained, मिळविलें, संपादलें.
Use, उपयोग, वापरणें.
Durable, टिकाऊ.
It will last, तें तगेल, टिकेल.

Cause, कारण.
Intention, बेत.
Noise, गोंगाट.
Makes, करितो.
Doing, करीत.
Here, एथें, इकडे.
So, असें, याप्रमाणें.
Told, बोलला.
Shall we do? आह्मी करूं?
You hear, तूं ऐकतोस.
Certainly, निश्चयें.
Now, आतां, सांप्रत.

Meaning, भाव, अर्थ, अभिप्राय.
You wish, तूं इच्छितोस.
Uproar, गलबला.
You say, तूं ह्मणतोस, तूं बोलतोस.
Calls, बोलावितो, हाक मारितो.
Come, येतो, येतात.
True, खरें.
You believe, तूं खरें मानितोस.
Opinion, अभिप्राय, मत.
News, वर्त्तमान,समाचार.
What o'clock? किती वाजले?
Month, महिना, मास.

Repeat some other questions. कित्येक दुसरे प्रश्न सांग.
What is this? हें काय आहे?
Where was it obtained? तें कोठें मिळविलें होतें?
What is the use of this? याचा उपयोग काय आहे?
What is the price of this? याचें मोल काय आहे?
Is it durable? तें टिकाऊ आहे कीं काय?
How long will it last? तें किती वेळ तगेल?
What is the cause of this? याचें कारण काय आहे?
What is your meaning? तुझा भाव काय आहे?
What is your intention? तुझा बेत काय आहे?
What do you wish? तूं काय इच्छितोस?
What is that noise? तो काय गोंगाट आहे?
Who makes that uproar? तो गलबला कोण करितो?
What do you say? तूं काय ह्मणतोस?
What is that to me? त्याचें मला काय आहे?
What are you doing? तूं काय करीत आहेस?

Who calls? कोण बोलावितो?

Who comes here? एथें कोण येतो?

Is it certainly so? तें असें निश्चयें आहे कीं काय?

Is it true? तें खरें आहे कीं काय?

Who told you so? कोणी तुला असें सांगितलें?

Do you believe them? तूं त्यांस खरें मानितोस कीं काय?

What shall we do? आह्मी काय करूं?

What is your opinion? तुझें मत काय आहे?

Do you hear me? तूं माझें ऐकतोस कीं काय?

Will you do it? तूं तें करसील कीं काय?

How are you? तूं कसा आहेस?

What is the news? वर्त्तमान काय आहे?

Is that all? सगळें तेवढेंच कीं काय?

What o'clock is it now? आतां किती वाजले आहेत?

What day of the month is this? महिन्याचा हा कितवा दिवस आहे?

NUMBERS. गणना.

1.	I.	One.	१	एक.
2.	II.	Two.	२	दोन.
3.	III.	Three.	३	तीन.
4.	IV.	Four.	४	चार.
5.	V.	Five.	५	पांच.
6.	VI.	Six.	६	साहा.
7.	VII.	Seven.	७	सात.
8.	VIII.	Eight.	८	आठ.
9.	IX.	Nine.	९	नऊ.
10.	X.	Ten.	१०	दाहा.
11.	XI.	Eleven.	११	अकरा.
12.	XII.	Twelve.	१२	बारा.

13.	XIII.	Thirteen.	१३ तेरा.
14.	XIV	Fourteen.	१४ चौदा.
15.	XV.	Fifteen.	१५ पंधरा.
16.	XVI.	Sixteen.	१६ सोळा.
17.	XVII.	Seventeen.	१७ सतरा.
18.	XVIII.	Eighteen.	१८ अठरा.
19.	XIX.	Nineteen.	१९ एकुणवीस.
20.	XX.	Twenty.	२० वीस.
21.	XXI.	Twenty one.	२१ एकवीस.
22.	XXII.	Twenty two.	२२ बेवीस, बावीस.
23.	XXIII.	Twenty three.	२३ तेवीस.
24.	XXIV.	Twenty four.	२४ चोवीस.
25.	XXV.	Twenty five.	२५ पंचवीस.
26.	XXVI.	Twenty six.	२६ सव्वीस.
27.	XXVII.	Twenty seven.	२७ सत्तावीस.
28.	XXVIII.	Twenty eight.	२८ अठ्ठावीस.
29.	XXIX.	Twenty nine.	२९ एकुणतीस.
30.	XXX.	Thirty.	३० तीस.
31.	XXXI.	Thirty one.	३१ एकतीस.
32.	XXXII.	Thirty two.	३२ बत्तीस.
33.	XXXIII.	Thirty three.	३३ तेहेतीस.
34.	XXXIV.	Thirty four.	३४ चौतीस
35.	XXXV.	Thirty five.	३५ पस्तीस.
36.	XXXVI.	Thirty six.	३६ छत्तीस.
37.	XXXVII.	Thirty seven.	३७ सततीस.
38.	XXXVIII.	Thirty eight.	३८ अडतीस.
39.	XXXIX.	Thirty nine.	३९ एकुणचाळीस.
40.	XL.	Forty.	४० चाळीस.
41.	XLI.	Forty one.	४१ एकेचाळीस-ताळीस.

42.	XLII.	Forty two.	४२ बेचाळीस-ताळीस.
43.	XLIII.	Forty three.	४३ त्रेचाळीस-ताळीस.
44.	XLIV.	Forty four.	४४ चवेचाळीस-ताळीस.
45.	XLV.	Forty five.	४५ पंचेचाळीस-ताळीस.
46.	XLVI.	Forty six.	४६ शेचाळीस-ताळीस.
47.	XLVII.	Forty seven.	४७ सत्तेचाळीस-ताळीस.
48.	XLVIII.	Forty eight.	४८ अठेचाळीस-ताळीस.
49.	XLIX.	Forty nine.	४९ एकुणपन्नास.
50.	L.	Fifty.	५० पन्नास.
51.	LI.	Fifty one.	५१ एकावन.
52.	LII.	Fifty two.	५२ बावन.
53.	LIII.	Fifty three.	५३ त्रेपन.
54.	LIV.	Fifty four.	५४ चोपन.
55.	LV.	Fifty five.	५५ पंचावन.
56.	LVI.	Fifty six.	५६ छप्पन.
57.	LVII.	Fifty seven.	५७ सत्तावन.
58.	LVIII.	Fifty eight.	५८ अठ्ठावन.
59.	LIX.	Fifty nine.	५९ एकुणसाठ.
60.	LX.	Sixty.	६० साठ.
61.	LXI.	Sixty one.	६१ एकसष्ट.
62.	LXII.	Sixty two.	६२ बासष्ट.
63.	LXIII.	Sixty three.	६३ त्रेसष्ट.
64.	LXIV	Sixty four.	६४ चौसष्ट.
65.	LXV.	Sixty five.	६५ पांसष्ट.
66.	LXVI.	Sixty six.	६६ सासष्ट.
67.	LXVII.	Sixty seven.	६७ सतसष्ट, सदसष्ट.
68.	LXVIII.	Sixty eight.	६८ अडसष्ट.
69.	LXIX.	Sixty nine.	६९ एकुणहत्तर.
70.	LXX.	Seventy.	७० सत्तर.

71.	LXXI.	Seventy one.	७१ एकाहत्तर.
72.	LXXII.	Seventy two.	७२ बाहत्तर.
73.	LXXIII.	Seventy three.	७३ त्र्याहत्तर.
74.	LXXIV.	Seventy four.	७४ चौऱ्याहत्तर.
75.	LXXV.	Seventy five.	७५ पंच्याहत्तर.
76.	LXXVI.	Seventy six.	७६ शाहत्तर.
77.	LXXVII.	Seventy seven	७७ सत्याहत्तर.
78.	LXXVIII.	Seventy eight.	७८ अठ्याहत्तर.
79.	LXXIX.	Seventy nine.	७९ एकुणऐंसी.
80.	LXXX.	Eighty.	८० ऐंशी.
81.	LXXXI.	Eighty one.	८१ एक्याऐंशी.
82.	LXXXII.	Eighty two.	८२ ब्याऐंशी.
83.	LXXXIII.	Eighty three.	८३ त्र्याऐंशी.
84.	LXXXIV.	Eighty four.	८४ चौऱ्याऐंशी.
85.	LXXXV.	Eighty five.	८५ पंच्याऐंशी.
86.	LXXXVI.	Eighty six.	८६ शाऐंशी.
87.	LXXXVII.	Eighty seven.	८७ सत्याऐंशी.
88.	LXXXVIII.	Eighty eight.	८८ अठ्याऐंशी.
89.	LXXXIX.	Eighty nine.	८९ नव्याऐंशी, एकुणनव्वद.
90.	XC.	Ninety.	९० नव्वद.
91.	XCI.	Ninety one.	९१ एक्याण्णव.
92.	XCII.	Ninety two.	९२ ब्याण्णव.
93.	XCIII.	Ninety three.	९३ त्र्याण्णव.
94.	XCIV.	Ninety four.	९४ चौऱ्याण्णव.
95.	XCV.	Ninety five.	९५ पंच्याण्णव.
96.	XCVI.	Ninety six.	९६ शाण्णव.
97.	XCVII.	Ninety seven.	९७ सत्याण्णव.
98.	XCVIII.	Ninety eight.	९८ अठ्याण्णव.
99.	XCIX.	Ninety nine.	९९ नव्याण्णव.

100.	C.	Hundred.	१००	शंभर.
101.	CI.	Hundred and one.	१०१	एकोत्तरशें.
102.	CII.	Hundred and two.	१०२	दुवोत्तरशें.
103.	CIII.	Hundred and three.	१०३	तिवोत्तरशें.
104.	CIV.	Hundred and four.	१०४	चौरोतरशें.
105.	CV.	Hundred & five, &c.	१०५	पांचोतरशें.
500.	D.	Five hundred.	५००	पांचशें.
1,000.	M.	One thousand.	१०००	एक हजार.
10,000.		Ten thousand.	१००००	दाहा हजार.
100,000.		One hundred thousand.	१०००००	एक लाख.
1,000,000.		One million.	१००००००	दाहा लाख.
10,000,000.		Ten millions,	१०००००००	कोटि.

FRACTIONS. व्यंग अंक.

$\frac{1}{4}$	One quarter, or one fourth...........	०|०	पाव.
$\frac{1}{2}$	Half............................	०||०	अर्धा.
$\frac{3}{4}$	Three quarters, or three fourths.	०|||०	पाऊण.
$1\frac{1}{4}$	One & a quarter, or one & one fourth.	१|०	सवा.
$1\frac{1}{2}$	One & a half.	१||०	दीड.
$1\frac{3}{4}$	One & three quarters, or one & three fourths.	१|||०	पाऊणे दोन.
$2\frac{1}{4}$	Two & and a quarter, or two & one fourth.	२|०	सवादोन.
$2\frac{1}{2}$	Two & a half.	२||०	अडीच.
$2\frac{3}{4}$	Two & three quarters, or two & three fourths.	२|||०	पाऊणे तीन.
$3\frac{1}{4}$	Three & a quarter, or three & one fourth.	३|०	सवातीन.
$3\frac{1}{2}$	Three & a half, & so on.	३||०	साडेतीन व असें पुढें.

ORDINALS.		एकवचनी गणना.	
1st.	First.	१	पहिलें.
2d.	Second.	२	दुसरें.
3d.	Third.	३	तिसरें.
4th.	Fourth.	४	चवथें.
5th.	Fifth, &c.	५	पांचवें, असेंच पुढें.

Printed, छापला. Thereby, त्यावरून.
Special, विशेष. Marked, चिन्हित, अंकित.

A word, printed in Italic letters, is thereby marked for
जो शब्द तिरकस अक्षरानी छापला आहे तो त्यावरून विशेष विचारासाठीं
special consideration.
चिन्हित आहे.

LESSON VI. धडा ६.

GRAMMAR, व्याकरण.

or अथवा

Certain grammatical principles and illustrations.

व्याकरणांतील कित्येक तत्वें आणि उदाहरणें.

Only, मात्र, केवळ. Grammatical, व्याकरणांतील.
Certain, कित्येक. Principles तत्वें, सूत्रें.
Illustrations, उदाहरणें. Language, भाषा.
To speak, बोलावयास. To read, वाचावयास.
To write, लिहावयास. Correctly, शुद्ध.
Teaches, शिकविते. Sorts, प्रकार.
In order, अनुक्रमाने. Like which, ह्यासारिखे.

English grammar teaches to speak, to read, and to write the
इंग्रजी भाषा शुद्ध बोलायास, आणि वाचायास, आणि लिहायास इंग्रजी
English language correctly.
व्याकरण शिकविते.

How many sorts of words are there in the English language?
इंग्रजी भाषेंत शब्दाचे प्रकार किती आहेत?

There are nine sorts. नऊ प्रकार आहेत.

Repeat them to me in order. ते अनुक्रमाने मला सांग.

Article, आर्टिकल, उपतत्शब्द. Noun, नाम.
Adjective, नामविशेषण. Verb, क्रियापद.
Conjunction, उभयान्वित. Preposition, उपसर्ग.
Pronoun, सर्वनाम. Adverb, क्रियाविशेषण.
Interjection, काकु.

LESSON VII. धडा ७.

NOUN OR SUBSTANTIVE. नाम.

Thing, वस्तु. Man, माणूस.
Love, प्रीति. Nouns have, नामांस आहेत.
Exists, आहे. Thus, असें
Action, क्रिया. Properties, गुण.
Viz. or, to wit, ह्मणजे.

What is a noun? नाम काय आहे?

A noun is the name of any thing that exists; as, Poona,
नाम कांहीं तरी वस्तूचें नाव आहे, जसें पुणे, माणूस, क्रिया, प्रीति.
man, action, love.

Nouns have three properties, to wit. *Number, Gender, and*
नामांस तीन गुण आहेत, ह्मणजे वचन, लिंग आणि विभक्ति.
Case.

NUMBER. वचन.

Any object, कोणी वस्तु. Consideration, विचार. Unity, एकपण.
Plurality, बहुपण. Expresses, दाखवितें. More, अधिक.
What is number? वचन काय आहे?

Number is the consideration of any object, as one, or more.
कोणी वस्तु एक आहे किंवा अधिक, हा विचार वचन ह्मटलें जातें.
There are two numbers, the singular and the plural.
वचनें दोन आहेत, एकवचन आणि बहुवचन.
The singular number expresses the unity, of an object; as,
एकवचन तें वस्तूचें एकपण दाखवितें, जसें खुरशी, बसक, पेटी.
chair, seat, box.
The plural expresses the plurality of an object; as, chairs,
बहुवचन जें तें वस्तूचें बहूतपण दाखवितें, जसें खुरश्या, बसकी, पेट्या.
seats, boxes.

LESSON VIII. धडा ८.

Every, प्रत्येक. Generally, बहुधा. By adding, जोडण्यानें.
Formed, सिद्ध होतें. Examples, उदाहरणें. Following, पुढील.

Every noun is singular, or plural.
प्रत्येक नाम एकवचनी किंवा बहुवचनी आहे.
The plural of nouns is generally formed by adding *s* to the
नामांचें बहुवचन बहुधा एकवचनाला *s* जोडण्यानें घडतें.
singular.

The following words are examples of nouns, the plural of
ज्या नामांचें बहुवचन तसें सिद्ध होतें, त्यांचीं उदाहरणें हे पुढील शब्द
which is thus formed.
आहेत.

EXAMPLES. उदाहरणें.

Singular, एकवचन.	*Plural*, बहुवचन.
Head, डोकें.	Heads, डोकीं.
Finger, हाताचें बोट.	Fingers, हाताचीं बोटें.
Thumb, अंगठा.	Thumbs, अंगठे.
Nail, नख.	Nails, नखें.
Skin, कातडें.	Skins, कातडीं.
Neck, मान.	Necks, माना.
Eye, डोळा.	Eyes, डोळे.
Forehead, कपाळ.	Foreheads, कपाळें.
Nose, नाक.	Noses, नाकें.
Shoulder, खांदा.	Shoulders, खांदे.
Arm, भुज.	Arms, भुजा.
Chin, हनुवटी.	Chins, हनुवट्या.
Beard, दाढी	Beards, दाढ्या.
Arm-pit, काख.	Arm-pits, काखा.
Wrist, मनगट.	Wrists, मनगटें.
Back, पाठ.	Backs, पाठी.
Hip, कंबर, खुबा.	Hips, कंबरा, खुबे.
Side, कूस.	Sides, कुसी.
Knee, गुडघा.	Knees, गुडघे.
Ankle, घोंटा.	Ancles, घोंटे.
Heel, टांच.	Heels, टांचा.
Toe, पायाचें बोट.	Toes, पायांचीं बोटें.

LESSON IX. धडा ९.

Sometimes, कधीं कधीं. By changing, पालट केल्यानें.

Sometimes the plural is formed by changing the final
जें शेवटील अक्षर *f*, किंवा *fe*, यांचें पालट *ves*, आणि *y*, याचा पालट
letters *f* or *fe* into *ves*, and *y* into *ies*.
केल्यानें कधीं कधीं बहुवचन घडतें.

EXAMPLES. उदाहरणें.

Loaf, भाकर.	Loaves, भाकरी.
Calf, वांसरूं.	Calves, वांसरें.
Wife, बायको.	Wives, बायका.
Knife, सुरी.	Knives, सुऱ्या.
Fly, माशी.	Flies, माश्या.
Leaf, पान.	Leaves, पानें.
Quality, गुण.	Qualities, ते गुण.

Some, कित्येक. Irregularly, गैरचालीनें.

The plural of some nouns is formed irregularly.
कित्येक नामांचीं बहुवचनें गैरचालीनें घडलीं जातात.

EXAMPLES. उदाहरणें.

Man, माणूस.	Men, माणसें.
Woman, स्त्री.	Women, स्त्रिया.
Child, लेंकरूं.	Children, लेंकरें.
Tooth, दांत.	Teeth, ते दांत.
Foot, पाय.	Feet, ते पाय.
Goose, हंस.	Geese, ते हंस.
Mouse, उंदीर.	Mice, ते उंदीर.
Louse, ऊ.	Lice, उवा.

The singular and plural are sometimes alike; thus,

एकवचन आणि बहुवचन कधीं कधीं सारिखें आहे; जसें,

Speep, मेंढरूं, मेंढरें.	Deer, हरीण.	Fish, मासा, मासे.
Swine, डुकर.	Shears, कातर.	Fœces, गू.

Some nouns are used only in the singular; thus,

कित्येक नामें केवळ एकवचनांत वापरतात; जसें,

Honey, मध.	Milk, दूध.	Butter, लोणी.
Manure, खत.	Pitch, डामर,	Wheat, गहूं.
Pride, गर्व.	Anger, राग.	Revenge, सूड.
Sloth, आळस.	Avarice, लोभ.	Poverty, दरिद्र.
Rice, तांदूळ.	Corn, धान्य.	Tobacco, तमाखु.
Snuff, तपकीर.	Earth, माती.	Mud, चिखल.
Blood, रक्त.	Breath, श्वासोश्वास.	Health, समाधान.
Wealth, संपत्ति.	Stealth, चोरी.	Contempt, धिक्कार.
Envy, हेवा.	Hatred, द्वेष.	Fondness, ममता.
East, पूर्व.	West, पश्चिम.	North, उत्तर.
South, दक्षिण.	Wisdom, शाहाणपण.	Folly, मूर्खपण.

Used, वापरली.	Added, जोडले.	Observe, पाहा.

Some nouns are used only in the plural; thus,

कित्येक नामें बहुवचनांत मात्र वापरतात; येणेंप्रमाणें,

Bellows, भाते.	Scissors, कातर.	Ashes, राख.
Riches, दौलत.	Lungs, फुःफुस.	Bowels, आंतडीं.
Reins, कंबर.	Remains, प्रेत.	Tongs, चिमटे.

Snuffers, चिमट्याची कातर. Pantaloons, पायजमा. Vitals, जिव्हाळा.

LESSON X. धडा १०.

Gender, लिंग.	Which, जे.

Animate, सजीव.	Inanimate, निर्जीव.
Female-kind, स्त्री जातीचे.	Male-kind, पुरूष जातीचे.
By prefixing, पूर्वी जोडण्याने.	Difference, भेद.
Another, दुसरें.	Naturally, स्वभावाने, प्रकृतीने.
Speech, बोलणें.	By a figure, दाखल्याने.
Become, होतात.	That, कीं.
Sun, सूर्य.	Of, concerning, विषयीं.
Is rising, उगवत आहे.	Ship, तारूं.
Sails, हाकारती.	Well, बरें.
Methods, रीति.	Distinguishing, निवडणें.
Sex, लिंग.	Different, वेगळे, भिन्न.

Nouns have three genders, viz. Masculine, Feminine, and Neuter.

नामांस तीन लिंगें आहेत, ह्मणजे पुल्लिंग, स्त्रीलिंग आणि नपुंसक लिंग.

All animate things, which are of the male kind, are called *masculine*.

सर्व सजीव पदार्थ, जे पुरूष जातीचे आहेत, ते पुल्लिंग ह्मटलेले आहेत.

All animate objects which are of the female kind, are called *feminine*.

सर्व सजीव पदार्थ, जे स्त्री जातीचे आहेत, ते स्त्रीलिंग ह्मटलेले आहेत.

Objects that are inanimate, are called *neuter*.

निर्जीव पदार्थ जे आहेत, ते नपुंसक ह्मटलेले आहेत.

Some nouns which naturally are neuter, by a figure of
कित्येक नामें जीं प्रकृतीने नपुंसक आहेत, तीं बोलण्याच्या दाखल्याने
speech, become masculine or feminine; thus, they say of
पुल्लिंग अथवा स्त्रीलिंग होतात; असे, सूर्याविषयीं ह्मणतात कीं, तो उग-
the sun, *he* is rising, and of a ship, *she* sails well.
वत आहे, आणि नावेविषयीं, ती बरें हाकारती·

In the English language, there are three methods of distinguishing the sexes.

इंग्लिश भाषेंत लिंगाचे भेद दाखविण्याच्या तीन रीति आहेत.

The first method is by different words; as,

पहिली रीत वेगळ्या शब्दानी आहे; असें,

Masculine, पुल्लिंग.	*Feminine*, स्त्रीलिंग.
King, राजा.	Queen, राणी.
Husband, नवरा.	Wife, नवरी.
Master, स्वामी.	Mistress, स्वामीण.
Boy, मुलगा.	Girl, मुलगी.
Boar, डुकर.	Sow, डुकरीण.
Bull, पोळ.	Cow, गाय.
Ram, मेंढा.	Ewe, मेंढी.
Horse, घोडा.	Mare, घोडी.
Buck, हरण.	Doe, हरिणी.
Dog, कुत्रा.	Bitch, कुत्री.
Drake, बदक.	Duck, बदकीण.
Cock, कोंबडा.	Hen, कोंबडी.
Tailor, शिंपी.	Tailoress, शिंपीण.
Lad, तरूण.	Lass, तरूणी.
Sloven, हेंदरा.	Slut, हेंदरी.
Wizard, भुताळा.	Witch, भुताळी.

The second method is by a difference of the final letters; thus,

दुसरी रीत शब्दांच्या शेवटील अक्षरांच्या भेदेंकडून आहे; असें,

Masculine, पुल्लिंग.	*Feminine*, स्त्रीलिंग.
Lion, सिंह.	Lioness, सिंहीण.
Tiger, वाघ.	Tigress, वाघीण.
Priest, उपाध्या.	Priestess, उपाध्यीण.

Benefactor, उपकार कर्त्ता	Benefactress, उपकार कर्त्री.
Prophet, भविष्यवादी.	Propheteess, भविष्यवादीण.
Shepherd, मेंढपाळ.	Shepherdess, मेंढपाळीण.
Sorcerer, गारूडी.	Sorceress, गारूडीण.
Traitor, फितुरखोर.	Traitress, फितुरखोरीण.
Protector, पाळणारा.	Protectress, पाळणारीण.
Preceptor, शिकविणारा, गुरू.	Preceptress, शिकविणारीण.
Bridegroom, वर.	Bride, वधू.
Widower, रांडका, विधुर.	Widow, रांडकी, विधवा.
Adulterer, व्यभिचारी.	Adulteress, व्यभिचारीण.
Bachelor, अठवर, ब्रह्मचारी.	Maid, कुंवारी, ब्रह्मचारीण.

The third method is by prefixing to the substantive another noun, a pronoun, or an adjective; thus,

तिसरी रीत, नामांस दुसरें नाम, सर्वनाम अथवा गुणविशेषण पूर्वी जोडण्याने आहे; असें,

Masculine, पुल्लिंग.	*Feminine*, स्त्रीलिंग.
A cock-sparrow, चिमणा.	A hen-sparrow, चिमणी.
A man-servant, दास.	A maid-servant, दासी.
A he-goat, बकरा.	A she-goat, बकरी.
A he-bear, अस्वल.	A she-bear, अस्वली.
A male child, मुलगा.	A female child, मुलगी.
Male descendants, पुरूष संतति.	Female descendants, स्त्री संतति.
A male snake, सर्प.	A female snake, सर्पीण.

LESSON XI. धडा ११.

Subject, agent, कर्त्ता.	Corresponds to it, त्यासारिखा [आहे.
Scholar, विद्यार्थी.	Learns, शिकतो.
Retinue, स्वारी, परिवार.	Denotes, or implies, दाखविते.
Possession, of property, संबंध.	Cowards, भेकडे.
Fear, भितात.	Flee, पळतात.

Governor, अमलदार.
Object, कर्म.
Follows, मागें येती.
Is residing, राहात आहे.
Sells, or vends, विकितो.
Mark, खूण.
Acquired, मिळविलें.
By fraud, दगलबाजीनें.
Assume, घेतात.
Princess, राजकन्या.
Counsellor, प्रधान.
Crier, or herald, धांडोरा.

Elephant, हत्ती.
Active verb, सकर्मककक्रियापद.
Ambassador, वकील.
Merchant, व्यापारी.
Goods, माल.
Retained, ठेविली.
Estate, वित्तविषय.
Gambling, पण घालणें.
Jail, तुरंग.
Bounty, बक्षीस.
Decision, ठराव.
Notice, जाहिरात.

English nouns have three cases; viz. the Nominative, the Possessive, and Objective.

इंग्रजी नामांस तीन विभक्ति आहेत, ह्मणजे नामनेटिव, पस्सेसिव, व आब्जेक्टिव.

The nominative case merely expresses the name of a thing,
नामनेटिव विभक्ति वस्तूनें नाम मात्र, अथवा क्रियापदाचा कर्त्ता दाखविती,
or the subject of the verb, and corresponds to the *first*
आणि संस्कृत व मराठी व्याकरणांत जी प्रथमा ती विभक्तीच्या सारिखी
case in Sunskrit and Murat'hee Grammars; and some
आहे; असें,
times to the *second*; thus,

The *scholar* learns. विद्यार्थी शिकतो.

The *teacher* taught. गुरूनें शिकविलें.

The *cowards* fear and flee. भेकडे भिऊन पळतात.

The possessive case implies possession, and corresponds to
पस्सेसिव विभक्ति संबंध दाखविती, आणि संस्कृत व मराठी व्याकरणांत जो
the *sixth* case in Sunskrit and Murat'hee Grammars.
साहावी विभक्ति ती तिच्या समान आहे.

Nouns, in the possessive case, assume *s*, with this mark ';
पस्सेसिव विभक्तींत जीं नावें आहेत, ती ह्या ' खुणेसुद्धां *s* घेतात; असें,
thus,

The king's retinue. राजांची स्वारी.

The governor's elephants. अमलदाराचे हत्ती.

When *s* is the final letter of nouns, singular or plural, in
जेव्हां पस्सेसिव विभक्ति येकवचनी अथवा बहुवचनी नामांचे शेवटील
the possessive case, another *s* is not added, but this
अक्षर *s* आहे, तेव्हां दुसरें *s* जोडलें जात नाहीं, परंतु (') ही खूण मात्र
mark ' only is retained; thus,
ठेविली जाती; असें,

The princess' bounty. राजकन्येचें बक्षीस.

The counsellors' decision. प्रधानांचा ठराव.

The objective case denotes the object of a verb, or of a
आबजेक्टिव विभक्ति क्रियापदाचें अथवा संबंधाचें कर्म दाखविती आणि
relation, and generally follows an active verb, or a pre-
बहुधा सकर्मक क्रियापद अथवा उपसर्ग, यांच्या पुढें येतो, आणि संस्कृत
position, and corresponds to the second, third, fourth,
व मराठी व्याकरणांत दुसरी, तिसरी, चवथी, पांचवी, आणि सातवी
fifth, and seventh cases, in Sunskrit and Murat'hee
विभक्ति ती ह्यांसमान आहे; असें,
Grammars; thus,

The merchant sells his *goods.*
व्यापारी माल विकितो.

Notice was given by the *crier.*
दंवडी पिटविणाऱ्याने जाहिरात केली.

He acquired his estate by *fraud.*
त्याने आपले वित्तविषय दगलबाजीने मिळविले.

He went from the *gambling-table* to the *jail.*
तो पण घालण्याच्या मेजापासून तुरंगांत गेला.

The Ambassador is residing in *Poona.*
वकील पुण्यांत राहत आहे.
Goods, Crier, Fraud, Table, Jail, and Poona, are all in the objective case.

Declension of the noun *Writer.*
लिहिणारा ह्या नामाची मोडणी.

Singular, एकवचन.	*Plural,* बहुवचन.
Nom. Writer, लिहिणारा.	Writers, लिहिणारे.
Pos. Writer's, लिहिणाऱ्याचें.	Writers', लिहिणाऱ्यांचें.
Obj. Writer, लिहिणाऱ्याला.	Writers, लिहिणाऱ्यांस.

LESSON XII. धडा १२.

PRONOUN, सर्वनाम.

Substituted, ठिकाणीं घातलेला.	To prevent, निवारायास.
Frequent, वारंवार.	Occurrence, येणें
Personal, पुरूषवाचक.	Despised, धिक्कारलेला.
Pious, भाविक.	Often, वारंवार.
Will honour, गौरवील.	Exalt, थोर वकील.
Same, सारिखेंच, तेंच.	None, कोणी नाहीं.

What is a Pronoun? सर्वनाम काय आहे?

A word substituted to prevent the frequent occurrence of
कोणीएक नामाचें वारंवार येणें निवारायास जो शब्द त्याच्या ठिकाणीं घात-
any one noun, is called a *Pronoun;* as,
लेला आहे, तो सर्वनाम ह्मटला आहे; असें,

The man *who* is poor, is often despised; but if *he* is pious,
जो माणूस दरिद्री आहे, तो बहुधा धिक्कारलेला आहे, परंतु जर तो भाविक
God will honour and exalt *him.*
आहे, तर देव त्याला गौरवील आणि थोर करील.

The Personal Pronouns are these five; viz.

पुरुषवाचक सर्वनामें हीं पांच आहेत; ह्मणजे,

Singular Number. एकवचन.

I, मी. Thou, or you, तूं. He, तो. She, ती. It, तें.

Plural Number. बहुवचन.

We, आह्मी. Ye, or you, तुह्मी. They, ते त्या तीं.

The following words are also pronouns; viz.

हे पुढील शब्दहि सर्वनामें आहेत; ह्मणजे,

Who, कोण. Who, or which, जो जी जें. Self, आपण.

Whoever or whosoever. जो कोणी किंवा जे कोणी.

Whatever or whatsoever. जें कोणी किंवा जें कांहीं.

The words *what* and *that*, जें, जो, जे, तें, तो, ते are sometimes personal pronouns.

Every pronoun is of the first, second, or third person.

प्रत्येक सर्वनाम उत्तम पुरुषाचें, अथवा मध्यम पुरुषाचें, अथवा प्रथम पुरुषाचें आहे.

I, मी is the first person. उत्तम पुरुष.
Thou, तूं is the second person. मध्यम पुरुष.
He, she, it, तो-ती-तें are the third person. प्र. पु.
} *Singular.* एकवचन.

We, आह्मी is the first person. उत्तमपुरुष.
Ye, or you, तुह्मी is the second person. म. पु.
They, ते-त्या-तीं is the third person. प्रथमपुरुष.
} *Plural.* बहुवचन.

Personal Pronouns, like nouns, have Gender, Number and Case.

पुरुषवाचक सर्वनामांस नामांसारिखें लिंग, वचन आणि विभक्ति आहेत.

DECLENSION of the PERSONAL PRONOUNS.

पुरुषवाचक सर्वनामांची मोडणी.

	Singular, एकवचन.	*Plural,* बहुवचन.
Nominative.	I, मी.	We, आह्मी.

Possessive. Mine, { माझा झी झें. माझे झ्या झीं. — Ours, { आमचा ची चें. आमचे च्या चीं.

Objective. Me, मला. — Us, आह्मास.

Nominative. Thou, तूं. — Ye, or you, तुह्मी.

Possessive. Thine, { तुझा झी झें. तुझे झ्या झीं. — Yours, { तुमचा ची चें. तुमचे च्या चीं.

Objective. Thee, तुला. — You, तुह्मास.

Nominative. He, तो. — They, ते त्या तीं.

Possessive. His, { त्याचा ची चें. त्याचे च्या चीं. — Theirs, { त्यांचा ची चें. त्यांचे च्या चीं.

Objective. Him, त्याला. — Them, त्यांस.

Nominative. She, ती.

Possessive. Hers, तिचा ची चें चे च्या चीं.

Objective. Her, तीस तिला.

Nominative. It, तें.

Possessive. Its, त्याचा चो चें चे च्या चीं.

Objective. It, त्याला.

The plural of *She* and *It,* is the same as the plural of *He*.

She आणि *It* यांचें बहुवचन *He* याच्या बहुवचनासारिखेंच आहे.

The Pronoun *who* is the same in both numbers; thus,

Who ह्या सर्वनामाचें एकवचन आणि बहुवचन सारिखेंच आहे ; असें,

Nominative. Who, जो किंवा जे.

Possessive. Whose, { ज्याचा ची चें. चे च्या चीं. — { ज्यांचा ची चें. चे च्या चीं.

Objective. Whom, ज्याला ज्यांस.

LESSON XIII. धडा १३.

ADJECTIVE. नामविशेषण.

Quality, गुण. — Ascribes, दाखवितो.

Pass, घाट. — Narrow, अरुंद.

Ascent, चढण.

Steep, बिकट.

Wicked, दुष्ट.

Companions, सोबती.

Please, आवडतात.

Prosperous, सफळ.

Becoming, होत.

Wealthy, धनाढ्य, धनवान्.

Proud, गर्विष्ठ.

Arrogant, मगरूर.

Business, काम.

Specimens, मासले.

Parapet, तट.

Was drowned, बुडून मेला.

Ditch, खंदक.

Fell, पडला.

Employment, उद्योग.

Will find, मिळवील.

What is an Adjective? नामविशेषण काय आहे?

An Adjective is a word which decribes the quality of a noun; as, the pass is *narrow*, and the ascent is *steep*.

जो शब्द नामाचा गुण दाखवितो, तो नामविशेषण आहे; जसें, तो घाट अरुंद आहे, आणि तो चढण बिकट आहे.

Wicked companions please a *wicked* man.

दुष्ट सोबती दुष्ट माणसाला आवडतात.

The man's business is *prosperous*, and he is becoming *wealthy*, *proud*, and *arrogant*.

त्या माणसाचें काम सफळ आहे, आणि तो धनाढ्य, गर्विष्ठ व मगरूर होत आहे.

The follwing words are also specimens of the *adjective*; viz

पुढें जे शब्द, तेहि नामविशेषणाचे मासले आहेत.

Good, चांगला ली लें ले ल्या लीं.

Bad, वाईट.

Sinful, पापी.

Holy, पवित्र.

Just, न्यायी.

Unjust, अन्यायी.

Faithful, विश्वासू.

Unfaithful, अविश्वासू.

Honest, प्रमाणिक.

Dishonest, अप्रमाणिक.

Honorable, मान्य.

Dishonorable, गैरमान्य.

Rich, or affluent, द्रव्यवान्.

Indigent, or needy, दरिद्री.

Happy, सुखी.

Unhappy, दुःखी.

Proper, योग्य.
Improper, अयोग्य.
Polite, सभ्य.
Impolite, असभ्य.
Possible, साध्य.
Impossible, असाध्य.
Adjacent, जवळचा.
Distant, दुरचा.
High, उंच.
Low, नीच.
Fortunate, भाग्यवान्.
Unfortunate, भाग्यहीन.
Sober, सावध.
Drunken, मस्त, माजलेला.

The *drunken* man fell from the parapet, and was drowned in the ditch.
तो माजलेला माणूस तटावरून पडला, आणि खंदकांत बुडून मेला.
A *faithful* servant will find employment.
विश्वासू सेवक उद्योग मिळवील.
Nouns in the possessive case are a kind of adjective, and
संबंध विभक्तींतील नामें नामविशेषणांचा एक प्रकार आहेत, आणि त्यांस
may be called possessive adjectives.
संबंधविशेषणें ह्मणावीं.

LESSON XIV. धडा १४.

Comparison, उत्कृष्टता.
Degree, परिमित.
Increase, अधिक करणें.
Diminution, उणें करणें.
Hard, कठीण.
Harder, अधिक कठीण.
Hardest, सर्वांहून कठीण.
Stone, धोंडा.
Disobedient, आज्ञापाळक नाहीं.
Import, अर्थ.
Animal, पशु.
Frightful, विकराळ.
Increases, वाढवितो.
Smallest, सर्वांहून लाहान.
Greatest, सर्वांहून मोठा.
Least, सर्वांहून लाहान.
Less, अधिक लाहान.
Formation, होणें.

Most, सर्वांहून अधिक.
Like, सारिखा.
Entirely, संपूर्ण.

Adjectives have three degrees of comparison, which are call-
नामविशेषणांस उत्कृष्टतेचीं तीन परिमितें आहेत, हीं पाजटिव झणजे सा-
ed the *Positive*, the *Comparative*, and the *Superlative*.
मान्य, कंपारेटिव झणजे विशेष, आणि सुपर्लेटिव झणजे पराकाष्टा,
असीं झटलेलीं आहेत.

The different degrees of comparison are used to denote dif-
उत्कृष्टतेचीं हीं वेगळीं परिमितें नामांच्या गुणांतील वेगळे प्रकार दाखवा-
ferent degrees in the qualities of nouns.
यास लावले आहेत.

The positive degree expresses the quality of an object,
सामान्य परिमित वस्तूचा गुण अधिक व उणा न करितां दाखवितें;
without increase, or diminution; as,
जसें,

A *hard* stone. कठीण धोंडा.

A *small* child. लाहान मूल.

A *large* animal. मोठा पशु.

The comparative degree increases the import of the positive; as,

विशेष परिमित सामान्य परिमिताच्या अर्थास अधिक करितें; जसें,

A *harder* stone. अधिक कठोण धोंडा.

A *smaller* child. अधिक लाहान मुल.

A *larger* animal. अधिक मोठा पशु.

The superlative degree increases the import of the positive
पराकाष्टेचे परिमित सामान्य परिमिताच्या अर्थाला सर्वांहून अधिक वाढ-
to the greatest degree; as,
वितें; जसें,

Hardest stone. सर्वांहून कठीण धोंडा.
Smallest child. सर्वांहून लाहान मूल.
Largest animal. सर्वांहून मोठा पशु.

In the English language, the formation and import of the dif-
इंग्रजी भाषेमध्यें उत्कृष्टतेच्या वेगळ्या परिमितांचें होणें आणि अर्थ, हे
ferent degrees of comparison, are like the comparison of adjectives in Sunskrit.
संस्कृतांतील नांमविशेषणांच्या उत्कृष्टतेच्या परिमितांसारिखीं आहेत.

The comparative degree is generally formed by adding *r*, or
सामान्य परिमिताला *r* किंवा *er* जोडण्याने विशेष परिमित बहुधा होतें,
er, to the positive degree; and the superlative degree is
सामान्य परिमिताला *st*, किंवा *est*, जोडण्याने पराकाष्ठेचें परिमित
formed by adding *st*, or *est*, to the positive degree; as,
होतें; जसें,

Examples in English and Sunskrit.

इंग्रजी आणि संस्कृत यांतील मासले.

Small, लघु.	Smaller, लघुतर.	Smallest, लघुतम.
Great, श्रेष्ठ.	Greater, श्रेष्ठतर.	Greatest, श्रेष्ठतम.
Young, युवन.	Younger, युवतर.	Youngest, युवतम.
Black, कृष्ण.	Blacker, कृष्णतर.	Blackest, कृष्णतम.

LESSON XV. धडा १५.

Slew, मारिला.	Without, वांचून, विना.
Weapon, शस्त्र.	Built, बांधिलें.
Temple, देऊळ.	Building, घर, इमारत.
Erected, रचिलें.	Learner, विद्यार्थी.
Teacher, गुरू.	We shall become, आह्मी होऊं.
Blessed, धन्य.	They shall see, ते पाहतील.

For, or because, कारण कीं, [कीं तर.
Regularly, नेमाने.
Enemies, शत्रु.
One time, एक वेळ.
Oppress, जाचितात.
Jaw-bone, जाभाड.
Ass, गाढव.
Camel, उंट.

Examples of the three degrees of comparison regularly formed in English and Murat'hee.

उत्कृष्टतेचीं तीन परिमितें नेमाने घडलेले जे, त्यांचे मासले इंग्रजीमध्यें आणि मराठीमध्यें, हे आहेत.

Humble, लीन.	Humbler, अधिक लीन.	Humblest, सर्वांहून लीन.
Meek, नम्र.	Meeker, अधिक नम्र.	Meekest, सर्वांहून नम्र.
Wise, ज्ञानी.	Wiser, अधिक ज्ञानी.	Wisest, सर्वांहून ज्ञानी.
Happy, सुखी.	Happier, अधिक सुखी.	Happiest, सर्वांहून सुखी.
Rich, धनाढ्य.	Richer, अधिक धनाढ्य.	Richest, सर्वांहून धनाढ्य.
Poor, दरिद्री.	Poorer, अधिक दरिद्री.	Poorest, सर्वांहून दरिद्री.
Large, मोठा.	Larger, अधिक मोठा.	Largest, सर्वांहून मोठा.
Old, म्हातारा.	Older, अधिक म्हातारा.	Oldest, सर्वांहून म्हातारा.
Young, तरूण.	Younger, अधिक तरूण.	Youngest, सर्वांहून तरूण.
Strong, बळकट.	Stronger, अधिक बळ- [कट.	Strongest, सर्वांहून बळ- [कट.
High, उंच.	Higher, अधिक उंच.	Highest, सर्वांहून उंच.
Low, नीच.	Lower, अधिक नीच.	Lowest, सर्वांहून नीच.
Rough, खरब- [रीत.	Rougher, अधिक खर- [बरीत.	Roughest, सर्वांहून खर- [बरीत.
Smooth, साफ.	Smoother, अधिक साफ.	Smoothest, सर्वांहून साफ.
Soft, मऊ.	Softer, अधिक मऊ.	Softest, सर्वांहून मऊ.
Pure, निर्मळ.	Purer, अधिक निर्मळ.	Purest, सर्वांहून निर्मळ.
Clean, स्वच्छ.	Cleaner, अधिक स्वच्छ.	Cleanest, सर्वांहून स्वच्छ.
Foul, घाणेरा.	Fouler, अधिक घाणेरा.	Foulest, सर्वांहून घाणेरा.

Dirty, मळीन.	Dirtier, अधिक मळीन.	Dirtiest, सर्वांहून मळीन.
Grand, भव्य.	Grander, अधिक भव्य.	Grandest, सर्वांहून भव्य.
Sick, रोगी.	Sicker, अधिक रोगी.	Sickest, सर्वांहून रोगी.
Warm, उष्ण.	Warmer, अधिक उष्ण.	Warmest, सर्वांहून उष्ण.

Adam was the *first* man, and Eve was the *first* woman.
आदाम पहिला पुरुष होता, आणि हाव्वा पहिली स्त्री होती.
Methuselah was the *oldest* man, and his age was 969 years.
मथूशालाह सर्वांहून वृद्ध झाला, अणि त्याचें आयुष्य ९६९ वर्षें होतें.
Moses was the *meekest* man.
मोशे सर्वांहून नम्र माणूस होता.
Samson was the *strongest* man; he slew a lion without a
शमशोन्न सर्वांहून बळकट माणूस होता; त्याने शस्त्रावांचून सिंह मारिला,
weapon; and at one time, he slew a thousand of his
आणि गाढवाच्या जाभाडाने एक वेळ आपल्या शत्रूंतील हजार माणसें
enemies with the jaw-bone of an ass.
मारिलीं.
Solomon was the *wisest* man; he built the temple of God, at
शलमोन सर्वांहून ज्ञानी माणूस होता, त्याने यरूशलेमांत देवाचें देऊळ
Jerusalem, which was the *grandest* and the *richest* of all build-
बांधिलें, आणि जीं घरें कधीं रचलीं गेलीं त्या सर्वांहून तें भव्य आणि
ings that were ever erected.
मोलवान् होतें.
The learner became *wiser* than his teacher.
गुरूपेक्षां विद्यार्थी अधिक ज्ञानी झाला.
When we become *wiser*, then we shall become *meeker*.
जेव्हां आह्मी अधिक ज्ञानी होऊं, तेव्हा अधिक नम्र होऊं.
He is *weaker* and *sicker* to day, than he was yesterday.
कालच्यापेक्षां तो आज अधिक अशक्त, आणि अधिक रोगी आहे.

Blessed are the *pure* in heart, for they shall see God.
जे अंतःकरणांत निर्मळ ते धन्य, कारण कीं ते देवाला पाहतील.
The *humbler*, the *happier*; and the *richer*, the *prouder*.
जे अधिक लीन, ते अधिक सुखी ; आणि जे अधिक धनाढ्य, ते अधिक गर्विष्ठ.
The *strong* often oppress the *weak*.
जे बळकट ते निर्बळांस वेळोवेळ जाचितात.

LESSON XVI. धडा १६.

Thoughts, कल्पना.
Inmates, सोबती.
Neighbour, शेजारी.
Feasting, जेवणावळ.
Mortality, मरण.
Intentions, हेतू.
Holiness, पवित्रपण.
Mourning, शोक.
Reminded, सुचविलें.
Visitors, पाहुणे.

Of some adjectives, the different degrees of comparison are irregularly formed; as,
कित्येक नामविशेषणांच्या उत्कृष्टतेचीं परिमितें नेमाबाहेर होतात ; जसें,

Good, चांगलें. Better, अधिक चांगलें. Best, सर्वांहून चांगलें.
Bad, वाईट. Worse, अधिक वाईट. Worst, सर्वांहून वाईट.

The *best* thoughts are the *best* visitors.
सर्वांहून चांगल्या कल्पना, हे सर्वांहून चांगले पाहूणे आहेत.
And the *best* intentions are the *best* inmates.
आणि सर्वांहून चांगले हेतु, हे सर्वांहून चांगले सोबती आहेत.
Riches are *good*, but wisdom is *better*, and holiness is the *best*.
द्रव्य चांगलें आहे, परंतु शाहाणपण अधिक चांगलें, आणि पवित्रपण सर्वांहून चांगलें आहे.
A *bad* neighbour is a *bad* thing, but a *bad* companion is a
वाईट शेजारी वाईट वस्तु आहे, परंतु वाईट सोबती अधिक वाईट वस्तु आहे,

worse thing, and a *bad* heart is the *worst* thing.

आणि वाईट अंतःकरण सर्वांहून वाईट वस्तु आहे.

It is *better* to go to the house of mourning, than to go to

जेवणावळीच्या घरास जाण्यापेक्षां शोकाच्या घरास जाणें अधिक बरें आहे,

the house of feasting, for it is good for us to be reminded of our mortality.

कां तर आह्मास आपल्या मरणाविषयीं सुचविलें जाणें बरें आहे.

Could, शकला.	Forgive, pardon, क्षमा करणें.
Offences, अपराध.	Render, देऊं.
Good for evil, वाईटासाठीं बरें.	School, साळ.
Town, गांव.	Village, गांवढें, गांव, खेडें.
Industrious, खटपटी.	Frugal, व्यवस्थित.
Probably, बहुधा.	Soon, लवकर.
Repent, पश्चात्ताप करितात.	Ready, सिद्ध.
Family, कुटुंब.	Handsome, सुंदर.

The different degrees of comparison are sometimes formed

More आणि *most, less* आणि *least,* हे शब्द नामविशेषणांपूर्वी ठेव-

by placing the words *more* and *most, less* and *least,* before the adjectives; as,

ण्याने उत्कृष्टतेचीं परिमितें कधीं घडतात; जसें,

Excellent,	More excellent,	Most excellent.
उत्तम,	अधिक उत्तम,	सर्वांहून उत्तम.
Frugal,	More frugal,	Most frugal.
व्यवस्थित,	अधिक व्यवस्थित,	सर्वांहून व्यवस्थित.
Learned,	More learned,	Most learned.
शिक्षित,	अधिक शिक्षित,	सर्वांहून शिक्षित.
Ignorant,	More ignorant,	Most ignorant.
अज्ञानी,	अधिक अज्ञानी,	सर्वांहून अज्ञानी.

Merciful, More merciful, Most merciful.
दयाळू, अधिक दयाळू, सर्वांहून दयाळू.

He could forgive offences and render good for evil, for he
तो अपराध क्षमा करावयास आणि वाइटासाठीं बरें करावयास शक्तिमान,
was a *most excellent* man.
कारण कीं तो फार उत्तम माणूस होता.

He is the *most learned* boy in the school.
शाळेंत तो मूल सर्वांहून शिक्षित आहे.

He is the *most liberal* man in the town.
गांवांत तो सर्वांहून उदार माणूस आहे.

He is the *richest* and the *most ignorant* person in the village.
गांवढ्यांत तो सर्वांहून धनाढ्य आणि सर्वांहून अज्ञानी माणूस आहे.

When both husband and wife are *industrious* and *frugal*,
जेव्हां नवरा आणि नवरी उभयतां दक्ष आणि खटपटी आहेत, तेव्हां तें
the family will probably soon become *rich*.
कुटुंब बहुधा लवकर धनाढ्य होईल.

God is *most holy* and *most merciful*, and ready to pardon
देव सर्वांहून पवित्र आणि सर्वांहून दयाळू आहे, आणि जे पश्चात्ताप करितात
those, who repent and believe.
आणि विश्वासतात, त्यांस क्षमा करावयास सिद्ध आहे.

LESSON XVII. धडा १७.

To be, होणें. To do, करणें. Active voice, सकर्म प्रयोग.

To experience *or* to suffer, अनुभवणें किंवा भोगणें.

Necessarily, अगत्यानें. Suffering or feeling, अनुभवणें [किंवा भोगणें.

Passive, भावि प्रयोग. Neuter, अकर्म प्रयोग.

Divided, विभागिले. Again, फिरून.

Regular, चालीचे. Irregular, गैर चालीचे, आड.

Defective, व्यंग.
Performed, केलें.
Beaten, मारला.
I sit, मी बसतों.
Person, पुरुष, किंवा जन.
Tense, काळ.
Ask or request, मी मागतों.
Past, भूत.
Future, भविष्य.
Branches, विस्तारें.
Wish *or* desire, इच्छा.
Remaining, राहिलेले.
Described, सांगितलें.

I obey, मी मानितों.
Robber, लुटारू.
Magistrate, अधिकारी.
I think, मी कल्पितों.
Mood, रूप.
I remember, मी स्मरतों.
Principal, मुख्य.
Present, वर्त्तमान.
Will exhibit, दाखवितील.
Doubt *or* uncertainty, संशय.
Condition *or* circumstance, [करार.
Page, पृष्ठ.
Signifies, अर्थ दाखवितो.

VERB, क्रियापद.

What is a verb? क्रियापद काय आहे?

A verb is a word which signifies, *To be*, *To do* or *To suffer*; *as* I *am*, I *beat*, I *am beaten*.
होणें, किंवा करणें, किंवा अनुभवणें, असें जो शब्द जाणवितो, तो क्रियापद आहे; जसें, मी आहें, मी मारितों, मी मारला जातों.

There are three kinds of verbs, viz. *Active*, *Passive*, and *Neuter*.
क्रियापदांचे प्रकार तीन आहेत, ह्मणजे सकर्म प्रयोग, कर्मकर्त्ता प्रयोग, आणि अकर्म प्रयोग.

Again, they are divided into *Regular*, *Irregular* and *Defective*.
फिरून, तीं असीं दिभागिलेलीं आहेत कीं, चालीचीं, गैरचालीचीं आणि व्यंग.

An active verb implies an *action*, and necessarily supposes an *agent*; as, I *obey* the king.
सकर्मप्रयोगांतील क्रियापद काम दाखवितें, आणि अगत्याने कर्त्ता आणि कर्म समजावितें; असें, मी राजाला मानितों.

A passive verb implies the *suffering* of action, and neces-
कर्मकर्त्ता प्रयोगांतील क्रियापद, तें कार्याचा अनुभव दाखवितें, आणि अग-
sarily implies an object, which the action affects, and
त्याने कर्म ज्याळा क्रिया लागती तें आणि कर्त्ता ज्याने कार्य केलें, तो
an agent, by whom the action is performed; but the
दाखवितें, परंतु अर्थांतील कर्म क्रियापदाचा कर्त्ता होत असतें; जसें,
real object becomes the nominative to the verb ; as, the
अधिकाऱ्याने लुटारू मारला जातो.
robber is *beaten* by the magistrate.

A neuter verb does not imply action, nor does it imply
अकर्मक क्रियापद क्रिया दाखवीत नाहीं, परंतु केवळ असणें किंवा असण्या-
passion, it but implies merely *being*; as, I *am*, I *sit*.
चो स्थिति दाखवितें ; जसें, मी आहें, मी बसलों आहें.

Verbs have *Number, Person, Mood,* and *Tense.*
क्रियापदांस वचन, पुरुष, रूप, आणि काळ आहेत.

Verbs have two numbers, viz. the *Singular* and the *Plural ;*
क्रियापदांस दोन वचनें आहेत, ह्मणजे एकवचन आणि बहुवचन ; जसें,
as, *he* remembers, *they* remember.
तो स्मरतो, ते स्मरतात.

There are three *Persons.*

पुरुष तीन आहेत.

Singular, एकवचन.

1. Person, १ प्रथम पुरुष.	I ask, मी पुसतों.
2. Person, २ द्वितीय पुरुष.	Thou askest, तूं पुसतोस.
3. Person, ३ तृतीय पुरुष.	He asks, तो पुसतो.

Plural, बहुवचन.

1. Person, १ प्रथम.	We ask, आह्मी पुसतों.
2. Person, २ द्वितीय.	Ye ask, तुह्मी पुसतां.
3. Person, ३ तृतीय.	They ask, ते पुसतात.

Verbs have five *Moods;* viz. the Indicative, the Impera-
क्रियापदांस पांच रूपें आहेत, ह्मणजे निश्चयरूप, आज्ञारूप, शक्यरूप,
tive, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.
संकेतरूप, आणि अनियमरूप.

The principal tenses of verbs are three; viz. the *Past,* the
क्रियापदांचे मुख्य काळ तीन आहेत, ह्मणजे भूत, वर्त्तमान, आणि भविष्य.
Present, and the *Future.*

But the *Past,* is divided into the *Imperfect Tense,* the *Per-*
परंतु अपूर्णभूत काळ, आणि पूर्णभूत काळ, वर्त्तमान भूतकाळ, या तिघांत
fect Tense and the *Pluperfect Tense.*
भूतकाळ विभागिलेला आहे.

And the *Future* tense is divided into the *first* and *second*
आणि प्रथम भविष्यकाळ व दुसरा भविष्यकाळ, या दोघांत भविष्यकाळ
future.
विभागलेला आहे.

The following examples will exhibit the principal branch-
पुढील उदाहरणें क्रियापदांचे मुख्य प्रकार दाखवितील.
es of the verb.

LESSON XVIII. धडा. १८.

CONJUGATION of the neuter *VERB* to be.
असणें, ह्या अकर्मक क्रियापदाची मोडणी.

INDICATIVE MOOD, निश्चयरूप.

PRESENT TENSE, वर्त्तमानकाळ.

Singular, एकवचन.	*Plural,* बहुवचन.
1. I am, मी आहें.	We are, आह्मी आहों.
2. Thou art, तूं आहेस.	Ye *or* you are, तुह्मी आहां.
3. He, she *or* it is, तो ती तें [आहे.	They are, ते त्या तीं आहेत.

IMPERFECT TENSE. अपूर्णभूतकाळ.

Singular, एकवचन.	*Plural*, बहुवचन.
2. I was, मी होतों.	We were, आम्ही होतों.
2. Thou wast, तूं होतास.	Ye *or* you were, तुम्ही होतां.
3. He was, तो होता.	They were, ते होते.

PERFECT TENSE. पूर्णभूतकाळ.

Singular, एकवचन.

1. I have been, मी झालों आहें.
2. Thou hast been, तूं झाला आहेस.
3. He has been, तो झाला आहे.

Plural, बहुवचन.

1. We have been *or* become, आम्ही झालों आहों.
2. Ye *or* you have been, *or* become, तुम्ही झाले आहां.
3. They have been, *or* become, ते झाले आहेत.

PLUPERFECT TENSE, पूर्व उपसिद्ध काळ.

Singular, एकवचन.

1. I had been, *or* become, मी झालों होतों.
2. Thou hadst been, *or* become, तूं झाला होतास.
3. He had been, *or* become, तो झाला होता.

Plural, बहुवचन.

1. We had been, *or* become, आम्ही झालों होतों.
2. Ye *or* you had been, *or* become, तुम्ही झालां होतां.
3. They had been, *or* become, ते झाले होते.

FUTURE TENSE, भविष्यकाळ.

Singular, एकवचन.

1. I shall *or* will be, मी होईन.
2. Thou shalt *or* will be, तूं होसील.
3. He shall *or* will be, तो होईल.

Plural, बहुवचन.

1. We shall *or* will be, आह्मी होऊं.
2. Ye *or* you shall *or* will be, तुह्मी व्हाल.
3. They shall *or* will be, ते होतील.

IMPERATIVE MOOD, आज्ञारूप.

Singular, एकवचन.	*Plural,* बहुवचन.
1. Let me be, मला असूं दे.	Let us be, आह्मास असूं दे.
2. Be thou, *or* do thou be, तूं	Be ye *or* do ye be, तुह्मी असा.
3. Let him be, तो असो. [ऐस.	Let them be, ते असोत.

POTENTIAL MOOD, शक्यरूप.

PRESENT TENSE, वर्त्तमानकाळ.

Singular, एकवचन.

1. I may *or* can be, मी व्हावा, म्या व्हावें, मी होऊं शकतों, अथवा माझ्याने होववतें.
2. Thou mayst *or* canst be, तूं व्हावास, त्वां व्हावें, तूं होऊं शकतोस, अथवा तुझ्याने होववतें.
3. He may *or* can be, तो व्हावा, त्याने व्हावें, तो होऊं शकतो, अथवा त्याच्याने होववतें.

Plural, बहुवचन.

1. We may *or* can be, आह्मी होऊं शकतों, अथवा आमच्याने आदिकरून.
2. Ye may *or* can be, तुह्मी होऊं शकतां.
3. They may *or* can be, ते होऊं शकतात.

PAST TENSE, भूतकाळ.

Singular, एकवचन.

1. I might, could, would *or* should be, माझ्याने होववतें, मी होऊं शकलों, अथवा मी असलों.

2 Thou mightst, couldst, wouldst *or* shouldst be, तूं होऊं श-
कलास, इत्यादिक.

3. He might, could, would *or* should be, तो होऊं शकला,
इत्यादिक.

Plural, बहुवचन.

1. We might, could, would *or* should be, आह्मी होऊं शकलों.
2. Ye or you might, could, would *or* should be, तुह्मी होऊं
शकलां.
3. They might, could, would *or* should be, ते होऊं शकले.

SUBJUNCTIVE MOOD, संकेतरूप.

PRESENT TENSE, वर्त्तमानकाळ.

Singular, एकवचन.	*Plural,* बहुवचन.
1. If I be, जर मी आहें.	If we be, जर आह्मी आहों.
2. If thou be, जर तूं आहेस.	If ye *or* you be, जर तुह्मी आहां.
3. If he be, जर तो आहे.	If they be, जर ते आहेत.

IMPERFECT TENSE, अपूर्णभूतकाळ.

Singular, एकवचन.	*Plural,* बहुवचन.
1. If I were, जर मी असलों.	If we were, जर आह्मी असतों.
2. If thou wert, जर तूं असलास.	If ye *or* you were, जर तुह्मी अ-[सतां.
3. If he were, जर तो असला.	If they were, जर ते असते.

The other several tenses of the subjunctive mood; are
निश्चयरूपाच्या निर्निराळ्या काळांस *if* किंवा कोणी दुसरा शब्द ज्याचा
formed by prefixing *if*, or some other word, which im-
अर्थ संशय, इच्छा, अथवा संकेत आहे, तो पूर्वी जोडण्याने संकेत रूपाचे
plies *doubt, wish,* or *condition,* to the Indicative.
निर्निराळे काळ होतात.

INFINITIVE MOOD, अनियमरूप.

PREESNT TENSE, वर्त्तमान काळ. To be, असणें, असावयास.

PERFECT TENSE, वर्त्तमान गतकाळ. To have been, होऊन जावयास

PARTICIPLES, कृदंत विशेषणें.

PRESENT, वर्त्तमान काळ. Being, असत, असता.

PERFECT, भूतकाळ. Been, झालें.

COMPOUND PERFECT, Having been, असून.

LESSON XIX. धडा १९.

EXAMPLE OF THE CONJUGATION OF ACTIVE VERBS.

सकर्मप्रयोगांतील क्रियापदांच्या मांडणीचा मासला.

TO SEE or TO BEHOLD, पाहणें.

INDICATIVE MOOD, निश्चयरूप.

PRESENT TENSE, वर्त्तमानकाळ.

Singular, एकवचन.	*Plural,* बहुवचन.
1. I see, मी पाहतों.	We see, आह्मी पाहतों.
2. Thou seest, तूं पाहतोस.	Ye *or* you see, तुह्मी पाहतां.
3. He, she *or* it sees, तो पाहतो, ती पाहती, तें पाहतें.	They see, ते त्या तीं पाहतात.

IMPERFECT TENSE, अपूर्णभूतकाळ.

Singular, एकवचन.	*Plural,* बहुवचन.
1. I saw, म्या पाहिलें.	We saw, आह्मी पाहिलें.
2. Thou sawest, त्वां पाहिलें.	Ye *or* you saw, तुह्मी पाहिलें.
3. He saw, त्यानें पाहिलें.	They saw, त्यानी पाहिलें.

PERFECT TENSE, पूर्णभूत काळ.

Singular, एकवचन.

1. I have seen, म्या पाहिलें आहे.
2. Thou hast seen, त्वां पाहिलें आहे.
3. He has seen, त्याने पाहिलें आहे.

Plural, बहुवचन.

1. We have seen, आह्मी पाहिलें आहे.
2. Ye *or* you have seen, तुह्मी पाहिलें आहे.
3. They have seen, त्यानी पाहिलें आहे.

PLUPERFECT TENSE, पूर्व उपसिद्ध काळ.

Singular, एकवचन.

1. I had seen, म्या पाहिलें होतें.
2. Thou hadst seen, त्वां पाहिलें होतें.
3. He had seen, त्याने पाहिलें होतें.

Plural, बहुवचन.

1. We had seen, आह्मी पाहिलें होतें.
2. Ye *or* you had seen, तुह्मी पाहिलें होतें.
3. They had seen, त्यानी पाहिलें होतें.

FUTURE TENSE, भविष्य काळ.

Singular, एकवचन.

1. I shall *or* will see, मी पाहीन.
2. Thou shalt *or* wilt see, तूं पाहसील.
3. He shall *or* will see, तो पाहील.

Plural, बहुवचन.

1. We shall *or* will see, आह्मी पाहूं.
2. Ye *or* you shall *or* will see, तुह्मी पांहाल.
3. They shall *or* will see, ते पाहतील.

IMPERATIVE MOOD, आज्ञारूप.

Singular, एकवचन.	*Plural,* बहुवचन.
1. Let me see, मला पाहूं दे.	Let us see, आह्मास पाहूं दे.
2. See thou, तूं पाहा.	See ye *or* do ye see, तुह्मी पाहा.
3. Let him see, तो पाहो.	Let them see, ते पाहोत.

POTENTIAL MOOD, शक्यरूप.

PRESENT TENSE, वर्त्तमान काळ.

Singular, एकवचन.

1. I may or can see, मी पाहूं शकतों.
2. Thou mayst *or* canst see, तूं पाहूं शकतोस.
3. He may *or* can see, तो पाहूं शकतो.

Plural, बहुवचन.

1. We may *or* can see, आह्मी पाहूं शकतों.
2. Ye *or* you may *or* can see, तुह्मी पाहूं शकतां.
3. They may *or* can see, ते पाहूं शकतात.

PAST TENSE, भूतकाळ.

Singular, एकवचन.

1. I might, could, would *or* should have seen, मा पाहूं शकलों.
2. Thou mightst, couldst, wouldst *or* shouldst have seen, तूं पाहूं शकलास.
3. He might, could, would *or* should have seen, तो पाहूं शकला.

Plural, बहुवचन.

1. We might, could, would *or* should have seen, आह्मी पाहूं शकलों.
2. Ye *or* you might, could, would *or* should have seen, तुह्मी पाहूं शकलां.

3, They might, could, would *or* should have seen, ते पाहूं शकले.

SUBJUNCTIVE MOOD, संशयरूप.

PRESENT TENSE, वर्त्तमान काळ.

	Singular, एकवचन.	*Plural*, बहुवचन.
1.	If I see, जर मी पाहतों.	If we see, जर आह्मी पाहतों.
2.	If thou seest, जर तूं पाहतोस.	If ye *or* you see, जर तुह्मी पाहतां.
3.	If he sees, जर तो पाहतो.	If they see, जर ते पाहतात.

IMPERFECT TENSE, अनियम काळ.

	Singular, एकवचन.	*Plural*, बहुवचन.
1.	If I saw, जर म्या पाहिलें.	If we saw, जर आह्मी पाहिलें.
2.	If thou sawest, जर त्वां पाहिलें.	If ye *or* you saw, जर तुह्मी [पाहिलें.
3.	If he saw, जर त्यानें पाहिलें.	If they saw, जर त्यानी पाहिलें.

INFINITIVE MOOD, अनियमरूप.

PRESENT, To see, पाहणें, पाहावयास.

PERFECT, To have seen, पाहून झालें.

PARTICIPLES, कृदंत विशेषणें.

PRESENT, Seeing, पाहत, पाहतां, पाहत असतां.

PERFECT, Seen, पाहिलें, पाहिलेलें.

COMPOUND PERFECT, Having seen, पाहून.

LESSON XX. धडा २०.

EXAMPLE OF THE CONJUGATION OF PASSIVE VERBS.

कर्मकर्त्ता प्रयोगांतील क्रियापदांच्या मोडणीचा मासला.

TO BE SEEN, पाहिलें जाणें, पाहिलें जावयास.

INDICATIVE MOOD, निश्चयरूप.

PRESENT TENSE, वर्त्तमान काळ.

Singular, एकवचन.

1. I am seen, मी पाहिला जातों.
2. Thou art seen, तूं पाहिला जातोस.
3. He is seen, तो पाहिला जातो.

Plural, बहुवचन.

1. We are seen, आह्मी पाहिले जातों.
2. Ye *or* you are seen, तुह्मी पाहिले जातां.
3. They are seen, ते पाहिले जातात.

IMPERFECT TENSE, अनियम काळ.

Singular, एकवचन.

1. I was seen, मीं पाहिला गेलों.
2. Thou wast seen, तूं पाहिला गेलास.
3. He was seen, तो पाहिला गेला.

Plural, बहुवचन.

1. We were seen, आह्मी पाहिले गेलों.
2. Ye *or* you were seen, तुह्मी पाहिले गेलां.
3. They were seen, ते पाहिले गेले.

PERFECT TENSE, पूर्णभूत काळ.

Singular, एकवचन.

1. I have been seen, मी पाहिला गेलों आहें.
2. Thou hast been seen, तूं पाहिला गेला आहेस.
3. He has been seen, तो पाहिला गेला आहे.

Plural, बहुवचन.

1. We have been seen, आह्मी पाहिले गेलों आहों.
2. Ye *or* you have been seen, तुह्मी पाहिले गेलां आहां.
3. They have been seen, ते पाहिले गेले आहेत.

PLUPERFECT TENSE, पूर्व उपसिद्धकाळ.

Singular, एकवचन.

1. I had been seen, मी पाहिला गेलों होतों.
2. Thou hadst been seen, तूं पाहिला गेला होतास.
3. He had been seen, तो पाहिला गेला होता.

Plural, बहुवचन.

1. We had been seen, आह्मी पाहिले गेलों होतों.
2. Ye *or* you had been seen, तुह्मी पाहिले गेलां होतां.
3. They had been seen, ते पाहिले गेले होते.

FUTURE TENSE, भविष्य काळ.

Singular, एकवचन.

1. I shall *or* will be seen, मी पाहिला जाईन.
2. Thou shalt *or* wilt be seen, तूं पाहिला जासील.
3. He shall *or* will be seen, तो पाहिला जाईल.

Plural, बहुवचन.

1. We shall *or* will be seen, आह्मी पाहिले जाऊं.
2. Ye *or* you shall *or* will be seen, तुह्मी पाहिले जाल.
3. They shall *or* will be seen, ते पाहिले जातील.

IMPERATIVE MOOD, विधिरूप.

Singular, एकवचन.

1. Let me be seen, मी पाहिलेला जावो.
2. Be thou seen, तूं पाहिला जा.
3. Let him be seen, तो पाहिला जावो.

Plural, बहुवचन.

1. Let us be seen, आह्मास पाहिलें जाऊं दे.
2. Be ye *or* you seen, तुह्मी पाहिले जा.
3. Let them be seen, ते पाहिले होवोत-जावोत.

POTENTIAL MOOD, शक्यरूप.

PRESENT TENSE, वर्त्तमान काळ.

Singular, एकवचन.

1. I may *or* can be seen, मी पाहिला जाऊं शकतों.
2. Thou mayst *or* canst be seen, तूं पाहिला जाऊं शकतोस.
3. He may *or* can be seen, तो पाहिला जाऊं शकतो.

Plural, बहुवचन.

1. We may *or* can be seen, आह्मी पाहिले जाऊं शकतों.
2. Ye *or* you may *or* can be seen, तुह्मी पाहिले जाऊं शकतां.
3. They may *or* can be seen, ते पाहिले जाऊं शकतात.

PAST TENSE, भूतकाळ.

Singular, एकवचन.

1. I might, could, should *or* would be seen, मी पाहिला जाऊं शकलों.
2. Thou mightst, couldst, shouldst *or* wouldst be seen, तूं पाहिला जाऊं शकलास.
3. He might, could, should *or* would be seen, तो पाहिला जाऊं शकला.

Plural, बहुवचन.

1. We might, could, should *or* would be seen, आह्मी पाहिले जाऊं शकलों.
2. Ye *or* you might, could, should *or* would be seen, तुह्मी पाहिले जाऊं शकलां.
3. They might, could, should *or* would be seen, ते पाहिले जाऊं शकले.

SUBJUNCTIVE MOOD, संशयरूप.

PRESENT TENSE, वर्त्तमान काळ.

Singular, एकवचन.

1. If I be seen, जर मी पाहिला जातों.
2. If thou be seen, जर तूं पाहिला जातोस.
3. If he be seen, जर तो पाहिला जातो.

Plural, बहुवचन.

1. If we be seen, जर आह्मी पाहिले जातों.
2. If ye *or* you be seen, जर तुह्मी पाहिले जातां.
3. If they be seen, जर ते पाहिले जातात.

IMPERFECT TENSE, अनियम काळ.

Singular, एकवचन.

1. If I were seen, जर मी पाहिला गेलों.
2. If thou were seen, जर तूं पाहिला गेलास.
3. If he were seen, जर तो पाहिला गेला.

Plural, बहुवचन.

1. If we were seen, जर आह्मी पाहिले गेलों.
2. If ye *or* you were seen, जर तुह्मी पाहिले गेलां.
3. If they were seen, जर ते पाहिले गेले.

The remaining tenses of the subjunctive mood are formed as described in page 47.

संशयरूपाचे राहिलेले काळ, जसे ४७ पृष्ठावर सांगितले, तसे घडले जातात.

INFINITIVE MOOD, अनियमरूप.

PRESENT TENSE, To be seen, पाहिलें जाणें.

PERFECT TENSE, To have been seen, पाहिलें जाणें.

PARTICIPLES, कृदंत.

PRESENT, Being seen, पाहिलें जात-जातां.

PERFECT AND PASSIVE, Seen, पाहिलें, पाहिलेलें.

COMPOUND PERFECT, Having been seen.

पाहिलें जाऊन, पाहिलेले होऊन.

LESSON XXI. धडा २१.

Runs, धांवतो.

Here follow, एथें पुढें येतात.

Beauty, सुंदरपण.

Flower, फूल.

Dispels, घालवितो.

Chooses, निवडितो.

Repents, पश्चात्ताप करितो.

Believes, विश्वासतो.

Practises, आचरितो.

Goes, जातो.

Hell, नरक.

Coupled, जोडले.

Dissolves, विरघळती.

Withers, कोमेजती.

Rises, उगवतो.

Darkness, अंधार.

Sin, पाप.

Forsakes, सोडितो.

Religion, धर्म.

Heaven, स्वर्ग, मोक्ष, आकाश.

Neglects, चुकतो.

Sinks, बुडतो.

Nouns that are *Singular*, and in the nominative case, are
जीं नामें एकवचनीं आणि कर्त्ता विभक्तींत आहेत, तीं एकवचनी क्रियापदांसीं
coupled with verbs in the singular number.
जोडलेलीं आहेत.

Here follow examples of verbs that are *Singular*, and
जीं क्रियापदें एकवचनीं, आणि एकवचनी नामांसीं जोडलेलीं, आणि वर्त्त-
coupled with *Singular* nouns, and used in the ***Present*** tense.
मानकाळीं लावलेलीं आहेत, त्यांचे मासले एथें पुढें येतात.

The rain falls. पाऊस पडतो.

The wind blows. वारा सुटतो.

The woman laughs. स्त्री हांसती.

The girl cries. मुलगी रडती.

The boy plays. मुलगा खेळतो.

The child creeps. लेंकरूं रांगतें.

The dog barks. कुत्रा भोंकतो.

The cow lows. गाय हंबारती.

The cock crows. कोंबडा आरवतो.

The horse neighs. घोडा हिंसतो.

The grass grows. गवत वाढतें.

The water flows. पाणी वाहतें.

The smoke ascends. धूर चढतो.

The fog disperses. धुकें विरघळतें.

The sugar dissolves in the water. साखर पाण्यांत विरघळतो.

The damsel faints. कुमारी मुर्च्छित पडती.

Beauty withers like the flower. सुंदरपण फुलासारिखें कोमेजतें.

The sun rises and dispels the darkness.

सूर्य उगवून अंधाराला घालवितो.

The deer runs from the tiger.

वाघापासून हरीण धांवतो.

The good man chooses good companions.

चांगला माणूस चांगले सोबती निवडितो.

A bad man prefers bad companions.

वाईट माणूस वाईट सोबती निवडितो.

Man's sinful heart makes all his actions sinful.

माणसाचें पापी अंतःकरण त्याचीं सगळीं कामें पापी करितें.

Whoever repents and forsakes his sins, believes in Jesus
जो कोणी पश्चात्ताप करून आपलीं पापें सोडितो, आणि येशू ख्रीस्तावर
Chirst and practises his religion, goes to heaven.
विश्वास धरून ह्याचा धर्म आचरितो, तो आकाशलोकांत जातो.
But whosoever neglects these, sinks into hell.
परंतु जो कोणी हीं चुकतो, तो नरकांत बुडतो.

LESSON XXII. धडा २२.

Cloth, कापड.	Cuts, कापितो.	Needle, सुई.
Thread, सूत.	Thimble, टोपण.	Sews, शिवितो.
Blacksmith, लोहार.	Iron, लोखंड.	Coals, कोळसा, निखारे.
Heats, तापवितो.	Anvil, ऐरण.	Tongs, सांडस.
Hammer, हातोडा.	Hammers, ठोकितो.	Coppersmith, तांबट.
Furnace, भटी.	Copper, तांबें.	Melts, रस करितो.
Mould, सांचा.	Vessels, भांडीं.	Casts, ओतितो.
Farmer, शेतकरी.	Farm, field, शेत.	Ploughs, नांगरितो.
Seed, बीज.	Sows, पेरितो.	Wretch, अतिदुष्ट.
Forgets, विसरतो.	Procures, मिळवितो.	Dies, मरतो.
Hears, ऐकतो.	Wise, शाहणा.	Remembers, स्मरतो.
Fears, भितो.	Cleaves, जडतो.	Flees, पळतो,

Fault, crime, अन्याय, दोष.	Continues, remains, राहतो.
Fruit, merit, फळ.	Knows, understands, जाणतो.
Sorrow, misery, दुःख.	Delights, pleases, आनंदतो.

Reviles, reproaches, निंदितो.
Punishment, chastisement, दंड.
Suffers, endures, भोगितो.
Joy, gladness, आनंद, संतोष.
Beats, strikes, assaults, मारितो.
Ceaseless, perpetual, निरंतर.

Hates, abhors, detests, द्वेषितो.
Contention, debate, कटकट.

The tailor cuts the cloth with shears; and sews with needle,
शिंपी कातरीनें कापड कापितो, आणि सुई व सूत व टोपण यांकडून शिवितो.
thread, and thimble.

The blacksmith heats the iron with coals and bellows, and
लोहार कोळसे व भाता यांकडून लोखंड तापवितो, आणि सांडस व हातोडा
hammers it on the anvil with hammer and tongs.
यांकडून ऐरणीवर ठोकितो.

The coppersmith melts the copper in the furnace, and casts
तांबट भटींत तांब्याचा रस करितो, आणि साच्यांत भांडीं ओतितो.
vessels in the mould.

The farmer ploughs his field, and sows his seed.
शेतकरी आपलें शेत नांगरितो आणि आपलें बीज पेरितो.

The thief suffers the punishment of his crime.
चोर आपल्या अन्यायाचा दंड भोगितो.

The fruit of sin is sorrow, but the fruit of holiness is joy.
पापाचें फळ दुःख आहे, परंतु पुण्याचें फळ आनंद आहे.

The wretch forgets God, reviles his mother, and beats his
अतिदुष्ट जन देवाला विसरतो, व आपल्या आईला निंदितो, व आपल्या
father.
बापाला मारितो.

Whoever continues in sin, and dies in sin, procures ceaseless misery.
जो कोणी पापांत राहतो, आणि पापांत मरतो, तो निरंतर दुःख मिळवितो.

God sees all our actions, and hears all our words, and
देव आमचीं सर्व कामें पाहतो, आणि आमचे सर्व शब्द ऐकतो, आणि आ-
knows all our thoughts. [मच्या सर्व कल्पना जाणतो.

God hates whatever is bad, but he delights in whatever is good.
जें वाईट आहे त्याला देव द्वेषितो, परंतु जें चांगलें त्यावरून तो आनंदतो.
Therefore the wise man remembers and fears God, and
यास्तव शाहाणा माणूस देवाला स्मरतो आणि भितो, आणि पापापासून
flees from sin, and cleaves unto holiness.
पळतो, आणि पुण्याकडे जडतो.

LESSON XXIII. धडा २३.

Owls, घुबडें.	Bats, वाघळें.	Rivers, नद्या.
Pools, तळीं.	Trees, झाडें.	Garden, बाग, मळा.

Bring, आणितात.	Utters, says, बोलतात.
People, लोक.	Provoke, incense, संतापवितात.
Falsehood, lies, लबाडी.	Pass by, पुढून जातात.
Injure, अनहीत करितात.	Catch, seize, धरितात. [तात.
Ask, beg, implore, मागतात.	Fight, quarrel, झुजतात, भांड-
Eat, devour, खातात.	Speak falsely, लबाडी बोलतात.
Each other, एकमेकांस.	Displeasure, anger, राग.
Deceive, delude, फसवितात.	Alms, charity, भीक.
Commands, laws, आज्ञा.	Those, ते त्या तीं.
These, हे ह्या हीं.	Bathe, आंघोळी करितात.
Way, path, road, वाट, मार्ग.	Peacock, मोर.
Bloom, blossom, फुलतात.	

Owls and bats see in the night.
घुबडें आणि वाघळें रात्रीं पाहतात.
Fish swim in the rivers.
मासे नदींत पोहतात.

The people bathe in the pools.
लोक तळ्यांत आंघोळी करितात.
The trees bloom in the garden.
बागांत झाडें फुलतात.
The beggars sit by the way, and beg alms of those that pass by.
भिकारी वाटेवर बसून जे पुढून जातात, त्यांजवळ भीक मागतात.
Cats catch rats, and hawks catch chickens.
मांजरें उंदरांस धरितात, आणि घारी पिल्यांस धरितात.
Crows and vultures devour carcases.
कावळे आणि गीध मढीं खातात.
Cats, dogs, and vile people, fight and quarrel.
मांजरें व कुत्रीं व नीच लोक झुंजतात व भांडतात.
When men speak falsely, and deceive each other, they break
जेव्हां माणसें लबाडी बोलतात, आणि एकमेकांस फसवितात तेव्हां ते देवा-
God's commands, and incur his displeasure.
च्या आज्ञा भंगितात, आणि त्याचा राग पावतात.
Satan is the father of all liars, and they who speak falsely
सर्व खोटें बोलणाऱ्यांचा बाप साटान आहे, आणि जे लबाडी बोलतात ते
become like Satan.
साटानासारिखे होतात.
When people utter falsehoods, they commit three sins; viz,
जेव्हां लोक लबाडी बोलतात तेव्हां ते तीन पापें करितात; ह्मणजे ते देवाला
they provoke God, and they bring guil upon themselves.
संतापवितात, आणि आपणांवर दोष आणितात, आणि लोकांचें अनहित
and, they injure the community.
करितात.

LESSON XXIV. धडा २४.

Many, बहुत. Fire, अग्नि. Moon, चंद्र.

Metals, धातू.	Wrong, वाईट.	Stonecutter, पाथरवट.
Rock, खडक, कातळ.	Piece, तुकडा. [तात.	Chisels, टांक्या.
Idol, मूर्त्ति.	Consecrate, स्थापि-	Goldsmith, सोनार.
Gold, सोनें.	Brass, पितळ.	Carpenter, सुतार.
Potter, कुंभार.	Life, जीव.	Worshippers, पूजक.
Nothing, कांहीं नाहीं.	Forever, सर्वकाळ.	Such, असें.

Beasts, brutes, पशू.
They mistake, err, ते चुकतात.
Split, cleave, divide, फोडितात.
They sweat, त्यांस घाम येतो.
They thirst, त्यांस ताहान लागती.
Seller, vender, विकणारा.
Clay, earth, माती.
They have heads, त्यांस डोकीं आहेत.
They worship, reverence, ते पूजितात,
Take, receive, घेतात.
Toil, labour, श्रमतात, कष्ट करितात.
They hunger, त्यांस भूक लागती.
Seat, place, put, बसवितात.
Prostrate, पायां पडतात.
Shape, form, figure, आकार.
They have eyes, त्यांस डोळे आहेत.

Do not see, पाहत नाहींत. They have ears, त्यांस कान आहेत.
Hear not, ऐकत नाहींत. Noses have they, त्यांस नाकें आहेत.
Smell not, हुंगीत नाहींत. They have mouths, त्यांस तोंडें आहेत.

Do not speak, बोलत नाहींत.
Do not breathe, श्वास टाकीत नाहींत.
They have throats, त्यांस गळे आहेत.
Hands have they, त्यांस हात आहेत.
They handle not, ते चांचपीत नाहींत.

Carry, bear, convey, वागवितात.
Preserve, keep, protect, राखितात.
Destroy, ruin, घात करितात.
Feet have they, त्यांस पाय आहेत.
Give, bestow, grant, देतात.
Abandon, forsake, सोडितात.
He forms, shapes, fashions, घडितो.

Many people forsake the true God, and they choose from a-
बहुत लोक खरा देव सोडितात, आणि सजीव व निर्जीव वस्तु यांतून जे
mong animate and inanimate things, such as please
पदार्थ आपणांस आवडतात, त्यांस निवडितात, आणि त्यांस आपले देव
them, and they call them their gods.
ह्मणतात.

Some worship the sun, moon, fire, and water.
कित्येक सूर्य, चंद्र, अग्नि, पाणी, यांस भजतात.

Some people worship men, and beasts, and wood, and stone, and metals.
कित्येक लोक माणसें व पशू लांकूड व धोंडा व धातू, यांस पूजितात.

Such people mistake the true way, and go in a wrong way.
असे लोक खरा मार्ग चुकतात, आणि वाईट मार्गें जातात.

The stonecutters split the rock, and take one part of it,
पाथरवट खडक फोडितात, आणि त्याचा एक तुकडा घेऊन टांक्यानी
and carve it with chisels.
खोदितात.

They toil and they sweat, they hunger and they thirst.
ते श्रमतात आणि त्यांस घाम येतो, त्यांस भूक लागती, त्यांस ताहान लागती.

Thus the carvers make an idol, and they sell it for rupees.
असे ते पाथरवट मूर्त्ति घडितात, आणि तिला रुपयांवर विकितात.

The porters bring the idol into the temple, and they seat it in its place.

हेलकरी मूर्त्ति देवळांत आणितात, आणि तिला तिच्या ठिकाणीं बसवितात.

The priests consecrate the stone, and call it their god.

उपाध्ये त्या धोंड्याला स्थापितात, मग त्याला आपला देव ह्मणतात.

They porstrate themselves at its feet, and worship it.

ते त्यांच्या पायांजवळ पडतात, आणि त्यांला पूजितात.

The goldsmith makes images of gold, and the coppersmith makes images of copper.

सोनार सोन्याच्या मूर्त्ति करितो, आणि तांबट पितळीच्या प्रतिमा करितो.

The carpenter makes images of wood; and the potter forms images of clay.

सुतार लांकडाच्या पुतळ्या करितो, आणि कुंभार मातीच्या पुतळ्या घडितो.

The images have shape, but they have no life.

त्या मूर्त्तींस आकार आहे, परंतु त्यांस जीव नाहीं.

They have heads but they know nothing, and they have eyes but they see not.

त्यांस डोकीं आहेत परंतु ते कांहीं जाणत नाहींत, आणि त्यांस डोळे आहेत परंतु ते पाहत नाहींत.

They have ears but they hear not, and they have noses but they smell not.

त्यांस कान आहेत परंतु ते ऐकत नाहींत, आणि त्यांस नाकें आहेत परंतु [ते हुंगीत नाहींत.

They have mouths but they speak not, and they have throats but they breathe not.

त्यांस तोंडें आहेत परंतु ते बोलत नाहींत, आणि त्यांस गळे आहेत परंतु ते श्वास टाकीत नाहींत.

They have hands but they handle not and they have feet but they walk not.

त्यांस हात आहेत परंतु ते चांचपीत नाहींत, आणि त्यांस पाय आहेत, परंतु ते चालत नाहींत.

The people carry them on their shoulders.
लोक त्यांस आपल्या खांद्यांवर वागवितात.

The worshippers of these images give them many things,
ह्या मूर्त्तींचे पूजक त्यांस बहुत पदार्थ देतात, परंतु मूर्त्तीपासून कांहीं पावत
but they do not obtain any thing from the images.
नाहींत.

They protect their idol, but the idol protects not its own
ते आपल्या मूर्त्तीला राखितात, परंतु मूर्त्ती आपल्या पूजकांस राखीत
worshippers.
नाहींत.

Such worshippers provoke God; and if they do not aban-
असे पूजक देवाला संतापवितात; आणि जर ते आपल्या मूर्त्तींस सोडीत
don their idols, they destroy themselves forever.
नाहींत, तर ते सर्वकाळ आपला घात करितात.

LESSON XXV. धडा. २५.

Yesterday, काल.	Blew, सुटला.	Lightning, वीज.
Thunder, गडगडाट.	Roared, गर्जले.	Wicked, पापी.
Deformed, कुरूप.	Laughed, हांसले.	Death, मरण.
Naughty, वाईट.	Played, खेळले.	Studied, शिकले.
Mat, चटई.	Stranger, अनोळखी.	Barked, भोंकले.
Crowed, ओरडले.	Awaked, जागविलें.	Grew, वाढलें.
Fled, पळाले.	Last year, गेलें वर्ष.	Bears, अस्वल.
Flowed, वाहिलें.	Brave, शूर.	Torrent, पूर.
Died, मेले.	Ripened, पिकलें.	Warriors, लढवाई.
Fellow, स्वकीय.	Butchered, हिंसिलें.	Illustrious, भव्य.
Murderer, नरहिंसक.	Severe, भारी.	Country, देश.
Famine, दुकाळ.	Starved, उपासाने मेले.	Dove, कबुतर.

Shone, flashed, झळकली.

Wept, cried, bewailed, रडले.
Gained, obtained, पावले.
Having died, having expired, मरून.
Kinsman, relation, सोयरा, नातलग.
Crept, crawled, रांगले.
Eighteen years ago, अठरा वर्षांमागें.

Example of verbs singular and plural used in past tense, and connected with nouns singular and plural.
एकवचनीं आणि बहुवचनीं जीं क्रियापदें भूतकाळांत लावलेलीं आहेत, आणि एकवचनीं व बहुवचनीं नामांसीं जोडलेलीं आहेत त्यांचे मासले.

Yesterday the wind blew, the rain fell, the lightning flashed, and the thunder roared.
काल वारा सुटला, पाऊस पडला, वीज झळकली, आणि गडगडाट गर्जला.

The wicked boys laughed at the deformed man.
ते पापी मुलगे कुरूप माणसाला हांसले.

They wept at the death of their kinsman.
ते आपल्या नातलगाच्या मरणाकरितां रडले.

The naughty children played at school.
तीं वाईट लेकरें साळेंत खेळलीं.

But the good boys studied their lessons.
परंतु ते चांगले मुलगे आपले धडे शिकले.

The children crept on the mat.
तीं लेकरें चटईवर रांगलीं.

The dogs barked at the stranger.
कुत्रे अनोळख्यावर भोंकले.

The cock crew and awaked the people.
कोंबड्यानी ओरडून लोकांस जागविलें.

The cowards fled from the foe.
ते भेकडे वैऱ्यापासून पळाले.

But the brave fought like bears, the blood flowed like a torrent, and many died.
परंतु शूर अस्वलांसारिखे झुंजले, आणि पुरासारिखें रक्त वाहिलें आणि बहुत मेले.

And because these brave warriors butchered many of their fellow men, they gained illustrious names among men, but dying, they received the punishment of murderers.
आणि ह्या शूर योध्यांनी आपल्या बहुत सोबती माणसांस हिंसिलें; यास्तव ते लोकांत भव्य नावें पावलीं, परंतु ते मरून नरहिंसकांचे दंड पावले.

Last year the grain grew well, and ripened well, and people were happy.
गेल्या वर्षी धान्य बरें वाढलें, आणि बरें पिकलें, आणि लोक सुखी झाले.

Eighteen years ago, there was a severe famine in this country, and many people starved.
अठरा वर्षांमागें ह्या देशांत भारी दुकाळ होता, आणि बहुत लोक उपासाने मेले.

LESSON XXVI. धडा २६.

Mountain, डोंगर.	Afterwards, मग.	Sandy, रेतीचें.
Arrived, पोहंचलें.	Sat down, बसलें.	City, नगर.
Opulent, संपत्तिवान्.	Artist, कारागीर.	Abominable, अघोरी.
Wickedness, पाप.	Was wroth, रागें भरलें.	Inhabitants, राहणारे.

Ascended, went up, चढले.
Descended, went down, उतरले.
By their journey, आपल्या चालण्याने.
Shade, shadow, सावली, छाया.

One to another, परस्परें.
Rest, repose, quiet, विसांवा.
Rejected, discarded, अव्हेरिले.
At his command, त्याच्या आज्ञेने.
Storm, tempest, वादळ.
Valley, vale, खोरें, खिंड.
Plane, lawn, सपाटी.
Weary, fatigued, दमले.
Vow, नवस.
A long way, लांब वाट.
We have not found, आह्मी पावलों नाहीं.
Lewdness, lustfulness, विषय.
Brimstone, sulphur, गंधक.
Burning, flaming, जळत.

They first ascended the mountain, and afterwards descended into the valley.
ते प्रथम डोंगरावर चढले, आणि मग खोऱ्यांत उतरले.

They walked over the sandy plain, and arrived at a small village.
ते रेतीच्या सपाटीवरून चालले, आणि लाहान गांवांत पोहंचले.

Being weary by their journey, they sat down under the shade of a tree.
ते आपल्या चालण्याने दमले असतां, झाडाच्या सावलींत बसले.

They said one to another, we have come a long way, and
ते परस्पर बोलले, आह्मी लांब वाटेने आलों, आणि कोठें विसांव्याचा जागा
no where found a resting place.
पावलों नाहीं.

Formerly, yonder was a great and opulent city, but there
पूर्वी तेथें मोठें व संपत्तिवान् नगर होतें, परंतु तेथें लोकानी देवाला आणि
the people rejected God and his laws.
त्याच्या आज्ञांस अव्हेरिलें.

They worshipped images, the works of the artist's hands.
त्या मूर्ती कारागिराच्या हाताचें काम, त्यांस ते भजले.

And they reverenced the brutes of the field, and wrought abominable lewdness.
आणि त्यानी माळांतील पशूंस पूजिलें, आणि अघोरी विषय केला.

God saw their wickedness, and was wroth at it.
देवाने त्यांचें पाप पाहिलें, आणि त्यावरून तो रागें भरला.

At God's command, there came a storm of burning brim-
देवाच्या आज्ञेने जळत गंधकाचें वादळ आलें, आणि त्याने त्या दुष्ट नगरां-
stone, and destroyed all the inhabitants of that vile city.
तील सर्व राहणाऱ्यांचा नाश केला.

LESSON XXVII. धडा २७.

Top, शेंडा.	Precipice, कडा.
Fractured, broke, फोडिली.	Scull, कोंटी.
Drunkard, मद्यपी.	Tumbled, पडला.
Mire, चिखल.	Suffocated, गुदमरून मेला.
Libertine, रांडबाज.	Shameful, scandalous, लज्जित.
Disease, disorder, रोग.	Caught, पावला.
Miserably, दुःखरूपें.	Lamentation, विलाप.
As long, जोंपर्यंत.	Honestly, प्रमाणिकपण.
Customers, गिऱ्हाईक.	Began, commenced, आरंभिलें.
Dishonesty, अप्रमाणिकपण.	Left, quit, सोडिलें.
Bankrupt, दिवाळ्या.	Neglected, उपेक्षा केली.
Sunk, बुडाले.	Knew, समजलें.

Kept not, न पाळिल्या.
Confessed, ackowledged, पदरीं घे- [तलीं.
Dealt, traded, व्यवहार केला.
Repented, पश्चात्ताप केला.
Pardon, forgiveness, क्षमा.
Numerous, बहुत.

He fell from the top of a precipice, and broke his scull.
तो कड्याच्या टोंकावरून पडला, तसें त्यानें आपली कौंटी फोडिली.
The drunkard tumbled into the ditch, and suffocated in
the mire.
तो मद्यपी खंदकांत पडला, आणि चिखलांत गुदमरून मेला.
The libertine caught the shameful disease, and died
तो रांडबाज लज्जित रोग पावला, व दुःखरूपें मेला, आणि अशानें आ-
miserably; and thus destroyed his soul and body.
पल्या देहाचा व आत्म्याचा नाश केला.
As long as the merchant dealt honestly, his customers
जोंपर्यंत त्या व्यापाऱ्यानें प्रमाणिकपणें व्यापार केला, तोंपर्यंत त्याचे गिऱ्हा-
were numerous.
ईक बहुत होते.
But when he began his dishonesty, his customers left him
परंतु जेव्हां त्यानें आपलें अप्रमाणिकपण आरंभिलें, तेव्हां त्याच्या गिऱ्हाइ-
and he became a bankrupt.
कानी त्याला सोडिलें, आणि तो दिवाळ्या झाला.
They lived in sin and neglected repentance, and after-
त्यानी पापांत वांचून पश्चात्तापाची उपेक्षा केली, आणि मग ते नरकांत
wards sunk into hell.
बुडाले.
They knew God's laws but kept them not, and therefore
ते देवाच्या आज्ञा समजले परंतु त्यांस न पाळीत राहिले, आणि यास्तव
perished.
नाश पावले.

All who repented and confessed their sins, obtained the
ज्या सर्वांनी पश्चात्ताप करून आपलीं पापें पदरीं घेतलीं, ते आपल्या सर्व
pardon of all their iniquities.
पापांची क्षमा पावले.

LESSON XXVIII. धडा २८.

Examples of verbs, singular and plural, used in the future
जीं एकवचनीं आणि बहुवचनीं क्रियापदें भविष्यकाळीं लावलीं आणि कर्त्ता
tense, and coupled with nouns, singular and plural, in
विभक्तीत एकवचनीं आणि बहुवचनीं नामांसीं जोडलीं आहेत, त्यांचे
the nominative case.
मासले.

Play, खेळ.
Will steal, चोरील.
Will revile, निंदील.
Will dishonour, अमर्यादा करील.
Will not learn, शिकणार नाहीं.
So, तसें.
Schoolmaster, पंतोजी.
Will love, प्रीति करील.
Folly, मूर्खपण.
Will abase, नीच करील.
Saint, भक्त.
Means, उपाय.
Will overtake, आटोपील.
Shame, disgrace, लाज.
Will go, जाईल.
Will quarrel, भांडेल.
Will disobey, अवमान करील.
Book, पोथी.
Will not do, करणार नाहीं.
Will obey, मानील.
Will study, शिकेल.
More than, पेक्षां, अधिक.
Will bring, आणील.
Hypocrite, ढोंगी.
Will glorify, गौरवील.
Abode, residence, वस्ती.
Pride, गर्व.
Guilt, दोष.
Among the blessed, आशिर्वादितांमध्यें.
Understanding, discreet, बुद्धिमंत.

Humility, नम्रता. Oath, शपथ.

A bad boy will go to play, but will not go to school.
वाईट मुलगा खेळायास जाईल, परंतु साळेंत जाणार नाहीं.
He will speak falsely, he will steal, he will quarrel with his companions, and revile them.
तो खोटें बोलेल, तो चोरील, तो आपल्या सोबत्यांसीं भांडेल, आणि त्यांस निंदील.
He will dishonour his parents, and break their commands.
तो आपल्या आईबापांचा अवमान करील, आणि त्यांची आज्ञा भंगील.
He will choose bad companions, and he will not study his book.
तो वाईट सोबत्यांस निवडील, आणि तो आपली पोथी शिकणार नाहीं.
But the good boy will not do so.
परंतु चांगला मुलगा तसें करणार नाहीं.
He will obey his parents, and will honour his schoolmaster.
तो आपल्या आईबापांस मानील, आणि आपल्या पंतोजीची मर्यादा राखील.
He will study his book and will love wisdom more than folly.
तो आपली पोथी शिकेल, आणि मूर्खपणापेक्षां शाहाणपणावर अधिक प्रीति करील.
God will exalt the meek, but he will abase the proud.
नम्र जे त्यांस देव उंचावील, परंतु गर्विष्ठ जे त्यांस नीच करील.
God will put the hypocrite to shame, but he will glorify his saints.
देव ढोंग्याला लाजेंत घालील, परंतु तो आपल्या भक्तांस गौरवील.
Therefore the understanding man will abandon pride, and will embrace humility.
यास्तव बुद्धिमंत माणूस गर्व टाकील, आणि नम्रता धरील.
And by divine means he will obtain an abode among the blessed.
आणि परमेश्वरी उपायेंकडून तो आशिर्वादितांमध्यें वस्ती पावेल.

Shame will overtake pride, and punishment will overtake guilt.

लाज गर्वास आटोपील, आणि दंड दोषास आटोपील.

LESSON XXIX. धडा २९.

I will walk, मी चालेन.
He shall walk, तो चालेल.
To the left, डाव्याकडे.
I will call, मी बोलावीन.
Medicine, औषध.
He shall nurse, तो संभाळील.
You shall hear, तूं ऐकसील.
Before, in front, पुढें.
You shall follow, तूं मागून येसील.
At the gate, दरवाज्यासीं.
We will go, आह्मी जाऊं.
Travellers, वाटसरू.
Sinner, transgressor, पापी.
Simple, ignorant, अज्ञानी.
Will poison, विष घालतील.
Reproof, admonition, निषेध.
Will suffer, सोसील, खाईल.
We will tell, relate, आह्मी सांगूं.
Will not confess, पदरीं घेणार नाहीं.
Truth, veracity, सत्यता.

Thou shalt walk, तूं चालसील.
To the right, उजव्याकडे.
Middle, मध्यें.
Physician, doctor, वैद्य.
You will take, तूं खासील.
I will relate, मी सांगेन.
He shall judge, तो न्याय ठरवील.
I will go, मी जाईन.
He shall remain, तो राहील.
To work, कामाला.
You will meet, तुह्मी भेटाल.
They will tell, ते सांगतील.
Sport, amusement, तमाशा.
Minds, understandings, मनें.
Will not hear, ऐकणार नाहीं.
Obstinacy, stubbornness, हट्ट.
Consequence, effect, फळ.
Will not reform, बऱ्याकडे फिरणार नाहीं.
Will not embrace, आलिंगून घेणार नाहीं.
Endless woe, अखंड दुःख.

I will walk to the left, you shall walk to the right, and he
मी डाव्याकडे चालेन, तूं उजव्याकडे चालसील, आणि तो मध्यें
shall walk in the middle.
चालेल.

I will call the physician, you will take the medicine, and
he will nurse you.
मी वैद्यास बोलावीन, तूं औषध खासील, आणि तो तुला संभाळील.

I will relate, you shall hear, and he shall judge.
मी सांगेन, तूं ऐकसील, आणि तो न्याय ठरवील.

I will go before, you shall follow, and he shall remain at
the gate.
मी पुढें जाईन, तूं मागून येसील, आणि तो दरवाज्यासीं राहील.

We will go to work, you will meet the travellers, and they
आह्मी कामाला जाऊं, तुह्मी वाटसरांस भेटाल, आणि ते तुह्मास वर्त्तमान
will tell you the news.
सांगतील.

You will see us again, and we will tell you about the sports.
तुह्मी फिरून आह्मास पाहाल, आणि आह्मी तमाश्यांविषयीं तुह्मास सांगूं.

These sports will poison the minds of the simple people.
हे तमाशे अज्ञानी लोकांच्या मनांत विष घालतील.

If he will not hear reproof, he must suffer the consequences of his obstinacy.
जर तो निषेध ऐकणार नाहीं, तर तो आपल्या हट्टाचें फळ खाईल.

If the sinner will not reform, if he will not confess his
जर पापी बऱ्याकडे फिरणार नाहीं, जर तो आपलें पाप पदरीं घेणार नाहीं,
sins, and if, with his whole heart, he will not embrace
आणि तो जर आपल्या सगळ्या अंतःकरणाने सत्यता आलिंगून घेणार
the truth, he will suffer endless woe.
नाहीं, तर तो अखंड दुःख सोसील.

LESSON XXX. धडा ३०.

Commanding, आज्ञा देणें.
Permitting, होऊं देणें.
Phrases, sentences, वाक्यें.
Thou shalt love, तूं प्रीति कर.
Graven, कोरींव.
Thou shalt not bow down, तूं पायां पडूं नको.
Take not, घेऊं नको.
Jehovah, परमेश्वर, परात्पर देव.
Keep holy, पवित्र पाळ.
Honour, मर्यादा राख.
Adultery, व्यभिचार.
Do not give, देऊं नको.
Pardon, forgive, क्षमा कर.
Overcome, subdue, जिंकावें.
Bless, आशीर्वाद दे.
Pray ye, प्रार्थना करा.
Fear God, देवाला भी.
Have mercy on me, मजवर दया कर.
To keep, obey, पाळायास.
Love, affection, प्रीति.
Faith, trust, विश्वास.
Guide, direct, चालेव.
At death, मरणकाळीं.
To thyself, आपल्याजवळ.

Entreating, विनंती करणें.
Colloquial, भाषणीय.
Worship not, भजूं नको.
Before me, माझ्यासमोर.
Image, likeness, मूर्त्ति, प्रतिमा.
God commands, देव आज्ञा देतो.
Lord, master, प्रभु.
Sabbath, Sunday, शाब्बाथ, आदितवार.
Do not work, कांहीं काम करूं नको.
Murder, नरहिंसा, खून.
False witness, खोटी साक्ष.
Do not covet, लोभ ठेवूं नको.
Do good, बरें कर.
With good, चांगलेपणानें.
They curse, ते शाप देतात.
Abuse, revile, गांजितात.
Incline, turn, फिरीव.
Responds, answers, उत्तर देतें.
Produce, originate, उत्पन्न कर.
Repentance, पश्चात्ताप.
For Christ's sake, ख्रीस्तामुळें.
While I live, मी वांचतों तोंपर्यंत.
Receive, take, घे.
Everlasting, endless, निरंतर.

The imperative mood is used for *commanding*, *entreating*, *or permitting*.

विधिरूप हें आज्ञा देणें, विनंती करणें, अथवा होऊं देणें, या अर्थी वर्त्ततें.

The following are examples of verbs in the imperative mood.

पुढील जीं क्रियापदें, तीं विधिरूपांतील क्रियापदांचे मासले आहेत.

COLLOQUIAL PHRASES.

भाषणीय वाक्यें.

Come here, इकडे ये.	Go there, तिकडे जा.
Bring the letter, चिठ्ठी आण.	Cast it away, तें दूर टाक.
Do this, हें कर.	Don't do it, हें करूं नको.
Tell me, मला सांगा.	Don't say so, असें बोलूं नको.
Don't do so, असें करूं नको.	Give me something, मला कांहीं दे.
Forgive me, Pardon me, Excuse me, } माझी क्षमा करा.	Oblige me, Favour me, Accommodate me, } मजवर कृपा करा.
Hear me, माझें ऐका.	Obey me, माझें मान्य कर.
Take care, Be careful, } सावध हो.	Never mind it, Don't regard it, } त्याची चिंता करूं नको.
Don't forget, विसरूं नको.	Don't mistake, चुकूं नको.
Remember what I say, जें मी ह्मणतों तें स्मर.	
Come with me, माझ्यासंगतीं ये.	

God thus commands every person,

प्रत्येक जणास देव असी आज्ञा देतो कीं,

Love the Lord thy God with all thy heart.

तुझा देव जो प्रभु त्याजवर तूं आपल्या सर्व अंतःकरणाने प्रीति कर.

Love thy neighbour as thyself.
तूं आपल्या शेजाऱ्यावर आपल्यासारिखी प्रीति कर.
Have no other gods before me, saith the Lord.
परमेश्वर सांगतों कीं, माझ्यासमोर तुला दुसरे कोणी देव न होवोत.
Make not unto thyself any graven image, nor the likeness
आकाशामध्यें, अथवा पृथ्वीमध्यें, अथवा पाण्यामध्यें, जी कांहीं वस्तु आहे,
of any thing, in heaven, in earth, or in the water.
तिची कोरींव मूर्त्ति अथवा प्रतिमा तूं आपल्यासाठीं करूं नको.
Bow not down to an image, and worship it not.
तूं मूर्त्तीच्या पायां पडूं नको, आणि तिला भजूं नको.
The name of the Lord thy God take not in vain.
परमेश्वर जो तुझा देव त्याचें नाव व्यर्थ घेऊं नको.
Remember the Sabbath day and keep it holy and in it do no work.
तूं शाब्बाथ दिवस आठीव आणि त्याला पवित्र पाळ, आणि त्यांत कांहीं काम करूं नको.
Honour thy father and thy mother.
तूं आपली आई आणि आपला बाप यांची मर्यादा राख.
Do no murder.
तूं नरहिंसा करूं नको.
Do not steal.
तूं चोरी करूं नको.
Do not commit adultery.
तूं व्यभिचार करूं नको.
Do not bear false witness.
तूं खोटी साक्ष देऊं नको.
Covet not any thing that is another man's.
दुसऱ्या माणसाचें जें कांहीं आहे, त्याजवर लोभ ठेवूं नको.
Render tc no man evil for evil.
कोणत्याहि माणसाच्या वाइटामुळें वाईट करूं नको.

Overcome evil with good.
वाईटाला चांगलेपणाने जिंकावें.
Bless them that curse you.
जे तुला शाप देतात, त्यांस तूं आशीर्वाद दे.
Pardon those who injure you.
जे तुझें अनहित करितात, त्यांची क्षमा कर.
Pray for them that abuse you.
जे तुला गांजितात त्यांच्यासाठीं प्रार्थना कर.
Fear God, and honour the king.
देवाला भी, आणि राजाची मर्यादा राख.
Concerning all such commands, the response of the good
अशा सर्व आज्ञांविषयीं चांगल्या माणसाचें मन उत्तर देतें कीं, हे देवा,
man's soul is, "Lord have mercy upon me, and incline
मजवर दया कर, आणि ह्या सर्व आज्ञा पाळायास माझें अंतःकरण
my heart to keep all these commands."
फिरेव.
O Lord, for Jesus Christ's sake, produce in my heart love,
हे परमेश्वरा, येशू ख्रीस्तामुळें माझ्या अंतःकरणांत प्रीति पश्चात्ताप व वि-
repentance and faith.
श्वास उत्पन्न कर.
Lord, guide me in thy way while I live, and at death re-
हे परमेश्वरा, मी वांचतों तोंपर्यंत तुझ्या मार्गानें मला चालेव, आणि मरण-
ceive me to thyself in glory everlasting.
काळीं तूं आपल्याजवळ निरंतर सुखांत मला घे.

LESSON XXXI. धडा ३१.

OF THE INFINITIVE MOOD, अनियम रूपाविषयीं.

Sentences, वाक्यें.
Boat, होडी.
Illustrate, दाखवितात.
Treasures, द्रव्यें.

Delight, सुख.
Beautifully, सुंदर.
To build, बांधणें.
Easy, सोपें.
Princes, राजे.
To fear, भिणें.
Duty, कर्त्तव्य.
Once, एकदा.
To meet, भेटणें.
Judge, न्यायक.
Intellect, बुद्धि.
To violate, मोडणें.
Feared not, न भ्याला.
Steward, कारभारी.
Rogue, सोधा.
Miser, कृपण.
Clerk, कारकून.
Foolish, मूर्ख.
To finish, समाप्त करणें.
Omniscient, सर्वज्ञ.
Confidence, विश्वास.
Whole, संपूर्ण.
Endeavoured, झटला.

To transcribe, प्रत लिहिणें.
To compose, ग्रंथ रचणें.
Able, शक्तिमान्.
Fault, अपराध.
To trust, विश्वासणें.
To keep, पाळणें.
Finite, अंतवान्.
Most noble, सर्वांहून प्रशंस्य.
Judgment, न्याय ठरणें.
In peace, स्नेहानें.
Exercise, वर्त्तणें.
Laws, आज्ञा.
Way, रीत.
To employ, ठेवायास.
Infinite, अनंत.
Effort, प्रयत्न.
Eternity, अनंतकाळ.
Maker, उत्पन्न करणारा.
To forget, विसरणें.
To procure, मिळविणें.
To do, करणें.
To find, पावायास.

To upset, to overturn, उलटी करायास.
To accumulate, to collect, to gather, सांचविणें, मिळविणें.
To hoard up, to treasure up, गुप्त ठेवणें.
To defraud, to cheat, to cozen, ठकविणें.
To discover, to discern, to distinguish, पाहणें.
To censure, to condemn, to blame, वाईट ह्मणणें, खोडणें
To deceive, to delude, to disappoint, भुलविणें.

To resist, to withstand, to restrain, to repel, अडवायास.

To be judged, to be tried, न्याय ठरविला जाणें.

To familiarize, to accustom, to habituate, वहिवाट करणें.

To prepare, to make ready, सिद्ध करणें.

Preparation, readiness, preparedness, सिद्धता.

Most exalted, most elevated, सर्वांहून श्रेष्ठ.

Abandoned, profligate, debauched, भ्रष्ट.

Courageous, bold, धैर्यवान्.

Appointed, allotted, नेमले.

To rob, to wrong, नाडणें.

To put, to place, ठेवणें.

Virtue, सुगुण, सत्व.

Virtue is love to God and our fellow men.

देवावर व स्वकीय माणसांवर प्रीति करणें हें सुगुण आहे.

The following sentences illustrate the infinitive mood of
पुढील वाक्यें क्रियापदांचें अनियमरूप दाखवितात, आणि तीं अनियम-
verbs, and the infinitive mood of the verbs is printed in Italic letters.

रूपांतील क्रियापदें तिर्कस अक्षरानी छापलेलीं आहेत.

The rogue tried *to upset* the boat.

तो सोधा होडी उलटी करायास झटला.

To accumulate treasures and *to hoard* them up, is the miser's delight.

द्रव्य मिळविणें आणि त्यास गुप्त ठेवणें, हें कृपणाचें सुख आहे.

To defraud another, is *to rob* ourselves.

दुसऱ्याला ठकविणें, हें आपल्याला नाडणें आहे.

The clerk knows how *to transcribe* beautifully, but he knows not how *to compose*.

कारकून प्रत सुंदर लिहायास जाणतो, परंतु ग्रंथ रचायास जाणत नाहीं.

The foolish man began *to build*, but he was not able *to*
तो मूर्ख माणूस बांधूं लागला, परंतु समाप्त करायास तो शक्तिमान् न-
finish.
व्हता.
To discover another's fault and *to censure* it, is easy.
दुसऱ्याचा दोष पाहाणें आणि त्याला वाईट ह्मणणें, हें सोपें आहे.
But *to discern* and *to acknowledge* our own faults, is hard.
परंतु आपले दोष पाहणें आणि पदरीं घेणें, हें कठीण आहे.
To deceive man is easy, but *to deceive* the omniscient God is impossible.
माणसाला भुलविणें सोपें आहे, परंतु सर्वज्ञ देवाला भुलविणें असाध्य आहे.
It is better *to trust* in the Lord, then *to put* confidence in princes.
राजांवर भरवसा ठेवणें याहून देवावर विश्वास ठेवणें, हें अधिक बरें आहे.
To fear God and *to keep* his commands, is the whole duty of man.
देवाला भिणें व त्याच्या आज्ञा पाळणें, हें माणसाचें संपूर्ण कर्तव्य आहे.
No finite being is able *to resist* the infinite God.
अनंत देवाला अडवायास कोणी अंतवान् प्राणी शक्तिमान् नाहीं.
To aid virtue and *to oppose* vice, is man's most noble
योग्यतेचें साह्य करणें आणि अयोग्यतेस अडविणें, हा माणसाचा सर्वांहून
effort.
प्रशंस्य प्रयत्न आहे.
To make preparation for death, should be the main busines of life.
मरणासाठीं सिद्धता करणें, हें आयुष्याचें श्रेष्ठ काम असावें.
It is appointed unto all men once *to die*, and after death
एकदां मरणें आणि मरणानंतर आपला न्याय ठरविला जाणें, हें अवघ्या
to be judged.
माणसांस नेमलें आहे.

To familiarize the mind to death, judgment, and eternity,
मरणें, न्यायठरणें, आणि अनंतकाळ, यांसीं मनाची वहिवाट करविणें,
and *to prepare to meet* God our Judge in peace, is the
आणि देव जो आपला न्यायक त्याला स्नेहाने भेटायास सिद्ध करणें,
most exalted exercise of the human intellect.
हें मनुष्य बुद्धीचें सर्वांहून श्रेष्ठ वर्त्तणें आहे.

To forget God and *to violate* his laws, is *to forget* our own
देवाला विसरणें आणि त्याच्या आज्ञा मोडणें, हें आपलें सुख विसरणें आणि
happiness and *to procure* misery to ourselves.
आपल्यास दुःख मिलविणें आहे.

He was so courageous that he feared not *to incense* God
तो एवढा धैर्यवान् होता कीं देव जो आपला उत्पन्न करणारा त्याला संताप-
his Maker, but he was so great a coward that he feared
वायास तो भ्याला नाहीं, परंतु तो एवढा भिकडा होता कीं स्वकीय
to displease his fellow creatures.
माणसांचा असंतोष करायास भ्याला.

To be good and *to do* good, is the only way *to please* and
चांगलें होणें आणि चांगलें करणें, हें देवाला संतोषवायास व गौरवायास
to glorify God.
केवळ एकच रीत आहे.

The steward endeavoured *to find* employment, but he was
कारभारी उद्योग मिळवायास झटला, परंतु तो एवढा भ्रष्ट होता कीं कोणी
so abandoned that no one wished *to employ* him.
त्याला ठेवायास इच्छीत नव्हता.

LESSON XXXII. धडा ३२.

ADVERB, क्रियाविशेषण.

Eagle, गरुड.	Tortoise, कांसव.	Gardener, माळी.
Infidel, नास्तिक.	Flies, उडतो.	Bible, धर्मपुस्तक.

Singer, गवई.	Sings, गातो.	Musician, वाजविणारा.
Plays, वाजवितो.	Lamp, दिवा.	Candle, मेणबत्ती, बत्ती.
Burns, जळती, तेवतो.	Idle, आळसी.	Vicious, द्वाड.
Token, चिन्ह.	Ruin, नाश.	Offends, संतापवितो.

What is an adverb ? क्रियाविशेषण काय आहे ?

An abverb is a word which ascribes quality to a verb or
जो कोणी शब्द क्रियापदाला अथवा नामविशेषणाला गुण लावितो तो कि-
adjective.
याविशेषण आहे.

The following words are examples of the adverbs, viz.
हे पुढील शब्द क्रियाविशेषणांचें उदाहरणें आहेत.

Quickly, swiftly, लौकर, वेगें. How, कसें.

Slowly, सावकाश, हळू.	Late, उशीरां.
Stammeringly, तोंत्रें.	Reproachfully, निंद्य.
Vainly, in vain, व्यर्थ.	Certainly, निश्चयें.
Loudly, मोठ्यानें.	Melodiously, मधुर.
Harshly, कर्कश.	Dimly, obscurely, मंद.
Clearly, निर्मळ.	Greatly, exceedingly, फार.
Softly, हळू.	Merrily, cheerfully, संतोषें.

The eagle flies *swiftly* and the tortoise walks *slowly*.
गरूड वेगें उडतो आणि कांसव सावकाश चालतें.

The gardener speaks *stammeringly*.
तो माळी तोंत्रें बोलतो.

The idle and vicious boy comes *late* to school.
आळसी आणि द्वाड मुलगा साळेंत उशीरां येतो.

The infidel speaks *reproachfully* of the bible, which is a
नास्तिक धर्मपुस्तकाविषयीं निंद्य बोलतो, तें त्याच्या निरंतर नाशाचें चिन्ह
token of his eternal ruin.
आहे.

Whoever takes the name of God *in vain*, *greatly* offends
जो कोणी देवाचें नाव व्यर्थ घेतो, तो आपल्या उत्पन्न करणाऱ्याला फार
his Maker.
संतापवितो.

The scholar speaks *loudly*, but he reads *softly*.
तो विद्यार्थी मोठ्याने बोलतो, परंतु हळू वाचितो.

The singer sings *melodiously*, but the musician plays *harshly*.
तो गवई मधुर गातो, परंतु तो वाजविणारा कर्कश वाजवितो.

That lamp burns *dimly*, but the candle burns *clearly*.
तो दिवा मंद तेवतो, परंतु मेणबत्ती भिवळ जळती.

LESSON XXXIII. धडा ३३.

CONJUNCTION, उभयान्वित.

Officer, हस्तकी.
To escape, निसटायास.
Spirit, आत्मा.
Thirsty, तान्हेले.
Christian, ख्रिस्ती.
Criminal, अपराधी.
Evading, चुकवून.
Pauper, भिकारी.
Guard, sentry, पाहारेकरी.
Conceit, opinion, समजुती.
Supposed, समजलों.
Sight, दृष्टि.
Hungry, भुकेले.
Turn ye, तुह्मी फिरा.
Call not, ह्मणवूं नको.
Hunger, भूक.
Filled, तृप्त.
Inconsistencies, असंमतपण.
Forbid, interdict, वर्जिसी.
Corrected, chastised, दंडिले.

Kingdom, empire, राज्य.   Should be sought, शोधावी.
Righteousness, यथार्थ, पुण्य.   Christianity, ख्रिस्ती धर्म.
Immoralities, vices, अधर्म.

Inattentive, negligent, असावध.
Instruction, information, बोध.
Peace-maker, समेट करविणारा.
Secure, sure, certain, निश्चय.
Scandalize, disgrace, अपमानितोस.
Persevere, persist, राहतोस.
Repeatedly, वारंवार.
Obedient, submissive, आज्ञांकित.
A cheat, a deceiver, फसविणारा.
Favour, kindness, lenity, कृपा.

What is a conjunction? उभयान्वित काय आहे?

A conjunction is a word which unites different words and sentences.

जो शब्द शब्दांस किंवा वाक्यांस जोडितो, तो उभयान्वित आहे.

The following words are examples of the conjunction.

पुढील शब्द उभयान्विताचीं उदाहरणें आहेत.

And, आणि.	That, कीं.	Both, दोघे, उभयतां, हि.
For, यास्तव कीं.	Therefore, त्यासाठीं.	Wherefore, यासाठीं.
If, जर.	Then, तर.	Or, किंवा, अथवा.
But, परंतु.	As, तसें.	Without, unless, वांचून.
Lest, नाहीं तर, कदाचित.	Still, yet, nevertheless, तथापि.	

We *and* the officer *both* supposed that the criminal could
आह्मी आणि हस्तकीहि समजलों कीं तो अपराधी आमच्या हातांतून

not escape from our hands; *but* the guard being inat-
निसटणार नाहीं, परंतु पाहारेकरी असावध असतां तो अपराधी दृष्टि
tentive, the criminal, evading their sight, fled, *and* was
seen no more.

चुकवून पळाला, आणि अणखी दिसला नाहीं.

The fool is wise in his own conceit, *therefore* he will not receive instruction.

मूर्ख आपल्या समजांत शाहाणा आहे, यास्तव तो बोध घेणार नाहीं.

Blessed are the poor in spirit; *for* theirs is the kingdom of heaven.

जे आत्म्यामध्यें दीन ते धन्य, कां कीं आकाशांतील राज्य त्यांचें आहे.

Happy are the merciful; *for* they shall obtain mercy.

जे दयाळू आहेत ते धन्य; कां तर ते दया पावतील.

Blessed are the peace-makers; *for* they shall be called the sons of God.

जे समेट करणारे ते धन्य; कारण कीं ते देवाचे पुत्र ह्मटले जातील.

Happy are those that hunger and thirst after righteousness; *for* they shall be filled.

ज्यांस परमार्थाची भूक व ताहान आहे ते धन्य; कां तर ते तृप्त होतील.

Turn ye; *for* why will ye die? that is, repent ye; *for*
तुह्मी फिरा; कां तर तुह्मी कां मरावें? ह्मणजे तुह्मी पश्चात्ताप करा; तुह्मी
wherefore will ye go to hell? *If* you are holy, *then* your
happiness is secure.

कां नरकांत जावें? जर तुह्मी पवित्र आहां, तर तुमचें सुख निश्चय आहे.

Forsake your immoralities, *or* call not yourself a Chris-
तूं आपले अधर्म सोड अथवा आपणाला ख्रिस्ती ह्मणवूं नको; कां तर तूं
tian *for* why will you scandalize Christianity? why will
ख्रिस्तीधर्म कां अपमानितोस? तूं कशास्तव आपल्या असंगतपणांत रा-
you persevere in your inconsistencies?
हतोस?

The people know *that* God forbids the worship of idols; *nevertheless* they worship idols.
लोक जाणतात कीं देव मूर्त्तींची पूजा वर्जितो ; तथापि ते मूर्त्तींस पुजितात.

The father repeatedly corrected his son, *but* he did not become obedient.
बापाने आपल्या पुत्रास शिक्षा वारंवार केली, परंतु तो आज्ञांकित न झाला.

Not the favour of men *but* the favor of God should *rather* be sought.
माणसाची कृपा नको परंतु देवाची कृपा विशेष शोधावी.

Let me not be a cheat, *but* let me rather be a pauper.
म्या फसविणारा न व्हावें, परंतु त्यापेक्षां भिक्षुक व्हावें.

LESSON XXXIV. धडा ३४.

PREPOSITION, उपसर्ग.

Throne, सिंहासन.
Rides, बसून जातो.
Devotions, भजन.
Belly, पोट.
Hill, डोंगर.
Danger, भयगत.
Necklace, हार.
Felt, चांचपिलें.
Trembles, shakes quives, कांपतो.
Gain, profit, advantage, हित.
Crossed, passed over, पार गेले.
Procrastinates, delays, उशीर करितो.
Remedies, उपचार.

Grove, वन.
Calm, स्थिरता, थंडी.
Entered, शिरला.
Of falling, पडायाचें.
Applause, praise, fame, कीर्त्ति.
Practises, performs, आचरितो.
Ripe, mature, पक्के.
Not choosing, न इच्छून.
Taking a turn, फेरा घेऊन.
Counsel, advice, बोध.
Couch, bed, आंथरूण.
Wings, पंखें.
World, जग.

Brink, border, edge, कांठ.	Toll, उतार.
Breach, hole, भोंक.	Monkey, माकड.
Footstool, पादपीठ.	Pit, खांच.
Foundation, पाया.	Diamond, हिरा.
Bridge, पूळ.	Blind, आंधळा.
Sufferer, दुखणेकरी.	Hour, होरा, घटका.

What is a Preposition? उपसर्ग काय आहे?

Prepositions show the mutual relation and condition of different words.

उपसर्ग, हे शब्दांचे परस्परें संबंध आणि अवस्था दाखवितात.

The following words are specimens of the prepositions.

पुढील शब्द उपसर्गांचीं उदाहरणें आहेत.

For, करितां, स्तव, साठीं.	On, upon, वर, वरतें.
Under, beneath, खालीं, खालतें.	Behind, मागें.
To, unto, near, towards, जवळ, कडे.	Before, समोर, पुढें.
In, amidst, among, मध्यें, आंत.	Beyond, पलिकडे.
About, around, भोंवतें.	Against, विरुद्ध.
Through, मधून.	By, at, ने, कडून, पासीं.
Concerning, of, विषयीं, चा, ची, चें.	With, समागमें.

Great is Jehovah our Maker; heaven above is his throne
यहोवा आमचा उत्पन्न करणारा मोठा आहे; वरील आकाश त्याचें सिंहा-
and earth beneath is his foostool; he rides *upon* the
सन आहे आणि खालील पृथ्वी त्याचें पादपीठ आहे; तो वायूच्या पंखां-
wings *of* the wind; he speaks and the foundations *of* the world tremble.

वर बसून जातो; तो बोलतो मग जगाचे पाये कांपतात.

The hyppocrite practises his devotions, *for* gain, *for* ap-
ढोंगी आपलें भजन आपल्या हितासाठीं अथवा आपल्या कीर्त्तिसाठीं अथवा
plause or *for* both.
ह्या दोहींसाठीं आचरितो. [belly.

Whoever mounts *on* pride's back, will fall *under* shame's
जो कोणी गर्वाच्या पाठीवर चढतो, तो लाजेचा पोटांखालीं पडेल.

He went *to* the bridge, but not wishing to pay toll he passed over *in* a boat.
तो पुलापर्यंत गेला, परंतु उतार द्यायास इच्छीत नसतां होडीने पार गेला.

Whoever procrastinates his preparation *for* death *until* the
जो कोणी आपल्या मरणाच्या घटिकेपर्यंत आपल्या मरणाविषयीं सिद्ध हो-
hour *of* his dissolution, is the chief *of* fools.
ण्यास उशीर करितो, तो सर्व मूर्खांमध्यें श्रेष्ठ मूर्ख आहे.

He went *to* the sufferer and spoke *to* him, and he used re-
तो दुखणेकऱ्याजवळ जाऊन त्याला बोलला, आणि त्याने त्याच्यासाठीं उप-
medies *for* him.
चार केले.

The monkey ran *towards* the hill, and taking a turn went *into* the grove.
माकड डोंगराकडे धांवला, आणि फेरा घेऊन वनांत गेला.

He went *to* the brink *of* the pit, and was *in* danger of falling *into* it.
तो खांचेच्या कांठापर्यंत गेला, आणि त्यांत पडण्याच्या भयगर्तेत झाला.

Before a storm come the clouds, and *after* the storm is a calm.
वादळापूर्वी आभाळ येतात आणि वादळानंतर स्थिरता आहे.

Hear thou good counsel, and it shall be as a diamond necklace *about* thy neck.
तूं चांगला बोध ऐक, म्हणजे तो हिऱ्यासारिखा तुझ्या गळ्याभोंवता होईल.

The enemy came *against* the fort, and entered *through* a breach *in* the wall.

वैरी किल्ल्यावर आला, आणि भिंतीच्या भोंकामधून आंत शिरला.

The blind man walked *against* the wall, but *by* means *of*

तो आंधळा माणूस चालून भिंतीस लागला परंतु त्याने आपल्या काठी-

his staff felt his way *to* his couch.

करून आपली वाट आंथरूणापर्यंत चांचपिली.

Without faith *in* Jesus Christ it is impossible to please God.

येशू ख्रीस्तावर विश्वास ठेविल्यावांचून देवाला संतोषवायास असाध्य आहे.

No pardon comes *without* repentance, and *without* holi-

पश्चात्तापावांचून क्षमा कांहीं होत नाहीं, आणि पुण्यावांचून देवाला पाहायास

ness no man is able to see God.

कोणी माणूस शक्तिमान् नाहीं.

LESSON XXXV. धडा ३५.

INTERJECTION, काकु.

Amiable, lovely, प्रिय.
Kindles, sets on fire, पेटवितो.
By suffering, सोसण्याने.
Little, थोडा.
Save, redeem, deliver, तार.
Frightful, terrific, hideous, विकराळ.
Atonement, satisfaction, प्रायश्चित्त.
How great a matter, केवढा संग्रह.
What of that? त्याचें काय?
Emotion, चेतणें.

What is an adjective? काकु काय आहे?

Interjections are expressions which exhibit various sudden emotions of the mind.

जे उद्गार मनांतील अकस्मात भावना दाखवितात, ते काकु शब्द आहेत.
The following words are the principal interjections.
पुढील शब्द हे मुख्य काकुपदें आहेत.
Oh! हा. Alas! उं, हायहाय. Hey! O! आहा, हे, अरे, अहो.
Pish! छि. Lo! Behold! पाहा. Fie! फुस. Happy! धन्य.
Ho! वाह, वाहवा.
O virtue! how amiable art thou!
आहा सद्गुणा! तूं किती प्रिय आहेस!
Ah vice! how frightful art thou!
हे दुर्गुणा! तूं केवढा विकराळ आहेस!
O God! have mercy on me a sinner.
हे देवा, मज पाप्यावर दया कर.
O Lord! Jesus who, by thine own sufferings hast made a-
हे प्रभू येशू, त्वां आपल्या सोसण्याने माझ्या पापांचें प्रायश्चित्त केलें आहे,
tonement for my sins, save thou me.
तूं मला तार.
Behold how great a matter a little fire kindles!
पाहा, थोडा अग्नी केवढा संग्रह पेटवितो!
Pish! it is not fit to be seen.
छि! तें पाहायास योग्य नाहीं.
Fie! what of that! why do you regard it!
फुस! त्याचे काय! त्याची चिंता कां करितोस!

LESSON XXXVI. धडा ३६.

PUNCTUATION, लिखित खुणा.

Composition, रचणें, लिहिणें. Lap-dog, मांडकुत्र.
Of dividing, विभागायाचीं. Chapter, पर्व.
Shortest, सर्वांहून आंखूड. Taken, घेतलें.

Float, swim, तरंगतात.
Fasts, उपास करितात.
Besides those, त्यांवांचून.
Was thrown, पाडला गेला.
Soul, जीव, प्राण, आत्मा.
In connecting, जोडण्यांत.
Pre-existence, पूर्व स्थिति.
Water-vessel, उदकपात्र.
Subject, अनुसंधान.
Passage, गोष्ट.
Note, चिठी.
Lawgiver, आज्ञा देणारा.
Virtuous, सुगुणी, सात्विक.
Voice, स्वर.
Prose, साधें लिहिणें.
Reader, वाचणारा.
Syllable, अक्षर.
Pearl-shells, शिंपा.
Lie, राहतात.
Discourse, गोष्ट.
Grief, दुःख.
Use, प्रयोजन.

Margin, बाजू.
Writing, लिहिणें.
Daily, नित्य.
Orator, वक्ता.
Delay, उशीर.
Poetry, verse, प्रबंध.
Reading, वाचणें.
Straws, पेंढे.
Surface, पाठ.
Bottom, तळ.
Sudden, अकस्मात्.
Excellent, उत्तम.
Surprise, आश्चर्य.
Line, वळी.
Tea-pot, चाहापात्र.
Vegetables, भाजी.
Quotation, ग्रंथांतर.
Attention, विचार.
Should be, असावें.
Cross, मरणखांब.
Independent, स्वतंत्र.
Sadness, विषाद.

To mark, to signify, दर्शवायास.
Point, stop, period, पूज्य.
Sense, meaning, import, अर्थ.
Pronunciation, utterance, उच्चार
Should make, करावें.
Represents, signifies, दाखवितें.
In pronouncing, उच्चारण्यांत.

Separates, divides, विभागितात. Contented, patient, सहिष्णु.

Separate, निराळें. Hope, expectation, आशा.

Most secret, सर्वांहून गुप्त.

Close, conclusion, termination, समाप्ति.

Unrenewed, unconverted, नवें न झालेलें.

Unsanctified, पवित्र न केलेलें.

Unsubdued, unconquered, न जिंकलेलें.

Excessively bad, अघोरी वाईट.

In correspondence to the sense, अर्थाप्रमाणें.

Mental, intellectual, मनांतील.

Goodness, excellence, चांगलेंपण.

Benefits, mercies, उपकार.

Thereby, by that means, तेणेंकडून.

Horse-race, घोड्याची पैज.

To abbreviate, संक्षेप करायास.

By mistake, चुकण्यानें.

Inserted, put in, घातला.

Pause, rest, cessation, अवसान.

Self-love, आत्मप्रेम.

Accurate, correct, right, शुद्ध.

Require, demand, मागतात.

Requisite, necessary, पाहिजे.

Occupied, employed, लागला.

Double, twice, दुपट.

Connexion, संबंध.

Compound sentence, बहुभागी वाक्य.

Flatter not yourself, आपणास रिझवूं नको.

Of concealing, of hiding, लपवायाचा.

Perfect, complete, entire, पूर्ण.

Prayers, प्रार्थना. Unbelieving, अविश्वासी.
Correctness, शुद्धता. Modulation, तऱ्हा, संकर.

Greateful, thankful, उपकारज्ञ.
Question, प्रश्न.
Sufficiently, enough, पुरे.
Characters, figures, अक्षरें.
Deranged, impaired, बिघडलें.
Property, possession, घरदार.
Left out, omitted, गाळला.
I have lost, म्या गमावला.

Composition is of two kinds, viz. Prose and Poetry.
लिहिणें दोन प्रकारचें आहे, ह्मणजे साधें व कविता.

By punctuation a composition is divided into sentences or parts of sentences.
लिखितखुणानी रचना वाक्य अथवा वाक्यांच्या तुकड्यांत विभागलेली आहे.

To mark the different pauses, which the sense and an accurate pronunciation require, the four following points are employed; viz.
अवसानें जीं अर्थासाठीं आणि शुद्ध उच्चारासाठीं पाहिजेत, तीं प्रसिद्ध करायासाठीं ह्या पुढील चार खुणांची वहिवाट करितात, ह्मणजे.

, Comma, कामे. : Colon, कोलन.
; Semicolon, सेमीकोलन. . Period, पिर्यद.

When either of these points occur in reading, the reader should make a pause.
जेव्हां ह्या खुणांतील कोणीएक वाचण्यांत येती, तेव्हां वाचणाऱ्याने अवसान करावें.

The Comma represents the shortest pause.
कामे जे, तें सर्वांहून थोडे अवसान दाखवितें.
Where the comma occurs, the reader should make a
ज्या ठिकाणीं कामे येतें, तेथें एक अक्षर उच्चारण्यांत जितकी वेळ लागती
pause equal to the time occupied in pronouncing one syllable.
तितकें अवसान वाचणाऱ्याने करावें.

The Semicolon, requires a pause double that of the comma.
कामे याचें दुपट अवसान सेमिकोलनाला लागतें.

The Colon requires a pause double that of the semicolon.
सेमिकोलनाचें दुपट अवसान कोलनावर लागतें.

The Period requires a pause double that of the colon.
कोलनाचें दुपट अवसान पिर्यदाला लागतें.

The Comma usually separates those parts of a sentence
वाक्यांचे जे तुकडे फार संबंधोत आहेत, परंतु ज्यांमध्यें अवसान मागितलें,
which are very closely connected, but which require a
त्यांस बहुधा कामे विभागितें ; असें, तो माणूस सात्विक, सहिष्णु, आणि
pause to be made between them; as, "*The man was virtuous, contented, and happy.*"
सुखी होतो.

The Semicolon is used for dividing a compound sentence
बहुभागी वाक्याला दोन अथवा अधिक तुकडे, ज्याचा कांहीं उणा संबंध
into two or more parts, which are less intimately con-
आहे, त्यांस विभागायासाठीं सेमिकोलन घेतलें आहे ; असें, नदीच्या
nected; as, "Straws float on the surface of the river;
पाठीवर पेंढे तरंगात ; परंतु मोत्यांच्या शिंपा तळीं राहतात.
but pearl-shells lie at the bottom.

The Colon is used for dividing a sentence into two or
वाक्याचे तुकडे, जे सेमिकोलनानें विभागलेले आहेत त्यांहून ज्या विभागा
more parts, which are less closely connected than those
चा संबंध उणा आहे परंतु जे निराळ्या वाक्यांसारिखे स्वतंत्र नाहींत,
separated by a semicolon, but which are not so inde-
त्यांस वेगळे करावयासाठीं कोलन घेतलें आहे; असें, तूं आपल्या अप-
pendent as separate sentences; as, "Flatter not your-
राधांतून कांहींएक लपवायाच्या आशेनें आपणास रिझवूं नको, कां
self with the hope of concealing any of your faults: for,
तर देव तुझ्यांत सर्वांहून गुप्त कल्पना पाहातो.
God sees your most secret thoughts."

The period should be used where the sentence is brought to a perfect close.
जेथें वाक्य पूर्णसमाप्तीस आणिलें आहे तेथें पिर्यड लावायाचें आहे.

The four marks, which have now been explained, all occur
ज्या चार खुणा आतां सांगितल्या, त्या सर्व ह्या पुढील वाक्यांत येतात.
in the following sentence.

He makes many prayers and fasts often; but his heart is
तो बहुत प्रार्थना करितो, आणि वारंवार उपास करितो; परंतु त्याचें अंतः-
unrenewed and unsancitified, unsubdued and unbeliev-
करण नवें न झालेलें आणि पवित्र न केलेलें, न जिंकलेलें आणि अ-
ing: all such worshippers are an abomination to God.
विश्वासी आहे; असे सर्व जे भक्त ते देवाजवळ अघोरी वाईट आहेत.

Besides the points which mark the pauses in discourse,
ज्या खुणा गोष्टींतील अवसानें दाखवितात, त्यावांचून दुसऱ्या अशा आहेत
there are others that denote various modulations of the
voice in correspondence to the sense.
कीं स्वराची नाना तऱ्हा अर्थाप्रमाणें दाखवितात.

? The Interrogation point, विचारक खूण.

The period should be used where the sentence is brought to a perfect close.

जेथें वाक्य पूर्ण समाप्तीस आणिलें आहे तेथें पिर्यद लावायाचें आहे.

The four marks, which have now been explained, all occur in the following sentence.

ज्या चार खुणा आतां सांगितल्या, त्या सर्व ह्या पुढील वाक्यांत येतात.

He makes many prayers and fasts often; but his heart is un-
तो बहुत प्रार्थना करितो आणि वारंवार उपास करितो; परंतु त्याचें अंतःक-
renewed and unsanctified, unsubdued and unbelieving:
रण नवें न झालेलें, आणि पवित्र न केलेलें, न जिंकलेलें आणि अवि-
all such worshippers are an abomination to God.
श्वासी आहे: असे सर्व जे भक्त ते देवाजवळ अघोरी वाईट आहेत.

Besides the points which mark the pauses in discourse,
ज्या खुणा गोष्टींतील अवसानें दाखवितात, त्यांवांचून दुसऱ्या अशा आहेत
there are others that denote various modulations of the
कीं स्वराची नाना तऱ्हा अर्थाप्रमाणें दाखवितात.
voice in correspondence to the sense.

? The Interrogation point. विचारक खूण.

! The Exclamation point. विस्मयाची खूण.

( ) The Parenthesis. ( ) कोंडी [ ].

The Interrogation point is used at the close of a question
जेथें प्रश्न केला आहे त्या प्रश्नाच्या शेवटीं विचारक खूण स्वीकारली अ-
which is asked; as, Shall we live for ever?
सती; असें, आम्ही सर्वदां वांचूं कीं काय ?

The Exclamation point is used to denote sudden mental
मनांतील अकस्मात् चेतना, आश्चर्य, आनंद, दुःख, इत्यादिक जाणावया-
emotions, surprise, joy, grief, &c. as, How excellent is
साठीं विस्मयाची खूण स्वीकारली जाती; असें, उपकारज्ञ अंतःकरण
a grateful heart! [किवढें उत्तम आहे!

Who can sufficiently express the goodness of our Creator!
आमच्या उत्पन्न करणाऱ्याचें चांगलेंपण पुरें सांगावयास कोण शक्तिमान्
Praise the Lord, O my soul! and forget not all his ben-
आहे! हें माझ्या जिवा! परमेश्वराची स्तुति कर, आणि त्याचे सर्व उप-
efits!
कार विसरूं नको!

The Parenthesis includes certain words in a sentence,
वाक्यामध्यें कित्येक शब्द जर चुकले, तर त्या वाक्याची व्याकरण शुद्धता
which if omitted, the grammatical correctness of the
तेणेंकडून विघडलें जात नाहीं, ते शब्द कोंष्ट्यांत घालतात; असें, तो
sentence is not thereby deranged; as, "He went to the
घोड्याच्या पैजेस गेला, (तो जागा चांगल्या माणसासाठीं कांहीं नाहीं,)
horse-race, (which is no place for a good man), and
आणि तेथें तो आपल्या घोड्यावरून पडला, आणि त्याची मान
there he was thrown from his horse, and his neck was
मोडली.
broken.

Explanatory words and such as are necessary in a transla-
जे टीकारूप शब्द आणि जे भाषांतरांत पाहिजेत, परंतु मूळपुस्तकांत
tion, but not in the original, are sometimes enclosed
नाहींत, ते कधीं [ ] चौकट कोंष्ट्यांत घातलेले असतात.
with brackets.

There are other characters, which are of frequent use in composition; as,
लिहिण्यांत कित्येक दुसऱ्या खुणा वारंवार लावायाच्या आहेत; असे,

' The Apostrophe, संक्षेप खुणा.

The Apostrophe is used in abbreviated words; as,
संक्षेप शब्दांत संक्षेप खूण लावली असती; असें,

'Tis, for it is, तें आहे. Tho' for though, जरी

But its chief use is to denote the possessive case of nouns;
परंतु नामांचो संबंधविभक्ति दाखवायासाठीं तिचें मुख्य प्रयोजन आहे;
as, "A man's property;" and it is explained on the
असें, माणसाचें घरदार. आणि हिजविषयीं एकुणतिसाव्या पृष्ठावर
29th page.
सांगितलेलें आहे.

The Caret is thus marked ‸, and is principally used where
काकपद असें केलेलें आहे, आणि लिहिण्यांत जेथें एक शब्द चुकण्यानें ग-
a word, through mistake, is left out in writing, and which
ळला आहे, आणि जो ओळीवर घातला आहे, तेथें काकपद बहुधा ला-
is inserted over the line; as, "I have lost ‸(my) pen-knife."
गलें जातें; असें, म्या ‸(आपला) चाकु गमावला आहे.

The Hyphen, thus marked, is employed in connecting
हैफेन जें असें केलेलें आहे तें समास शब्द जोडण्यांत स्विकारिलें आहे;
compound words; as, lap-dog, tea-pot, pre-existence,
असें, मांड-कुत्रें, चाहा-पात्र, पूर्व-स्थिति, आत्म-प्रेम, उदक-पात्र; आणि
self-love, water-vessels; and it is also used where one
जेथें शब्दाचा एक भाग एका ओळींत आहे आणि बाकी दुसऱ्या ओळींत
part of a word is on one line and the remainder on another.
आहे तेथेंहि तें स्वीकारलें आहे.

A Section, marked thus §, signifies the division of a dis-
अध्याय खूण जी असी केलेली § ती गोष्टीचे अथवा पर्वाचे अधिक लाहान
course, or chapter, into smaller portions.
विभाग करण्याची खूण आहे.

¶ The Paragraph denotes the beginning of a subject some-
¶ जीं कांड खूण ती मागल्यापासून कांहीं भिन्न अनुसंधान याचा प्रारंभ
what different from the preceding. [दाखविती.

A Quotation, is taken from another author in his own
दुसऱ्या कवीपासून जें त्याच्या शब्दानी घेतलेलें तें ग्रंथांतर आहे, आणि तें
words, and it is thus marked, "He that believeth not,
असें दर्शविलें आहे, "जो विश्वासत नाहीं, तो अन्यायी ठरला जाईल."
shall be damned."

☞ The Index or Hand points out a remarkable passage,
☞ असा हात कांहीं विशेष गोष्टीकडे, अथवा जें विशेष विचार मागतें
or something that requires particular attention.
त्याकडे खुणावितो.

* † ‡ || These marks, together with the letters of the al-
* † ‡ || ह्या खुणा, अक्षरें, व अंकसहित वाचणाऱ्याला कांहीं जें पानाच्या
phabet, and figures, are used to point the reader to
बाजूवर, अथवा खालच्या समासावर आहे, त्याकडे खुणावितात.
something in the margin, or at the bottom of a page.

CAPITAL LETTERS. मोठीं अक्षरें.

All the large letters of each sort in the alphabet are called
अक्षरांच्या प्रत्येक प्रकाराचीं सगळीं जीं मोठीं तीं आद्याक्षरें ह्मटलेलीं आहेत.
capitals.

1. The first letter of every sentence should be a capital.
१. सर्व वाक्यांतील पहिलें अक्षर मोठें असावें.
2. The first letter of the first word that occurs after a period, should be a capital.
२. विर्यदानंतर जो शब्द प्रथम येतो, त्याचें पहिलें अक्षर मोठें असावें.
3. All the names of the Deity likewise ; as, God, Jehovah,
३. त्याप्रमाणें देवाचीं सर्व नावेंहि ; असें, देव, यहोवा, सर्व शक्तिमान्, परा-
Almighty, Supreme Being, Lord, Providence, Messiah,
त्पर, प्रभु, पाळक, मशीहा, उद्धरणारा, तारणारा, येशू ख्रीस्त, पवित्र
Redeemer, Saviour, Jesus Christ, Holy Ghost, Trinity.
आत्मा, त्रियेक.

4. Proper names of persons places, &c. as, Bombay, Salsette,
४. जनांचीं आणि जाग्यांचीं एकटीं नांवेंहि; असें, मुंबई, साष्टि, पुणें, नर्मदा,
Poona, Nurmuda, Bajee Rao, Mahummud, Zoroaster.
बाजीराव, महम्मद, जरतोस.

5. The first letter of adjectives derived from proper names
५. जीं नामविशेषणें एकट्या नामापासून झालीं आहेत, त्यांच्या शब्दांतील
should be a capital; as, Grecian, Roman, French, Eng-
पहिलें अक्षर मोठें असावें; असें, ग्राईकी, रोमी, फ्रांसी, इंग्रजी, वल्हांद
lish, Dutch, Asiatic.
जी, आशींतील.

6. The first letter of the first word of a quotation should
६. ग्रंथांतराच्या पहिल्या शब्दाचें पहिलें अक्षर मोठें असावें; असें, ही म्हण
be a capital; as always remember this maxim, "Know
सर्वदां आठेव, "तूं आपणाला ओळख;" फिरून, आमचा थोर आज्ञा
thyself;" again, our great Lawgiver says, "Take up thy
देणारा असें बोलला आहे कीं, "तूं नित्य आपला वधस्तंभ उचल, आणि
cross daily, and follow me."
माझ्यामागें ये."

7. The first letter in the first word of every line of poetry should be a capital.

७. प्रबंधांत प्रत्येक ओळींतील पहिल्या शब्दाचें पहिलें अक्षर मोठें असावें.

8. The pronoun *I*, and the interjection *O*, should be capi-
८. सर्वनाम जें मी, आणि काकु हे, हीं मोठीं असावीं; असें, मी लिहितों.
tals; as I write. Hear, O earth!
हे पृथ्वी, ऐक.

Certain other words, if of great importance, may begin
कित्येक दुसरे शब्द मुख्यार्थी असल्यास मोठ्या अक्षरानें आरंभावे.
with a capital. The native writers in this country
या देशांत जन्मलेले लिहिणारे मोठ्या अक्षरांचें फार विपरीत

make a monstrous misuse of capitals, which might be
गहिवाट करितात, ही मागल्या सुत्रांस थोडकें पाहण्याने यथास्थित
rectified by a little attention to the foregoing rules.
होईल.

Any one, who speaks eloquently in popular assemblies, is called an orator.

जो कोणी लौकिक सभांमध्यें सुंदर बोलतो, तो वक्ता ह्मटलेला आहे.

Oratory, eloquence, rhetoric, बोलण्याचें पांडित्य.

Speaking eloquently in public assemblies is called eloquence.

लौकिक सभांमध्यें सुंदर बोलणें, हें बोलण्याचें पांडित्य ह्मटलेलें आहे.

Polite literature is called Belles Lettres.

सभ्य विद्या बेल्लेटर ह्मटलेली आहे.

LESSON XXXVII. धडा ३७.

A master's directions to his domestics.

चाकरांस धन्याच्या आज्ञा.

Grain, दाणा.
Bridle, लगाम.
Bits, ओंठाळ्या.
Oil, तेल.
Wheels, चाकें.
Black, काळा कर.
Cravats, गळेबंद.
Whip, चाबूक.
To shave, भादरायास.
Breakfast, न्याहारी.
Balcony, पडवी.
Gloves, हातमोंजे.
Call, बोलाव.
Soap, साबूण.
Tea, चाहा.
Groom, मोतद्दार.
Hat, टोपी.
Haste, निकड.
Saddle, जीन.
To brush, झाडणें.
Scour, घांस.
Carriage, गाडी.

Cook, स्वयपाकी.
Each trip, दर खेप.
Drive, हाक.
Hay, गवत.
Brush, कुंची.
Stirrups, रिकिब्या.
Harness, वाद्या.
Wash, धू.
Shoes, जोडा.
Dressing, नेसायाचे.
Clean, cleanse, साफ कर.

Girth, तंग.
Shirts, खमिसा.
Room, खोली.
Barber, न्हावी.
Razor, वस्तरा.
Dinner, खाणें.
Tent, तंबु.
Coachman, गाडीवान.
For bringing, आणिल्यासाठीं.
Furniture, सामान, साहित्यें.
Servant, domestic, चाकर.

Make ready, prepare, तयार कर.
Fasten well, make fast, आंवळ.
At five o'clock, पांचव्या तासावर.
Take care, be careful, सावध हो.

Give the horse grain and hay.
घोड्याला दाणा आणि गवत दे.
Wipe the saddle and bridle.
जीन आणि लगाम पूस.
Scour the bits and stirrups.
तूं ओंठाळ्या आणि रिकीब्या घांस.
Put oil on the harness, and wash the wheels of the carriage.
वाद्यांस तेल लाव, आणि रथाचीं चाकें धू.
At five o'clock, bring my horse.
पांचव्या तासावर माझा घोडा आण.
Make fast the girth, and bring my whip and gloves.
तंग आंवळ, आणि माझा चाबूक व हातमोजे आण.

Brush and black my shoes.

माझा जोडा झाडून काळा कर.

Put my shirts, cravats, pantaloons, and other clothes in my dressing room.

माझ्या खमिसा, गळेबंद, पायजामा, आणि दुसरीं वस्त्रें माझ्या नेसण्याच्या खोलींत ठेव.

Call the barber to shave me.

मला भादरायास न्हाव्याला बोलाव.

And tell him to bring a good razor, soap, and brush.

आणि त्याला वस्त्रा, साबूण, कुंची हीं चांगलीं आणायास सांग.

Without delay, prepare breakfast.

उशीर न करितां न्याहारी तयार कर.

Wipe the knives, forks, plates, and other dishes.

सुऱ्या, कांटे, रिकाबी, आणि दुसरीं वासणें पूस.

Bring the spoons, and set the table in the balcony.

चमचे आण, आणि पडवींतील मेजावर मांड.

To-day, I shall take dinner and tea in my tent.

आज मी आपल्या तंबूमध्यें खाणें आणि चाहा घेईन.

Give the porters each man eight pice a trip, for bringing the furniture.

सामान आणिल्याकरितां प्रत्येक हेलकऱ्याला दर खेपेस आठ फद्ये दे.

Tell the cook and groom to do their business well.

स्वयपाक्याला आणि मोतद्दाराला त्यांचें काम चांगलें करायास सांग.

Coachman, drive quick, I am in haste.

हे गाडीवाना, लवकर हाक, मला निकड आहे.

LESSON XXXVIII. धडा ३८.

Sir, साहेब.

I want, मला पाहिजे.

Wages, पगार.

Needy, गरजवंत.

Well done, बरें केलें.
Per month, दरमाहा.
Please, आनंदवावें.
Service, चाकरी.
Will, इच्छा.
Depart, दूर जा.
Slippery, निसरडें.
Cheap, स्वस्त.
Dear, माहाग.
Need, गरज.
Hereafter, पुढें.
Taught, शिकविलें.
Perhaps, कदाचित.
Partiality, पक्षपात.
Spurious, विजातीय.
Dear, beloved, प्रिय.
Enter, go in, आंत जा.
Let me know, मला जाणूं दे.

Accustomed, habituated, वहिवाटलें.
If I employ you, जर मी तुला ठेवितों.
I order, direct, command, मी आज्ञा देतों.
Fear not, don't fear, भिऊं नको.
Notions, sentiments, thoughts, कल्पना.
Treacherous, perfidious, विश्वासघातक.
Let me hear, मला ऐकूं दे.
Mankind, human race, माणूस.
Equal, equitable, यथार्थ, समानतेपूर्वक.
To pilfer, filch, purloin, steal, चोरूं.
Story, narrative, tale, गोष्ट.
God will judge, देव न्याय ठरवील.
Froward, peevish, perverse, कठोर, हटवादी.

Gentle, mild, meek, नम्र.
Oppress not, जाचूं नको.
Hired servant, मोलकरी.
Very well, फार बरें.
Such things, अशा गोष्टी.
Grave, tomb, कबर, प्रेतस्थान.
Hire, wages, pay, मोल.
Trial, examination, परीक्षा.

Sir, your servant; I want service, will you employ me ?
साहेबा, मी तुझा चाकर; चाकरी मला पाहिजे, तुह्मी मला ठेवाल कीं काय ?

I have need of a servant; to what business have you been accustomed?
मला चाकराची गरज आहे; तूं कोणत्या कामांत वहिवाटलास?

At different times I have performed various kinds of service.
म्या नानासमयीं चाकरीचे नाना प्रकार केले आहेत.

If I employ you, will you be ready at all times to do as I direct you?
जर मी तुला ठेवितों, तर जसें मी सांगतों, तसें करायास सर्वदां तूं तयार होसील कीं काय?

Certainly I will, if you give me no orders contrary to the commands of my other Master.
निश्चय, जर माझ्या दुसऱ्या स्वामीच्या आज्ञाविरुद्ध तूं मला कांहीं आज्ञा देणार नाहींस तर होईन.

What do you say? Who is your other master? Explain that to me.
तूं काय ह्मणतोस? तुझा दुसरा स्वामी कोण? तें मला सांग.

Pardon me Sir, and I will speak.
साहेबाने मला क्षमा करावी, ह्मणजे मी बोलेन.

Fear not, let me know what notions are in your mind.
भिऊं नको, ज्या कल्पना तुझ्या मनांत आहेत त्या मला जाणूं दे.

You know, Sir, that all men are servants to each other, and that every person has another great Master.
साहेबा, तुह्मी जाणतां कीं सर्व माणसें एकमेकाचे चाकर आहेत, आणि प्रत्येक जणाचा एक दुसरा मोठा स्वामी आहे.

Well, let me hear the remainder of your story.
बरें, तुझ्या गोष्टीची बाकी मला ऐकूं दे.

All who obey the will of God, are God's servants; and all
सर्व जे देवाची इच्छा मानितात, ते देवाचे चाकर आहेत, आणि सर्व जे पा-

who live in sin, obey the will of Satan, and are his ser-
पांत जगतात, ते सैतानाची इच्छा मानितात आणि त्याचे चाकर
vants.
आहेत.

Hereafter God will judge all mankind, and then, whoever
पुढें देव सर्व लोकांचा न्याय ठरवील, आणि तेव्हां ज्याने त्याला भिऊन
has feared and obeyed him, to him God will say, "Well
मानिलें, त्याला देव बोलेल, हे चांगल्या व विश्वासू चाकरा, त्वां बरें
done, good and faithful servant, enter thou into the
joy of thy Lord."
केलें, तूं आपल्या प्रभूच्या सुखास आंत ये.

But those who have not feared and obeyed God, to them
परंतु जे देवाला भ्याले नाहींत आणि मानीत नाहींत त्यांस देव बोलेल, अहो
God will say," Depart ye cursed into everlasting fire."
शापग्रस्त, तुह्मी निरंतर अग्नींत दूर जा.

Who taught you such things?
अशा गोष्टी तुला कोणी शिकविल्या?

My dear master taught me. I shall never forget him;
माझ्या प्रिय स्वामीने मला शिकविल्या. मी त्याला कधीं विसरणार नाहीं,
often have I wept over his grave.
मी त्याच्या प्रेतस्थानावर वारंवार रडलों आहें.

He gave me ten rupees wages, per month, but that was no-
त्याने दरमाहा दाहा रुपये पगार मला दिल्हा, परंतु तें कांहीं नाहीं, त्याने
thing, he taught me to read the bible, that is more than
मला धर्मपुस्तक वाचायाला शिकविलें, सर्व रुपये आणि सोन्याहून तें
all silver and gold.
अधिक आहे.

Well, if you have read the bible, then, perhaps, you are
बरें, जर त्वां धर्मपुस्तक वाचिलें, तर त्यांत देवाने ज्या आज्ञा चाकरांस

able to tell me what commands God has given to servants.

दिल्ह्या त्या कदाचित् तुला मजवळ सांगतां येतील.

"Servants, be subject to your masters, with all fear; not

अहो चाकर, तुह्मी सर्व भय धरून आपल्या धन्यांस माना; जे उत्तम आणि

only to the good and gentle, but also to the froward."

नम्र त्यांसच केवळ नव्हे, परंतु कठोर जे त्यांसहि मानावें. त्यांपासून

Pilfer not from them; be faithful.

चोरूं नका; विश्वासू व्हावें.

Please them in all things: many such commands, there are.

अवघ्यांविषयीं त्यांस संतोषवावें, याप्रमाणें बहुत आज्ञा आहेत.

Well, now what commands has God given to masters con-

बरें, आतां धन्यांस आपल्या चाकरांविषयीं देवानें काय आज्ञा दिल्ह्या

cerning their servants?

आहेत?

"Masters give unto your servants that which is just and

अहो धनी, आकाशांत तुमचाहि धनी आहे, हें जाणत असतां जें न्याय-

equal; knowing that ye also have a Master in heaven."

पूर्वक आणि समानतेपूर्वक तें तुह्मी आपल्या चाकरांस द्या.

Oppress not a poor and needy hired servant; let not the

दुःखित दरिद्री मोलकऱ्याला जाचूं नको, त्याचें मोल दिल्ह्यावांचून दिवस

sun go down without his hire being given him.

मावळूं देऊं नको.

Ye masters, do the same things unto them, forbearing

अहो धनी, तुह्मी सारिखींच कामें त्यांजवळ करा, धमकावणी टाळीत

threatening, knowing that your master is also in heaven,

असा, कां हें तुह्मास कळलें कीं, स्वतां तुमचाहि धनी आकाशांत

and with him is no partiality.

आहे, आणि त्याजवळ पक्षपात नाहीं.

Like these there are many other commands.
यासारिख्या बहुत दुसऱ्या आज्ञा आहेत.
Very well, your words are good; I will make trial of your actions.
फार बरें, तुझे शब्द चांगले आहेत; तुझ्या कामांची परीक्षा करीन.
The masters and servants, who act according to God's commands, will obtain good.
जे धनी आणि जे चाकर देवाच्या आज्ञांप्रमाणें करितात, त्यांस बरें प्राप्त होईल.

LESSON XXXIX. धडा ३९.

Borrower, उसणें घेणारा.
Borrowed, उसणें घेतलें.
Banker, सावकार.
For paying, देण्याचा.
Client, आश्रित.
Took away, हारिलें.
Defendant, प्रतिवादी.
Discards, अव्हेरितो.
Justly, यथार्थ.
Debtor, देणेदार.
Lender, उसणें देणारा.
Interest, व्याज.
Principal, मुदल.
Subsistence, उपजीवन.
Accrues, प्राप्त होतें.
Bribe, लांच.
Patiently, सावकाशीने.
Unpunished, दंडल्यावांचून.
Due time, यथाकाळीं.
Per annum, प्रतिवर्षी.
Lawyer, वकील.
Fees, देणगी.
Plaintiff, वादी.
Scorns, नीच मोजितो.
Judges, न्याय ठरवितो.
Creditor, घेणेदार.
Pledge, गाहाण.
Pity, compassion, दया.
Goods, merchandise, माल.
Loss, detriment, तोटा.
Ability, power, शक्ति.
Avaricious, covetous, लोभिष्ठ.
Weaver, विणकार.

Surety, security, hostage, bail, निशा.
Ten per cent, शेंकड्यास दाहा टके.
Compound interest, व्याजाचें व्याज.
Cause, suit, trial, कार्य, फिर्याद.
Restored it not, तें परत दिल्हें नाहीं.
He shall smart for it, त्यास तें झोंबेल.

The creditor was avaricious, and he had no pity on his debtors.
घेणेदार लोभिष्ठ होता, त्याने आपल्या देणेदारांवर कांहीं दया केली नाहीं.
He required a pledge of the poor, and restored it not in due time.
त्याने दरिद्र्याजवळून गाहाण मागितलें, आणि यथाकाळीं परत दिल्हें नाहीं.
Whoever is surety for a stranger shall smart for it.
जो कोणी अनोळख्यासाठीं निशा देतो, त्याला तें झोंबेल.
The borrower is servant to the lender.
उसणें घेणारा उसणें देणाऱ्याचा चाकर आहे.
The merchant lost ten per cent on his goods.
त्या वाण्याने आपल्या मालांच्या शेंकड्यास दाहा टके गमाविले.
Afterwards he borrowed a thousand rupees of the banker.
मग त्याने सावकारापासून हजार रूपये उसणें घेतले.
And he gave him a note for ten per cent interest per annum, and for compound interest.
आणि त्याने त्याला दर शेंकड्यास प्रतिवर्षीं व्याज दाहाप्रमाणें, आणि व्याजाचेंहि व्याज द्यावें, असी चिठी लिहून दिल्ही.
But when the time came for paying the money, he had not the means of discharging the principal with interest.
परंतु पैका देण्याचा समय आला, तेव्हां व्याजामुद्धां मुदल देण्याचा त्याला उपाय नव्हता.

The lawyer gained his client's cause, but his fees took
वकीलाने आपल्या आश्रिताचें कार्य साधिलें, परंतु आपल्या देनगीने त्याचें
away his subsistence.
उपजीवन हारिलें.

Loss accrues both to the plaintiff and defendant, and the
वादी आणि प्रतिवादी या दोघांस तोटा प्राप्त होतो, आणि केवळ वकील
lawyer only profits by the suit.
फिर्यादीने लाभ पावतो.

The good judge scorns a bribe, and discards partiality,
चांगला न्यायाधीश तो लांचाला धिक्कारितो, आणि पक्षपात आव्हेरितो,
and patiently hearing the evidence on both sides, ac-
आणि उभयपक्षीं साक्ष सावकाश ऐकून आपल्या शक्तीप्रमाणें न्याय
cording to his ability judges justly; and he remembers
यथार्थ ठरवितो, आणि एका दिवसीं देव आपलाहि न्याय ठरवील असें
that, one day, God will judge him also.
आठवितो.

A false witness shall not go unpunished.
खोटा साक्षी दंडल्यावांचून राहणार नाहीं.

LESSON XL. धडा ४०.

Separation, वियोग.
Dream, स्वप्न.
Weights, वजनें.
Partner, भागीदार.
Spider, कोळी.
Measures, मापें.
Life, आयुष्य.
Web, सूत, जाळें.
Denial, नाकबूल.
Revenge, retaliation, सूड.
Breaking, violating, मोडून.
Way, custom, manner, रीत.
Did succeed, succeeded, साधिलें.
Insupportable, intolerable, असाहाऊ.
Agreement, contract, bargain, करार.

Cheated, defrauded, फसविलें.
Supportable, tolerable, साहाऊ.
Frail, feeble, fragile, brittle, फुसकें.
Threatened, menaced, धमकाविलें, भेडं केलें.
Diverse, unlike, opposite, निरालें.
Rules, governs, आवरितो.
Covers, overspreads, झांकितो.
Envious person, हेवा करणारा.
Address, speech, प्रतिभाषण.
Mixture, compound, मिश्र.
Severity, acrimony, कठोरत्व.
Ridiculous, laughable, उपहास्य.
Embraces, adopts, स्वीकारितो.
Should commend, should applaud, ought to commend, वाखाणावें.
Mighty, valiant, शूर.
Subdues, subjugates, जिंकितो.
Shall not prosper, बरें होणार नाहीं.
Torments, tortures, पीडितो.
Artful, cunning, subtle, चातुर्य, धूर्त.
Ancestors, predecessors, वाडवडील.
Submits, yields, मानितो.
Religion, system of faith, धर्म.
Civility, urbanity, सभ्यत्व.

How did the business succeed?
तें कार्य कसें चाललें?
Your separation is, to me, insupportable.
तुझा वियोग मला असाह्याऊ आहे.

His pain was supportable.

त्याचें दुःख साहाऊ होतें.

His partner, breaking the agreement, cheated him.

त्याच्या भागीदाराने करार मोडून त्याला फसविलें.

The envious person torments himself.

हेवा करणारा आपल्यास पीडितो.

To forgive faults, is the way of a good man.

अपराध क्षमा करणें, हें उत्तम माणसाची रीत आहे.

And to take revenge, is the sign of a bad man.

आणि सूड घेणें, हें वाईट माणसाचें लक्षण आहे.

Our life is like a dream.

आमचें आयुष्य स्वप्नाप्रमाणें आहे.

It is frail like a spider's web.

तें कोळ्याच्या सुतासारिखें फुसकें आहे.

His disease threatened his life.

त्याच्या रोगाने त्याचा जीव घेऊं केलें.

Diverse weights and measures are both abominable to Jehovah.

निराळीं वजनें आणि मापें दोन्हीं परमेश्वराला अघोरीं आहेत.

He that is slow to anger, is greater than the mighty, and
जो रागाला सावकाश, तो शूराहून अधिक आहे, आणि जो आपलें मन
he that rules his own spirit, is mightier than he that sub-
आवरितो, तो नगराच्या जिंकणाऱ्याहून अधिक आहे.
dues a city.

The guilt of a fault becomes double by denial.

नाकबूल जाण्याने पापाचा दोष दुपट होतो.

He that confesses his sins, shall find mercy.

जो आपलीं पापें पदरीं घेतो, तो दया पावेल.

But he that covers his sins, shall not prosper.

परंतु जो आपलीं पापें झांकितो, त्याचें बरें होणार नाहीं.

His address was an artful mixture of civility and severity.
त्याचें प्रतिभाषण सभ्यत्व आणि कठोरत्व यांचें चातुर्य मिश्र होतें.

Whoever submits to a ridiculous custom, makes himself ridiculous.
जो उपहास्य रीत मानितो, तो आपणाला उपहास्य करितो.

Whoever forsakes the religion of his forefathers, because
आपला वाडवडिलांचा धर्म खोटा, या कारणास्तव जो कोणी त्याला सोडितो,
it is false, and embraces another religion because it is
आणि दुसरा धर्म खरा या कारणास्तव त्याला स्वीकारितो, तो आपल्या
the true one, is more wise than his ancestors; and he
वाडवडिलांहून अधिक ज्ञानी आहे; आणि तो देवाची कृपा पावतो,
obtains the favour of God, and all men should com-
आणि सर्व माणसानी त्याला वाखाणावें.
mend him.

LELSSION XLI. धडा ४१.

Bar, आडसर.
Lock, खीळ.
Thus far, एथपर्यंत.
Passport, दस्तक.
To stab, भोसकायास.
Forest, रान.
Thieves, चोर.
Guard-house, चौकी.
Novice, अज्ञानी.
To gain, घेण्यास.
Life, जीव.
Kill, मारितात.
To seize, to usurp, जोराने घेणें.
Mansion, dwelling house, घर.
To plunder, to rob, लुटायास.
Ambition, great pride, अभिमान.
Excited, instigated, चेतले.
Draw, unsheathe, काढितात.
To shed, to spill, पाडायास.
The balls fly, गोळे उडतात.
Human nature, लोकांचास्वभाव.
Stained, tinged, रंगलेली.
Rend, tear, फोडितात.

I suppose, मी कल्पितों.
They teach, ते शिकवितात.
Shield, ढाल.
Point, अग्र, टोंक.
Sharp, तिखट.
Spear, भाला.
Sword, तरवार.
Scabbard, मेण.
Flashes, भडकती.
Wounded, घायाळ.
All around, चहुंकडे.
Battle, war, लढाई.
He wishes, तो इच्छितो.
Cannon, तोफ.
Palace, राजगृह.
Groans, कुंथणीं.
Perish, मरतात.
Origin, उत्पत्ति.
Bank, जामदारखाना.
Powder, दारू.
Burnt, जळलीं.
Peace, सल्ला.
Orphans, पोरटीं.
Nature, स्वभाव.
Teach, instruct, शिकवितात.
Contemplative, studious, ध्यानस्थ.
Not fastened, not secured, बंद न केलें.
Robbers, plunderers, लुटारू.
Era, epoch, शक.
World, earth, जग.
Concerning it, त्याविषयीं.
Infested, disturbed, त्रासिलें.
Prison, jail, बंदिशाळा.
To commit, to do, to effect, करणें.
Cast off, reject, टाकितात.
To defraud, to cheat, फसविणें.
Answered, replied, उत्तर दिल्हें.
Doubtless, without doubt, निःसंशय.
Vitals, seat of life, जीवस्थान.
Ambitious, proud, अभिमानी.
Revengeful, vindictive, खुनसी.
Royal, regal, राजांचें.
Injury, mischief, वाईट.
Covetousness, लोभ.
Vengeance, खुनसीपण.
Rush forward, पुढें धांवतात.
Instruments, implements, शस्त्र.
Destructive, ruinous, घातकी.
Cuts, severs, disjoins, कापिती.
Plundered, robbed, लुटलेलीं.
Asylum, refuge, आश्रय.
Skies, heavens, आकाश.
Apparatus, tools, सरंजाम.
Want, indigence, need, दरिद्र.
Spring up, originate, उत्पन्न होतात.

In the same manner, त्याप्रमाणेंच. Promise, engagement, वचन.
Riot, sedition, tumult, दंगा. Scatters, spreads, पसरिते.
They trample, ते तुडवितात. Horrid, awful, terrible, भयंकर.
Violence, outrage, बळात्कार. Highwayman, वाटपाडी.
Depraved, debased, पापिष्ठ. Contemplate, reckon, मोजिती.
Dagger, कटार. Authority, rule, अधिकार.
Considered, reflected, विचारिलें. They terminate, ते संपतात.
Laid aside, सोडिला.
To stab, to pierce, भोसकायास. Demon, devil, भूत.
Covetous, avaricious, लोभिष्ठ. Cruel, fierce, savage, क्रूर.

They contemn, despise, ते धिक्कारितात.
Avenge not, revenge not, सूड घेऊं नको.
They would flee away, ते पळून जातील.
To fulfil, to accomplish, पूर्ण करायास.
To endeavour, to strive, to try, झटणें.

You say that a contemplative man receives instruction from every thing.

तूं ह्मणतोस कीं ध्यानस्थ माणूस सर्व वस्तूपासून उपदेश घेतो.

Tell me therefore, how you would draw instruction from the bolts and locks of a door.

तर दाराचा आडसर आणि खिळी यांपासून तूं उपदेश कसा घेसील, हें मला सांग.

If the door of the house is not fastened with bolts and locks, thieves will come and carry off what things are in it.

आडसर आणि खिळी यांकडून घराचें दार बंद न केलें, तर चोर येतील आणि त्यांतील ज्या वस्तू त्या नेतील.

Therefore bars and locks show that the world is infested
यास्तव आडसर आणि खिळी असें दाखवितात कीं जग चोरानी आणि
with thieves and robbers.
लुटाऱ्यानी त्रासिलेलें आहे.

Thus, bars and locks teach me that the world is sinful.
असें आडसर आणि खिळी मला शिकवितात कीं हें जग पापिष्ठ आहे.

You have explained it very well; and I suppose that you
त्वां तें फार बरें सांगितलें आहे; आणि मला वाटतें कीं त्याच प्रकाराने तूं
would, in the same manner, draw instruction from the
चौकीपासून आणि बंदिशाळेपासून उपदेश घेसाल.
guard-house and prison.

Certainly; if men did not cast off the fear of God, if they
निश्चय; जर माणसें देवाचें भय न टाकितीं, जर तीं त्याच्या आज्ञा न तुड-
did not trample on his commands, they would not
वितीं, तर तीं दंगा आणि फितूर करवीत नसतीं, तीं न फसवितीं, तीं
instigate riots, and conspiracies, they would not de-
चोरी, हत्या, कटकट न करितीं, आणि तीं मस्त नसतीं. आणि ह्या
fraud, they would not commit theft, murder, and vio-
पापांतील कोणतेंहि जर माणसें न करितीं तर चौकीची किंवा बंदिशा-
lence, and they would not become drunken. And if
ळेचें व चौकीदारांचें व पाहारेकऱ्यांचें कांहीं अगत्य नसतें; यास्तव
men committed none of these sins, there would be no
जेव्हां तूं हीं अवयें पाहतोस, तेव्हां असें आठेव कीं लोकांचा स्वभाव पा-
need of guard-house, or prisons, of guards or senti-
पिष्ठ आहे.
nels; therefore when you see these things, remember
that human nature is depraved.

Doubtless whoever cannot do this, is a novice.
निःसंशयें ज्याच्याने हें होत नाहीं, तो अज्ञानी आहे.

True, thus far you have answered well; but can you tell
खरें, एथपर्यंत त्वां बरें उत्तर दिल्हें ; परंतु कटारीच्या टोंकापासून ज्ञान
me how to get wisdom from the point of a dagger?
कसें यावें हें तूं मला सांगायास शक्तिमान् आहेस कीं काय ?

What! did you never consider that men make their sharp
काय! त्वां कधीं हा विचार न केला कीं लोक एकमेकांचें जीवस्थान भों-
daggers to stab each other's vitals, and to take each
सकायास आणि एकमेकांचे जीव घ्यायास तिखट कटारी करितात ?
other's life?

Moreover in this, men are like the beasts of the forest,
अणखी याविषयीं माणसें रानाचीं श्वापदें, जीं एकमेकांस मारितात व
which kill and devour each other.
खातात, त्यांसारिखीं आहेत.

Again, the point of the dagger, of the spear, and of the
फिरून, कटारीची, आणि भाल्याची, आणि तरवारीची टोंक मला शिक-
sword, teach me that mankind are ambitious, covetous,
विती कीं माणसें अभिमानी, लोभिष्ट, आणि खुनसी आहेत.
and revengeful.

One man wishes to conquer a country, or to seize a
एक माणूस मुलूख जिंकावयास अथवा राज्य घ्यावयास इच्छितो.
kingdom.

A second, wishes to plunder the traveller, the bank, or
दुसरा, वाटसरू अथवा जामदारखाना अथवा राजगृह लुटावयास इच्छितो.
the royal mansion. A third, longs to destroy the man
तिसरा, आपले वाईट ज्यानें केलें, त्याचा नाश करावयास इच्छितो.
who has injured him. Therefore people, instigated
यास्तव लोक, अभिमान आणि लोभ आणि खुनसीपण यांकडून चेत-
by ambition, covetousness, and revenge, draw from the
लेलें असतां, कटार, तरवार आणि संगीन हीं हत्येचीं शापित शस्त्रें

scabbard the accursed instruments of murder, the dag-
त्यांच्या मेणांतून काढितात, आणि एकमेकांचें रक्त पाडायास पुढें धां-
ger, the sword, and the bayonet, and they rush forward
वतात.
to shed each other's blood.

They mount the destructive cannon. The powder flash-
ते घातकी तोफ उंचावितात. दारू भडकती, आणि गोळे उडतात. संगीन
es, and the balls fly. The bayonet pierces, and the
भोसकिती आणि तरवार कापिती. मुलूख उजाड होतात, आणि रा-
sword cuts. Countries become desolate; and palaces,
जगृहें, नगरें, गांवें, खेडीं लुटलेलीं आणि जाळलेलीं होतात.
cities, towns and villages, are plundered and burned.

The earth is stained with human blood, and the groans of
भूमि लोकांच्या रक्ताने रंगलेली आहे, आणि घायाळ व मरणाऱ्या लोकांचीं
the wounded and dying rend the skies.
कुंथणीं आकाश फोडितात.

The whole apparatus of war scatters death all around.
लढाईचे सर्व सरंजाम चहुंकडे मरण पसरितात.

Thousands die in one day.
एका दिवसीं हजारों मरतात.

Wives become widows, and children orphans.
बायका विधवा होतात, आणि लेंकरें पोरटीं होतात.

And thousands die with want and woe; because their hus-
आणि हजारों दरिद्राने व दुःखाने मरतात; यास्तव कीं त्यांचें नवरे व त्यां-
bands, their fathers, and their supporters, fell in battle.
चे बाप व त्यांचे पाळणारे लढाईंत पडले.

Such are the horrid fruits of war, and they spring from
असीं लढाईचीं भयंकर फळें आहेत, आणि तीं अभिमान, लोभ, खुनसो-
ambition, avarice, and revenge.
पण यांपासून उत्पन्न होतात.

Thus do I contemplate the origin, the nature, the conse-
लढाईचो उत्पत्ति, आणि तत्व, आणि फळें, आणि शस्त्रें ह्या सर्वांविषयीं मी
quences, and the implements of war.
असें मोजितों.

They teach me that mankind are excited by vile passions.
तीं मला शिकवितात कीं लोक कनिष्ट इच्छानी चेष्टविलेले आहेत.
They violate God's laws, and contemn his authority.
ते देवाचीं शास्त्रें भंगितात, आणि त्याचा अधिकार धिक्कारितात.
For God has said, as ye love yourselves, so love all men.
कां तर देवानें असें ह्मटलें आहे कीं, जसें तुह्मी आपणांवर प्रीति करितां
तसी तुह्मी अवघ्या लोकांवर प्रीति करा.
Love your enemies.
तुह्मी आपल्या वैऱ्यांवर प्रीति करा.
Avenge not yourselves.
तुह्मी आपले सूड घेऊं नका.
If your enemy is hungry, give him to eat.
जर तुझा वैरी भुकेला आहे, तर त्याला खायाला दे.
If he is thirsty, give him to drink.
जर तो तान्हेला, तर त्याला प्यायाला दे.
If all people would obey these divine commands, wars
देवाच्या ह्या आज्ञा सर्व लोक जर पाळितील, तर लढाया एकाएकी संपतील,
would instantly terminate, and all the apparatus of war
आणि लढायांचे सर्व सरंजाम सोडले जातील.
would soon be laid aside.

All injustice and violence would flee away, and the whole
सर्व अन्याय आणि बळात्कार उडून जातील, सगळी पृथ्वी, सला व प्रीति व
earth would be full of peace, and love, and kindness,
उपकार व सुख यानी पूर्ण होईल.
and happiness.

Such a happy era will certainly come, for God has thus
असा धन्य शक निश्चयें येईल, यास्तव कीं देवानें असें त्याविषयीं वचन
given promise concerning it, and he is able to fulfil it.
दिल्हें आहे, आणि तें पूर्ण करावयास तो शक्तिमान् आहे.

LESSON XLII. धडा ४२.

Arithmetical terms, &c. गणित विद्येचीं नांवें वगैरे.

Addition, मिळवणी.
Division, भागाकार.
Bringing, आणणें.
Temperature, हवा.
Weight, वजन.
Subtraction, वजाबाकी.
Multiplication, गुणाकार.
Step-stone, पायरी-धोंडा.
Philosophy, विद्याज्ञान.
Scales, तराजू.
Arises, उपजतो.
Unit, एक.
Dial, तुरीय.
Philosopher, ज्ञानी.
Steelyard, कांटा.
Calculation, हिशोब.
To increase, augment, वाढविणें.
To ascertain, निश्चय करणें.
Step, gradation, order, पायरी.
Conducts, guides, पोंहचविती.
Measured, estimated, मोजलेलें.
Altitudes, heights, उंच्या.
Moral philosophy, धर्मज्ञान.
Magnetic needle, चुंबकाची सुई.
Telescope, दुर्बीण.
Substance, body, पदार्थ.
Term, denomination, नांव.
For discerning, पाहण्यासाठीं.
Sum, amount, total, result, संख्या.
Showing, exhibiting, निश्चय करणें.
To contain, to hold, मावणें.
Ascending, rising, चढतें.
Recess, retirement, एकांत.
For measuring, मोजायासाठीं.
For extracting, काढायासाठीं.

Natural philosophy, तत्त्वज्ञान. Horizontal, सपाटोवरील.
Essence, nature, सार, तत्त्व. Direction, bearing, दिशा.
Arithmetic, mathematics, गणितविद्या.
Chronometer, time keeper, घड्याळ.

Calculation by figures is called Arithmetic.
अंकानी जो हिशोब तो गणितविद्या ह्मटलेला आहे.

All mathematical calculations are made by means of Addition, Subtraction, Multiplication, and Division.
मिळवणी, वजाबाकी, गुणाकार, आणि भागाकार, यांकडून सगळ्या गणितांतील होतात.

The bringing of several sums into one sum, is called Addition.
नाना संख्या एक संख्येंत आणणें, हें मिळवणी ह्मटलेली आहे.

Showing the difference between two sums, by taking one sum from the other sum, is called Subtraction.
एक संख्येंतून दुसरी संख्या काढण्याने दोहीं संख्यांचा भेद दाखविणें, ती वजाबाकी ह्मटलेली आहे.

The sum to be subtracted from, is called the *minuend.*
ज्या संख्येंतून कांहीं काढावयाचें ती ऐन ह्मटलेली आहे.

The sum to be subtracted, is called the *subtrahend.*
जी संख्या काढायाची ती वजा ह्मटलेली आहे.

The sum that remains, after the subtraction, is called the *remainder,* or the *difference.*
काढण्यानंतर जी संख्या राहती ती बाकी, अथवा भेद ह्मटलेली आहे.

The increasing of one sum, by taking it as many times as there are units in another sum, is called Multiplication.
एकी एका संख्येंत जितकेदां एक आहे, तितकेदां दुसऱ्या संख्येस वाढविणें. तो गुणाकार ह्मटलेला आहे.

The sum to be multiplied, is the *multiplicand.*
जो संख्या तसी वाढवायाची, ती गुण्य आहे.

The sum by which it is multiplied, is the *multiplier.*
ज्या संख्येनें दुसरी संख्या तसी वाढवायाची, ती गुणक आहे.

And the sum arising from the multiplication, is the *product.*
आणि त्या गुणण्यानें जी संख्या उपजती, ती गुणनफल आहे.

The ascertaining how many times a smaller sum is con-
मोठ्या संख्येंत लाहान संख्या कितीदां भरलेली, हा निश्चय करणें भागा-
tained in a larger one, is called Division.
कार ह्मटलेला आहे.

The sum to be divided, is called the *dividend.*
जी संख्या भागायाची ती भाज्य ह्मटलेली आहे.

The sum by which another sum is divided, is the *divisor.*
ज्या संख्येनें दुसरी संख्या भागली जाती, ती भाजक ह्मटलेली आहे.

And the number of times one sum is found in another, is
आणि एक संख्या जितके वेळ दुसरींत मिळाली, ती गणती भाजनफल
called the quotient.
ह्मटलेली आहे.

A knowledge of the nature of things, is called philosophy.
वस्तूंचा मूळअर्थ जाणणें, हें ज्ञानविद्या ह्मटलेलें आहे.

There are two branches of Philosophy, called Natural and
ज्ञानविद्येचे दोन प्रकार आहेत, ह्मणजे तत्वज्ञान व धर्मज्ञान.
Moral Philosophy.

Mathematics is the step-stone to every ascending grada-
तत्वज्ञानांतील प्रत्येक चढत्या पायरीचा धोंडा गणितविद्या आहे.
tion in Natural Philosophy.

And love to God conducts the student into the sublime
आणि देवावर प्रीति, हा शिकणाऱ्याला धर्मज्ञानाच्या मध्य एकांत पोहें-
recesses of Moral Philosophy.
चविते.

An instrument by which time is measured, is called a Time-
जें यंत्र वेळ मोजितें, तें घड्याळ म्हटलेलें आहे.
keeper.

The instrument by which water is measured, is called a
जें यंत्र पाणी मोजितें, तें हैद्रमितर म्हटलेलें आहे.
Hydrometer.

The instrument by which the temperature of the air is
जें यंत्र वाऱ्याची हवा मोजितें, तें उष्णमेजक म्हटलेलें आहे.
measured, is called a Thermometer.

The instrument by which the weight of the air is ascer-
जें यंत्र वाऱ्याचें वजन ठरवितें तें भारमेजक म्हटलेलें आहे.
tained is called a Barometer.

The instrument, which, by means of the magnetic needle,
जें यंत्र चुंबकाच्या सुईकडून सपाटीवरील पदार्थांची दिशा दाखवितें, तें
determines the direction of horizontal objects, is called
होका म्हटलेलें आहे.
a Compass.

The instruments, by which altitudes are taken, are called
ज्या यंत्रानी उंच्या घेतात, तीं चतुर्थक व षष्ठक म्हटलेलीं आहेत.
Quadrants, and Sextants.

The instrument for discerning distant objects, is called a
ज्या यंत्राने दुरले पदार्थ पाहायाचे आहेत तें दुर्बीण म्हटलेलें आहे.
Telescope.

The instrument for discerning very small objects, is called
ज्या यंत्रानें फार लाहान पदार्थ पाहायाचे, तें अल्पदृष्टक म्हटलेलें आहे.
a Microscope.

A vessel for extracting the essence of substances by fire, is
ज्या यंत्रानें पदार्थांचें सार अग्नीकडून कादायाचें, तें स्तिल् म्हटलेलें आहे.
called a Still.

English Tables. इंगजी माने.

ENGLISH MONEY.

4	Farthings	*make*	1	Penny.
12	Pence	——	1	Shilling.
20	Shillings	——	1	Pound.
5	Shillings	——	1	Crown.
21	Shillings	——	1	Guinea.

TROY WEIGHT.

24	Grains	*make*	1	Pennyweight.
20	Pennyweights	——	1	Ounce.
12	Ounces	——	1	Pound.

By this weight, gold, silver, jewels, &c. are weighed.

APOTHECARIES WEIGHT.

20	Grains	*make*	1	Scruple
3	Scruples	——	1	Dram.
8	Drams	——	1	Ounce.
12	Ounces	——	1	Pound.

By this weight, Apothecaries compound their medicines.

AVOIRDUPOIS WEIGHT.

16	Drams	*make*	1	Ounce.
16	Ounces	——	1	Pound.
28	Pounds	——	1	Quarter of an hundred weight.
4	Quarters	——	1	Hundred weight, *or* 112 pounds.
20	Hundred cwt.	——	1	Ton.

CLOTH MEASURE.

2¼	Inches	*make*	1	Nail.
4	Nails	——	1	Quarter of a yard.
4	Quarters	——	1	Yard.
5	Quarters	——	1	Ell English.

DRY MEASURE.

2	Pints	*make*	1	Quart.
4	Quarts	——	1	Gallon.
2	Gallons	——	1	Peck.
4	Pecks	——	1	Bushel.
8	Bushels	——	1	Quarter.
36	Bushels	——	1	Chaldron.

LONG MEASURE.

3	Barley corns*	*make*	1	Inch.
12	Inches	——	1	Foot.
3	Feet	——	1	Yard.
5½	Yards	——	1	Rod, pole or perch.
40	Roods	——	1	Furlong.
8	Furlongs	——	1	Mile.
3	Miles	——	1	League.
60	Miles	——	1	Degree.†

* The length of a barley corn is here intended.
† One degree is equal to 69½ English miles.

LIQUID MEASURE.

2 Gills	*make*	1	Pint.
2 Pints	——	1	Quart.
4 Quarts	——	1	Gallon
31½ Gallons	——	1	Barrel.
64 Gallons	——	1	Hogshead.
4 Hogsheads	——	1	Tun.

TIME.

60 Seconds	*make*	1	Minute.
60 Minutes	——	1	Hour.
24 Hours	——	1	Day.
7 Days	——	1	Week.
13 Lunar months, 1 day, & 6 hours, or 12 Calendar months.	——	1	Year.
100 Years	——	1	Century.

A solar year contains 365 days, 5 hours, 48 minutes, and 57 seconds, according to the best computation.

The number of days contained in each month, may be learned from the following verse:

Thirty days have September,
April, June, and November,
February, twenty-eight alone,
And all the rest have thirty-one.

In every fourth year, which is called Bissextile or leap year, February contains twenty nine days.

Name of the Months. महिन्यांचीं नांवें.

January, पौष व माघ. February, माघ व फाल्गुन.
March, फाल्गुन व चैत्र. April, चैत्र व वैशाख.
May, वैशाख व ज्येष्ठ. June, ज्येष्ठ व आषाढ.
July, आषाढ व श्रावण. August, श्रावण व भाद्रपद.
September, भाद्रपद व आश्विन. October, आश्विन व कार्तिक.
November, कार्तिक व मार्गशीर्ष. December, मार्गशीर्ष व पौष.

Names of the days, and of the corresponding Planets.

दिवसांचीं नांवें आणि त्यांच्या संगत ग्रहांचीं नांवें.

Sunday, आदित्यवार..................Sun, सूर्य.
Monday, सोमवार....................Moon, चंद्र
Tuesday, मंगळवार..................Mars, मंगळ.
Wednesday, बुधवार..............Mercury, बुध.
Thursday, बृहस्पतवार.............Jupiter, बृहस्पति.
Friday, शुक्रवार......................Venus, शुक्र.
Saturday, शनिवार...................Saturn, शनि.

NUMERATION TABLE. अंक संख्येचें मान.

एकं.	Unit	1
दर्श	Ten	10
शतं.	A hundred	100
सहस्र.	A thousand	1,000
अयुत.	Ten thousand	10,000
लक्ष.	A hundred thousand	100,000
प्रयुत.	A million	1,000,000
कोटी.	Ten millions	10,000,000
अर्बुद.	A hundred millions	100,000,000
अब्ज.	A thousand millions	1,000,000,000

खर्व.	Ten thousand millions	10,000,000,000
निखर्व.	A hundred thousand millions....	100,000,000,000
महापद्म.	A billion............................	1,000,000,000,000
शंख.	Ten billions..........................	10,000,000,000,000
जलनिधी.	A hundred billions............	100,000,000,000,000
अंत्यं.	A thousand billions.........	1,000,000,000,000,000
मध्यं.	Ten thousand billions...	10,000,000,000,000,000
परार्धं.	A hundred thousand bil.	100,000,000,000,000,000

HINDOO TABLE OF TIME. वेळाचें हिंदवी मान.

६०	पळें....................	ह्मणजे......	१ घटिका.
७॥	घटिका..................	——......	१ प्रहर.
८	प्रहर किंवा ६० घटिका	——......	१ दिवस.
३०	दिवस..................	——......	१ महिना.
१२	महिने..................	——......	१ वर्ष.

HINDOO TABLE OF LAND MEASURE. भूमिमेजाचें हिंदवी मान.

८	जवाच्या पोटमेजाची गणती...	ह्मणजे...	१ अंगुळ.
२४	अंगुळें........................	——...	१ हात.
४	हात...........................	——...	१ दंड.
२०००	दंड........................	——..	१ कोस.
४	कोस........................	——..	१ योजन.

LESSON XLIII. धडा ४३.

Astronomy, Geography, &c. खगोळ भूगोळ वगैरे.

Geography, भूगोळविद्या.
Science, विद्या.

Apparent, manifest, seen, दि-सतें.

Happens, पडतें.
Circumference, घेरमेज.
Sailed, तारवानें गेले.
Each year, प्रतिवर्षी.
Hemisphere, अर्धगोळ.
Astronomy, खगोळविद्या.
Axis, कणा.
Eclipse, ग्रहण.
Distance, दूरपण.
Travelledगेले.
Summer, उन्हाळा.
Measure, मेज.
Planet, ग्रह.
Succession, अनुक्रम.
Diameter, पोटमेज.
Deck, मजला.
Steel, पोलाद.
Winter, हिंवाळा.
Rainbow, मेघधनुष्य.
Description, delineation, वर्णन.
Minutely, exactly, विस्तरानें.
To comprehend, समजायास.
Resembling, like, सारिखा.
Spherical, round, globular, गोळ्याकार.
Once, one time, एक वेळ.

Distant, remote, far, दूर.
Intervening, intermediate, मधील.
Mariners, sailors, खलासी.
Regarded, considered, मानलें.
Particles, small fragments, रज.
Loadstone, magnet, चुंबक.
Objects, things, वस्तू.
Approaching, जवळ येते.
Revolving, लोटत फिरत.
Carriage, vehicle, गाडी.
Motion, movement, गति.
Atmosphere, आकाश.
Suspended, hung, लोंबविलेली.
Annual, yearly, प्रतिवर्षी, वार्षिक.
Occasions, causes, कारण आहे.
Proof, evidence, प्रमाण.
From the topmast, उंच काठीवरून.
Ocean, sea, समुद्र.
Foreign countries, दूर देश.
Globe, ball, sphere, गोळा.
Adhere, stick, चिकटतें.
Attracts, draws, आकर्षितो.
In like manner, तसेंच.

Revolves, turns round, लोटत फिरत.
I now understand, मी आतां समजलों.

Imaginary, not real, कल्पित.
Gravitation, आकर्षण.
Revolution, a returning, फिरणें.
About, nearly, सुमारें.

A description of the sun, moon, planets, and stars is call-
सूर्य चंद्र ग्रह तारा, यांचें वर्णन खगोळविद्या ह्मटलेलें आहे
ed Astronomy.

A description of the earth is called Geography.
पृथ्वीचें वर्णन जें तें भूगोळविद्या ह्मटलेलें आहे.

Now my son (your age being not above twelve years,) you
आतां माझ्या पुत्रा (तुझें वय बारा वर्षांवर नसतां) भूगोळ आणि खगोळ
are not able, minutely, to comprehend the sciences of
यांची विद्या विस्तारानें समजायास तूं शकत नाहींस; यास्तव मी ह्या
geography and astronomy; I will now therefore teach
विद्येचीं प्रथम तत्वें मात्र आतां तुला शिकवीन.
you merely the first principles of these sciences.

The figure of the earth is spherical, resembling a cannon
पृथ्वीचा आकार तोफेच्या गोळ्यासारिखा गोळाकार आहे.
ball.

The earth is suspended in the atmosphere by the invisi-
पृथ्वी आकाशामध्यें देवाच्या अदृश्य शक्तीनें लोंबविलेली आहे.
ble power of God.

While a carriage is turning round a house once, the
गाडी घराभोंवती एक वेळ फिरत असतां, तिचें चाक त्या वेळेसच आपल्या
wheel of the carriage, in the same space, turns many
कण्याभोंवतें बहुत वेळा फिरतें; तसी पृथ्वीची गति दोन प्रकारची
times on its own axis; so the earth has two motions.
आहे.

The earth revolves around the sun once in each year, and
पृथ्वी सूर्याभोंवतें प्रतिवर्षी एक वेळ लोटत फिरती, आणि त्याच समयीं,
at the same time, like the carriage wheel, it turns
गाडीच्या चाकासारिखी आपल्या कल्पित कण्याभोंवतें चोवीस तासांत
around its own imaginary axis, once in twenty-four
एक वेळ फिरती.
hours.

The annual revolution of the earth around the sun, is the
सूर्याभोंवतें पृथ्वीचें प्रतिवर्षी फिरणें, हे उन्हाळे आणि हिंवाळे अशा नाना
cause of the different seasons, as summer and winter.
काळांचें कारण आहे.

And the revolution of the earth around its axis, once in
आणि पृथ्वीचें आपल्या कण्याभोंवतें चोवीस तासांत फिरणें हें रात्र आणि
twenty-four hours, occasions the succession of day and
दिवस यांच्या अनुक्रमाचें कारण आहे.
night.

When it is day on one half the earth, it is then night on
जेव्हां पृथ्वीच्या एका अर्धे भागावर दिवस आहे, तेव्हां दुसऱ्या अर्ध भागा-
the other half.
वर रात्री आहे.

The moon is round like the earth; and the moon, with
चंद्र पृथ्वीसारिखा गोळाकार आहे, आणि चंद्र पृथ्वीसुद्धां सूर्याभोंवता
the earth, continually revolves around the sun.
निरंतर लोटत फिरतो.

Besides, the moon is constantly revolving around the
आणखी, चंद्र पृथ्वीभोंवता निरंतर लोटत फिरत आहे, या कारणास्तव तो
earth, and for this reason, it sometimes appears to us,
आह्मास कधीं दिसतो, आणि कधीं दिसत नाहीं.
and sometimes not.

As the moon is incessantly revolving around the ea[rth]
चंद्र पृथ्वीभोंवता निरंतर लोटत फिरत असतां, सूर्य आणि पृथ्वी यांच्या[मध्यें]
sometimes comes between the sun and the earth, and
तो कधीं येतो, ह्मणून त्या काळीं सूर्याला ग्रहण पडतें.
therefore, at that time, there happens an eclipse of the sun.

In the same manner, the earth sometimes comes between
आणि तसेंच कधीं सूर्य आणि चंद्र यांच्यामध्यें पृथ्वी येती ह्मणून त्या
the sun and the moon, and therefore at that time there
काळीं चंद्राला ग्रहण पडतें.
happens an eclipse of the moon.

The earth is fifty-nine times as large as the moon.
पृथ्वी चंद्रापेक्षां एकुणसाठपट मोठी आहे.

The sun is 1,380,000 times larger than the earth.
सूर्य पृथ्वीपेक्षां तेरा लक्ष ऐशीं हजारपट मोठा आहे.

The diameter of the earth is about eight thousand miles.*
पृथ्वीचें पोटमेज सुमारें आठ हजार मैल आहे.

The circumference of the earth is about twenty-four thou-
आणि पृथ्वीचें घेरमेज सुमारें चोवीस हजार मैल आहे.
sand miles.

The diameter of the moon is about two thousand miles.
चंद्राचें पोटमेज सुमारें दोन हजार मैल आहे.

The sun is about ninety-four million and five hundred
पृथ्वी व चंद्र यांजपासून सूर्य सुमारें नव्वद कोटी पंचेचाळीस लक्ष मैल दूर
thousand miles distant from the earth and the moon.
आहे.

* *To know the distance of a mile, see the end of the book.*

* मैलाचें मोजणें जाणायास ह्या पोथीचा शेवट पाहा.

But, father, what proof is there that the earth is round?
तर बापा, पृथ्वी गोळाकार आहे यास प्रमाण काय?
Well, then attend; when there is an eclipse of the moon
बरें, तर ऐक; चंद्राच्या ग्रहणसमयीं पृथ्वीची सावली चंद्रावर पडती,
the shadow of the earth falls on the moon; and that
आणि ती सावली चंद्रग्रहणाचें कारण आहे, आणि तें ग्रहण ह्मणजे
shadow is the cause of the moon's eclipse; and the
पृथ्वीची ती सावली गोळाकार आहे, यास्तव पृथ्वीहि निश्चयें गोळा-
eclipse, that is the earth's shadow, is round, therefore
कार आहे.
the earth itself also is certainly round.

Again, the more the eye is elevated, the more distant ob-
फिरून, डोळा अधिक उंचाविला असतां, अधिक दुरील वस्तू दिसतात.
jects appear.

And as two ships are approaching each other on the ocean,
आणि समुद्रावर दोन तारवें परस्परें जवळ येत असतां, एका तारवाच्या
from the deck of one ship the other does not appear,
मजल्यावरून दुसरें तारूं दिसत नाहीं, परंतु त्याच्या उंच काठीवरून
but from its top-mast it will appear, therefore the inter-
दिसेल यास्तव मधील समुद्र गोळारूप आहे.
vening sea is spherical.

Again, the mariners of different nations have repeatedly
फिरून, अनेक देशांचे खलासी तारवानी पृथ्वीच्या भोंवतीं वारंवार गेले
sailed around the world in ships.
आहेत.

From these and from other proofs, it is certain that the
ह्या आणि दुसऱ्या प्रमाणांवरून हें निश्चय आहे कीं पृथ्वी गोळाकार
earth is spherical.
आहे.

Again, those who say that the earth is not round, are ig-
फिरून, पृथ्वी गोळाकार नाहीं, असें जे म्हणतात, ते भूगोळाविषयीं अज्ञा-
norant of Geography, they have not travelled into dis-
नी आहेत, ते दूर देशांत गेले नाहींत, आणि ते तारवांनी समुद्रावर
tant countries, and they have not sailed over oceans
फिरले नाहींत; यास्तव त्यांचें प्रमाण कसें मानावें ?
in ships; therefore why should their evidence be regarded?

Thus far I now understand; but if the earth turns round
एथपर्यंत मी आतां समजलों; परंतु गाडीच्या चाकासारिखी जर पृथ्वी
like a carriage wheel, I do not understand why it is
फिरती, तर लोक आणि वस्तू कां पडत नाहींत हें मी समजत नाहीं.
that people and things do not fall of.

This I will explain; if particles of steel are put on a globe
हें मी सांगेन; जर चुंबकाच्या गोळ्यावर पोलादाचे रज ठेविले तर ते त्या-
of loadstone, they will adhere to it, and as it turns they
ला चिकटतील, आणि फिरत असतां ते पडणार नाहींत, यास्तव कीं
will not fall off, because it is the nature of the load-
आपणाकडे पोलादास आकर्षणें हें चुंबकाचा स्वभाव आहे.
stone to attract steel to itself.

So, by the law of gravitation, the earth attracts to itself
तसें आकर्षणाच्या रीतीनें पृथ्वी आपणाकडे भोंवतालच्या वस्तू आकर्षिती.
surrounding bodies.

LESSON XLIV. धडा ४४.

Parts, वांटे.	Wide, रुंद.
Island, टापू, बेट.	Lakes, सरोवरें.
Straits, खाड्या.	Attraction, आकर्षण.
Passage, वाटा.	Tale, गोष्ट.

Fable, मिथ्यागोष्ट.
Cane-juice-ocean, इक्षुसमुद्र.
Ghee-ocean, घृतसमुद्र.
Contrary, opposite, आडवा, विरुद्ध.
Ships sail, तारवें हाकारून जातात.
Land, भूमि.
Superficies, outside, पाठ.

Division, वांटा.
Sea, लाहान समुद्र.
Tide, भरती.
Fabulist, मिथ्या लेखक.
Pass over, वरून जातात.
Rum-ocean, सुरासमुद्र.
Milk-ocean, क्षीरसमुद्र.
Ocean, main sea, समुद्र.

About three parts of the surface of the earth are water,
पृथ्वीच्या पाठीवरीज सुमारें तीन वांटे पाणी आहे, आणि बाकी दोन वांटे
and the remaining two parts are land.
भूमि आहेत.

There are five divisions of the earth; viz. Europe, Asia,
पृथ्वीचे वांटे पांच आहेत, ह्मणजे युरप, आशी, आफ्रिका, अमेरिका, आणि
Africa, America, and New Holland; with these are con-
नवाहालंड; ह्यांच्या लगत बहुत टांपू आहेत.
nected numerous islands.

Europe is three thousand, six hundred miles long, and
युरप तीन हजार साहाशें मैल लांब आहे, आणि दोन हजार दोनशें मैल
two thousand, two hundred miles wide.
रुंद आहे.

Asia is about seven thousand, five hundred miles long,
आशी सुमारें सात हजार पांचशें मैल लांब, आणि पांच हजार दोनशें
and five thousand, two hundred miles wide.
मैल रुंद आहे.

Africa is about four thousand, six hundred miles long,
आफ्रिका सुमारें चार हजार साहाशें मैल लांब आहे, आणि साडेतीन
and three thousand, five hundred miles wide.
हजार मैल रुंद आहे.

America, is about nine thousand, five hundred miles long,
अमेरिका सुमारें साडे नऊ हजार मैल लांब, आणि तीन हजार साहाशें
and three thousand, six hundred miles wide.
मैल रुंद आहे.

New Holland, is two thousand, seven hundred miles long,
नवाहालंड दोन हजार सातशें मैल लांब, आणि एक हजार नऊशें
and one thousand, nine hundred miles wide.
मैल रुंद आहे.

There are five oceans; viz. the Pacific, Atlantic, Indian,
पांच समुद्र आहेत, ह्मणजे पासिफिक, आटलांटिक, हिंदवी उत्तर, आणि
Northern ocean, and Southern ocean; with these are
दक्षिण समुद्र, यांच्या लगत अनेक लाहान समुद्र, आणि खाड्या, आणि
connected various seas, straits, lakes, and rivers.
सरोवरें, आणि नद्या आहेत.

The Pacific ocean is ten thousand miles wide, and this
पासिफिक समुद्र दाहा हजार मैल रुंद आहे, आणि हा समुद्र आशी
ocean lies between Asia and America.
आणि अमेरिका, या दोहोंच्या मध्यें आहे.

The Indian ocean has Africa on the west, and to the east
हिंदवी समुद्राच्या पश्चिमेस आफ्रिका आहे, आणि त्याच्या पूर्वेस नवाहा-
is New Holland, and a part of Asia.
लंड आणि आशीचा एक भाग आहे.

The Southern ocean is at the southern part of the globe.
पृथ्वीच्या दक्षिण भागीं दक्षिण समुद्र आहे.

The Northern ocean is at the northern part of the globe.
पृथ्वीच्या उत्तर भागीं उत्तर समुद्र आहे.

When ships sail from European countries to Asia, they
जेव्हां तारवें युरप खंडाहून आशीकडे जातात, तेव्हां तीं आटलांटिक
pass over the Atlantic and Indian oceans.
आणि हिंदवी या दोहों समुद्रांवरून जातात.

When ships sail from Bombay to China, they pass over
जेव्हां तारवें मुंबईहून चीन देशाकडे जातात, तेव्हां तीं हिंदवी आणि पा-
some parts both of the Indian and Pacific oceans.
सिफिक या दोहों समुद्रांच्या कांहीं भागांवरून जातात.

In sailing from America to China, there are two passages;
अमेरिकेहून चीन देशाकडे हाकारून जाण्यास दोन वाटा आहेत, परंतु
but ships usually pass over the Atlantic, Indian, and a
बहुधा आटलांटिक आणि हिंदवी आणि पासिफिकाच्या कांहीं भागा-
part of the Pacific oceans.
वरून जातात.

In all ocean there are tides; and the chief cause of tides is
सर्व समुद्रांस भरत्या आहेत, आणि भरत्यांचें मुख्य कारण चंद्राचें आकर्षण
the attraction of the moon, and heat is the cause of
आहे, आणि वाऱ्यांचें कारण उष्णत्व आहे.
winds.

Some fabulists say that there are various kinds of oceans;
कित्येक मिथ्या लेखक ह्मणतात कीं इक्षुरस समुद्र, आणि सुरासमुद्र,
as a cane-juice ocean, an ocean of rum, an ocean of
आणि घृतसमुद्र व क्षीरसमुद्र वगैरे असे नाना प्रकारचे समुद्र आहेत;
ghee, and an ocean of milk; but this imaginary tale is
परंतु ही त्यांची कल्पित गोष्ट प्रकृती, बुद्धि अनुभव, व देवाचें शास्त्र
contrary to nature, reason, experience, and the word
या सर्वांविरुद्ध आहे.
of God.

They who say so, are not acquainted with the ocean,
जे असें ह्मणतात त्यांस समुद्रांची माहिती नाहीं, यास्तव ते अनुभवा-
therefore they speak without experience, and without
वांचून आणि जाणल्यावांचून बोलतात.
knowledge.

LESSON XLV. धडा. ४५.

European, विलायती.
Cubit, हात.
Cinder, कीट.
Mine, खान.
Continent, खंड.
Volcano, ज्वालामुख.
Dross, हीन.
For punishment, दंडासाठीं.
Whole, सर्व.
Smoke, धूर.
Eruption, फुटणें.
Populaion, प्रजा.
Serpentine course, सर्पाकार वाट.
Northeast, ईशान.
Southeast, आग्नेयी.
Centre, middle, मध्यभाग.
Pettish, fretful, रुशका.
Justice, equity, right, न्याय.
Foreign, विदेशी.
Surrounding, चहुंकडे.
Province, region, tract, देश.
Streams, rivulets, लाहान नद्या.
Statement, representation, वर्णन.
Boundary line, bound, सीमा.
Empties into the sea, समुद्रासीं मिळती.
Overwhelmed, बुडविलेले.
Gulf, bay, समुद्रकोन.
Northwest, वायवी.
Southwest, नैर्ऋती.
Most parts, बहुतेक वांटे.
Issue, come out, निघतात.
Court, jurisdiction, कचेरी.
Banished, exiled, घालविले.
To mingle, mix, unite, मिळणें.
Something more, कांहीं अधिक.
Lofty, high, sublime, फार उंच.
Forces, breaks, फोडिती.
River's mouth, संगम.
Lake, सरोवर.

The centre of Europe is about 3,000 miles to the north-
युरपाचा मध्यभाग मुंबईहून ईशान्येस सुमारें ३,००० मेल दूर आहे.
west of Bombay.

The names of the principal kingdoms in Europe are these;
युरपामध्यें जीं मुख्य राज्यें त्यांचीं नावें हीं आहेत, देन्मार्क, स्वेदन, रूष

Denmark, Sweden, Russia, Prussia, England, France,
पृष, इंग्लंड, फ्रांस, हालंड, जर्मानी, हिस्पानी, पोर्तुगाल, इताली,
Holland, Germany, Spain, Portugal, Italy, and Austria.
आस्त्रे, हे मिळून विलायती खंड म्हटलेले आहेत.

The centre of America is about 10,000 miles to the west
अमेरिकेचा मध्यभाग मुंबईहून पश्चिम दिशेस सुमारें १०,००० मैल
of Bombay.
आहे.

The continent of America, is divided into North and
उत्तर अमेरिका आणि दक्षिण अमेरिका असें अमेरिकाखंड विभागिलें
South America.
आहे.

There are several high mountains in South America, one
दक्षिण अमेरिकेमध्यें कित्येक उंच डोंगर आहेत, त्यांतील एक डोंगर
of which, the Andes, is 4,000 miles long, and the per-
आंदेस नांवें, ४,००० मैल लांब आहे, आणि त्याच्या एका भागाची
pendicular altitude of one part of it is 13,520 cubits;
उभी उंची १३,५२० हात आहे, आणि त्या डोंगरांत ज्वालामुखांचे
and in this mountain are 16 volcanoes.
१६ जागे आहेत.

The place, where, from the bowels of a mountain, issue
जेथें डोंगराच्या पोटांतून अग्नि, धूर, राख, गंधक, कीट, हीन, दगड्या
fire, smoke, ashes, sulphur, cinder, dross, and stones, is
असे निघतात, त्या जाग्याला ज्वालामुख म्हटलें आहे.
called a volcano.

There are such volcanoes in various countries, and by the
नाना देशांत असीं ज्वालामुखें आहेत, आणि त्या पदार्थांच्या फुटण्याने मोठीं
eruption of such materials, great cities have been over-
नगरें बुडलेलीं गेलीं आहेत.
whelmed.

The largest rivers in the whole world are in South America.
सर्व पृथ्वींतील सर्वांहून मोठ्या नद्या दक्षिण अमेरिकेमध्यें आहेत.
The name of one river there is Amazon; this river is 3,000
तेथील एका नदीचें नांव आमाजन ; ही नदी ३,२०० मैल लांब आहे,
miles long, and its mouth is 150 ~~miles~~ wide.
आणि तिच्या संगमाच्या ठिकाणीं १५० मैल रुंद आहे.
Very rich mines of silver and gold are in South America.
सोन्या रुप्याच्या खाणी, ज्या फार धनाढ्य आहेत, त्या दक्षिण अमेरिकेमध्यें आहेत.
The largest lake in the world is in North America; this
पृथ्वीमध्यें सर्वांहून जें मोठें सरोवर आहे, तें उत्तर अमेरिकेंत आहे, तें
lake is 400 miles long.
सरोवर ४०० मैल लांब आहे.
The centre of Africa is about 3,000 miles to the south-
आफ्रिकेचा मध्यभाग मुंबईहून नैऋत्यस सुमारें ३,००० मैल दूर आहे.
west of Bombay.
Most parts of Africa are very hot.
आफ्रिकेंतील बहुतेक वांटे फार उष्ण आहेत.
New Holland is about 4,500 miles southeast of Bombay.
नवाहालंड आग्नेयीस सुमारें ४,५०० मैल दूर आहे.
As criminals are banished to Penang, for punishment, by
मुंबईंतील न्यायाच्या कचेरीनें जसें अन्यायी माणसें दंडासाठीं पिनांगाच्या
the court of justice in Bombay; so many criminals are
टांपूंत घातलीं आहेत, तसें इंग्लंडापासून बहुत अपराधी लोक दंडासाठीं
banished from England to New Holland, for punish-
नव्या हालंडांत घालविले जातात.
ment.
Bombay is on the southwestern side of the continent of
आशीखंडच्या नैऋत्येच्या बाजूस मुंबई आहे.
Asia.

Arabia, Persia, India, China, and some other countries are
अर्बस्थान, इरान, हिंदुस्थान, चीन हे सर्व आणि कांहीं दुसरे देश आशींत
all in Asia.
आहेत.

China is in the eastern part of Asia; and the great city in
चीन देश आशीच्या पूर्वेच्या भागांत आहे, आणि चीन देशांतील एक मोठें
China, whose name is Canton, where many foreign ships
नगर, ज्याचें नांव कांटन, जेथें बहुत विदेशी तारवें जातात, तें मुंबईहून
go, is about 2,500 miles east from Bombay.
पूर्वेकडे सुमारें २,५०० मैल दूर आहे.

Arabia and Persia are in the western parts of Asia, and
अर्बस्थान आणि इरान हे आशीच्या पश्चिम भागांत आहेत.
they are about 1,500 miles to the west of Bombay.
आणि ते मुंबईहून सुमारें १,५०० मैल पश्चिमेकडे आहेत.

Calcutta, Madras, Seringapatam, Bombay, Poona, and all
कल्कत्ता, मद्रास, श्रीरंगपट्टण, मुंबई, पुणें, आणि सर्व हिंदुस्थान, आणि
Hindoostan, and the island of Ceylon, in Hindoo books
सिंहळ टांपू, ह्मणजे हिंदवी शास्त्रांत लंका ह्मटलेला, हीं सर्व हिंदवी
called Lunka, are in that part of Asia which is called
देशांत आहेत.
India.

Madras is about 700 miles to the southeast of Bombay.
मद्रास मुंबईहून आग्नेयेकडे सुमारें ७०० मैल दूर आहे.

Ceylon, that is Lunka, is about 800 miles to the southeast
सिंहळ ह्मणजे लंका, मुंबईहून आग्नेयेकडे सुमारें ८०० मैल दूर आहे.
from Bombay.

A large and southern part of Asia is called Hindoostan
आशीचा मोठा दक्षिण भाग हिंदुस्थान किंवा हिंदवी देश ह्मटलेला आहे.
or India.

The Ganges, Brumhapootree, India, Nurmuda, Krishna,
गंगा, ब्रह्मपुत्री, सिंधुनदी, नर्मदा, कृष्णा, ह्या आणि बहुत लाहान नद्या
and many small rivers are in India.
हिंदवी देशांत आहेत.

The Indus or Sindhoo descends from the mountains of
इंद ह्मणजे सिंधु नदी ती तार्तरीच्या डोंगरांवरून पडती, आणि मुलता-
Tartary, and flowing southwest, by Mooltan, through
नावरून सिंद देशांतून जाऊन अर्बस्थानी समुद्रांत कछाच्या कोणा-
the Scinde country, empties into the Arabian sea, a little
पासून कांहीं वायव्येकडे समुद्रासीं मिळती.
to the northwest of the gulf of Kutch.

The river Nurmuda rises, in the province of Allahabad,
नर्मदा नदी अलहाबाद देशांत निघती, आणि पश्चिमेकडे जात असतां, हिंदु-
and running west, forms the boundary line between
स्थान आणि दक्षिण यांची सीमा होऊन कांबाच्या कोण्यांत समुद्रासीं
Hindoostan and the Deckan, and mingles with the
मिळती.
sea at the gulf of Cambay.

The river Krishna rises from the Ghauts a little to the
कृष्णानदी राजापुराच्या कांहीं पूर्वेस घाटावरून निघती, आणि सुमारें
east of Rajapoor, and running east about 500 miles,
५०० मैल जाऊन मासलेपट्टणाजवळ बंगालच्या कोण्यांत समुद्रासीं
enters the bay of Bengal near Masulipatam.
मिळती.

In the country of Thibet, is a lake called Manus-surovur,
तिबेत देशांत एक सरोवर, नांवें मानस, आणि फार उंच डोंगर आहेत,
and very lofty mountains; from that lake, and those
त्या मानससरोवरांतून आणि त्या डोंगरांतून बहुत नद्या निघतात,
mountains issue numerous streams, which uniting, form
त्या सर्व नद्या मिळून गंगा नदी झाली आहे, ती सुमारें ४०० मैल

the river Ganges, which, after flowing about 400 miles
जाऊन हिमालय डोंगरांतून वाट फोडिती, आणि तें भोंक गोमुख झट-
forces a passage through the Mountains of Himalayu,
लेलें आहे, तेथून हिंदुस्थान आणि बंगाल देशांतून सर्पाकार वाटेनें
and that passage is called the Cow's mouth. Thence,
सुमारें २,००० दोन हजार मैल जाऊन बंगाल कोण्यांत समुद्रासीं
after flowing in a serpentine course through Hindoostan
मिळती.

and Bengal, about 2,000 miles, it empties into the sea by the bay of Bengal.

The Brumhapootree rises near the lake Manus, runs south-
ब्रह्मपुत्री नदी जी ती मानससरोवराजवळ निघती, आणि आग्नेयेकडे आ-
east into the kingdom of Assam, then turning to the
साम नावें राज्यांत जाती, मग नैऋत्येकडे फिरून आणि गंगेसीं मि-
southwest and combining with the Ganges empties in-
ळून बंगाल कोण्यांत समुद्रासीं मिळती.
to the bay of Bengal.

The population of the whole world is about 1,000,000,000.
संपूर्ण पृथ्वीची सर्व प्रजा सुमारें १,०००,०००,००० अब्ज संख्या आहे.
The population of America is about 130,000,000.
अमेरिका खंडांत प्रजा सुमारें १३,००,००,००० तेरा कोटी आहे.
The population of Europe is about 190,000,000.
युरपामध्यें प्रजा सुमारें १९,००,००,००० एकुणीस कोटी आहे.
The population of Africa is about 150,000,000.
आफ्रिकेमध्यें प्रजा सुमारें १५,००,००,००० पंधरा कोटी आहे.
The population of Asia, New Holland, and various sur-
आशी व नवाहालंड, आणि नाना टांपू यांतील प्रजा सुमारें ५५,००,००,०-
rounding islands is about 550,000,000.
०० पंचावन्न कोटी आहे.

The following is a statement of the population of the prin-
पृथ्वीमधील श्रेष्ठ राज्यांतील प्रजांचें वर्णन पुढें येतें.
cipal kingdoms in the world.

The population of China is about 150,000,000.
चीन राज्यांतील प्रजा सुमारें १५,०००००००० पंधरा कोटी आहे.

The population of the United States of North America is
उत्तर अमेरिकेंतील प्रांत वर्गाची प्रजा सुमारें २,०००००००० दोन कोटी आहे.
about 20,000,000.

The population of England, that is of the kingdom of
इंग्लंड ह्मणजे ग्रेटब्रिटन राज्य यामध्यें २,८०,००००० दोन कोटी ऐंशी
Great Britain, is about 28,000,000
लक्ष आहे.

The population of the Russian empire is about 50,000,000.
रूष राज्यांतील प्रजा सुमारें ५,०००००००० पांच कोटी आहे.

The population of the kingdom of Prussia is about,
प्रूष राज्यांत प्रजा सुमारें १,४०,००००० एक कोटी चाळीस लक्ष आहे.
14,000,000.

The population of Holland is about 3,000,000.
हालंड देशामध्यें प्रजा सुमारें ३०,००००० तीस लक्ष आहे.

The population of the kingdom of France is about
फ्रांस राज्यांत प्रजा सुमारें ३,२०,००००० तीन कोटी वीस लक्ष आहे.
32,000,000.

In Germany there are about 35,000,000.
जर्मानी देशांत सुमारें ३,५०,००००० तीन कोटी पन्नास लक्ष आहे.

In Austria the population is about 33,000,000.
अस्त्रे देशामध्यें प्रजा सुमारें ३,३०,००००० तीन कोटी तीस लक्ष आहे.

The population of the kingdom of Spain is 10,000,000.
हिस्पानी राज्यांत प्रजा सुमारें १,००,००००० एक कोटी आहे.

The population of the kingdom of Portugal is 3,500,000.
पोर्तुगाल राज्यांत प्रजा सुमारें ३५,००००० पसतीस लक्ष आहे.

The population of the kingdom of Denmark is 3,000,000.
देन्मार्क राज्यांत प्रजा सुमारें ३०,००००० तीस लक्ष आहे.
The population of the kingdom of Sweden is about 4,000,000.
स्वेदन राज्यांतील प्रजा सुमारें ४०,००००० चाळीस लक्ष आहे.

Names of people formed from the countries they inhabit.

प्रांतस्थांचीं नांवें जीं आपल्या राहाण्याच्या देशांवरून पडलीं तीं.

Country, प्रांत.	Inhabitants, प्रांतस्थ.
America, अमेरिका.	Americans, अमेरिकी.
Europe, युरोप.	Europeans, युरपी, विलायती.
Asia, आशी.	Asiatics, आशीय.
Africa, आफ्रिका.	Africans, आफ्रिकी.
Denmark, देन्मार्क.	Danes, देनी.
Sweden, स्वेदन.	Swedes, स्वेदी.
Russia, रूष.	Russians, रूषी.
Prussia, प्रूष.	Prussians, प्रूषी.
England, इंग्लंड.	English, इंग्लिश, इंग्रज.
France, फ्रांस.	French, फ्रांसी.
Holland, हालंड.	Hollanders, हालंडी, वलांदी.
Germany, जर्मानी.	Germans, जर्मानी.
Spain, हिस्पानी.	Spaniards, हिस्पानिय.
Portugal, पोर्तुगाल.	Portuguese, पोर्तुगाली.
Italy, इताली.	Italians, इतालीय.
Austria, अस्त्रे.	Austrians, आस्त्रय.
Arabia, अर्बस्थान.	Arabians, आरब.
Persia, पारास, इरान.	Persians, पार्सी.
Armenia, अराम.	Armenians, अरमानी.

Georgia, ज्यारज्या.
Georgians, ज्यारज्यस्थ.
Hindoostan, हिंदुस्थान.
Hindoos, हिंदू.
China, चीन.
Chinese, चिनी.
Tartary, तार्तारी.
Tartars, तार्तारीय.
Caffraria, काफ्रेरी.
Caffres, काफ्री, काफर.
Egypt, मिसर.
Egyptians, मिसरी.
Abyssinia, हाबेश.
Abyssinians, हाबसी.

LESSON XLVI. धडा ४६.

Air, वारा.
Generation, पिढी.
Dress, वेश.
Created, formed, made, उत्पन्न केलें.
To replenish, to fill, भरावें.
Sprung, arose, originated, उपजली.
Temperate, moderate, समधात.
To disperse, to scatter, विस्तारणें.
Emigrated, removed, निघून गेली.
Complexion, colour of the face, वर्ण.
To adopt, to assume, स्वीकारणें.
Pursuits, occupations, कामें.
Consent, compliance, संमत, मान्य.
Puberty, maturity of age, प्रौढपण.
Original, first, pristine, प्रथम.
Ordained, instituted, लाविली.
Respect, reverence, गौरव.
Put to death, killed, जिवें मारिलें.
Hence, यावरून.
Light, हलका.
Pleasure, खुशी.
Few, थोडके.
Heavy, भारी.
To bury, पुरायास.
Human race, मानवी जात.
To multiply, बहुत व्हावें.
Inquiry, search, विचार.
Climate, clime, हावा.
Fair, white, clear, गोरे.
Settled, inhabited, वसले.
Dark, black, काळे.
Hottest, सर्वांहून उष्ण.
Diet, food, खाणें, अन्न.
Contract, agreement, करार.
Marriage, wedding, लग्न.
They expose, ते उघडे ठेवितात.

They were obliged, they were compelled, त्यांस अगत्य झालें.
Computed, estimated, हिशोब केला.
Borne away, carried off, वाहिले, गेले.
Funeral pile, सरण.
Mutual, reciprocal, परस्परें.
Exposed, cast out, उघडे टाकले.

After God had created the five elements, and the sun
देवाने पांच तत्वें, आणि सूर्य, चंद्र, तारा, पृथ्वी आणि पृथ्वीमध्यें सर्व जे,
moon, stars and earth, and all the beasts that are on the
पशू, आणि आकाशांतील सर्व पांखरें, आणि समुद्रांतील सर्व मासे, या
earth, and all the fowls that are in the air, and the fish
सर्वांस उत्पन्न केल्यानंतर मनुष्यजात उत्पन्न केली.
that are in the sea, he created the human race.

God created on earth but one male, and one female; and
देवाने पृथ्वीवर एक पुरुष आणि एक स्त्री मात्र उत्पन्न केली, आणि त्यानी
he commanded them to multiply, and replenish the
बहुत व्हावें, आणि पृथ्वी भरावी ह्मणून त्याने त्यांस आज्ञा दिल्ही.
earth.

To the man God gave the name Adam, and to the woman
देवाने त्या पुरुषास आदाम असें नांव ठेविलें, आणि त्याच्या बायकोला
he gave the name Eve; and from these two sprung all
हाव्वा असें नांव ठेविलें; आणि त्या दोघांपासून सर्व प्रांतांतील सगळ्या
the nations and kindreds of men.
मनुष्यजाती उपजल्या.

But father, how did all sorts of people, some black and
तर बाप, जगांतील लोकांच्या अवघ्या जाती, कित्येक काळ्या, कित्येक
some white, spring from one family?
गोऱ्या असतां, एका कुटुंबापासून कशा उपजल्या?

A proper inquiry, therefore listen; God created man and
योग्य विचार, तर ऐक ; देवानें माणसांस उत्पन्न केलें, आणि आशींतील
placed him in the western part of Asia, near Arabia,
पश्चिम भागांत अर्बस्थानाजवळ जेथें समधात हवा आहे, तेथें त्यांस
where the climate is temperate.
ठेविलें.

But when mankind became numerous, they began to dis-
परंतु जेव्हां माणसें बहुत झालीं, तेव्हां तीं अवघ्या पृथ्वींत विस्तारूं
perse over the whole earth.
लागलीं.

Some people emigrated to cold climates, and some re-
कित्येक माणसें निघून थंड हवेंत गेलीं, आणि कित्येक उष्ण हवेंत दळलीं.
moved to hot climates.

The descendants of those people that settled in cold
जे लोक थंड हवेंत वसले त्यांच्या संततीचे वर्ण गोरे झाले, आणि जे उष्ण
climates, became of a fair complexion: and the com-
हवेंत वसतात त्यांचे वर्ण बहुधा काळे आहेत.
plexion of those that inhabit hot climates, is generally
dark.

As the climate is more or less hot, so the complexion of
जसी हवा अधिक उष्ण अथवा कमी उष्ण आहे, तसा माणसाचा वर्ण अ-
the inhabitants is more or less dark.
धिक अथवा कमी काळा आहे.

Hence it appears that the climate of different countries is
यावरून असें दिसतें कीं नाना देशांतील नाना हवांचा भेद नाना प्रांत-
the cause of various complexions of different nations.
स्थांच्या नाना वर्णांचें कारण आहे.

To this general principle there are but few exceptions.
ह्या फारशा सिद्धांताचे थोडकेच विपर्यास आहेत.

The continient of Africa is the hottest, and there the com-
आफ्रिकाखंड सर्वांहून अधिक उष्ण आहे, आणि तेथील लोकांचा वर्ण सर्व
plexion of the people is the darkest of any people in
पृथ्वींतील लोकांहून अधिक काळा आहे.
all the world.

But when the people of Africa emigrate to cold climates,
परंतु जेव्हां आफ्रिकेंतील लोक थंड हवेंत जातात, तेव्हां त्यांच्या संततींचा
the complexion of their descendants, according to their
वर्ण पिढीप्रमाणें कमी काळा होतो.
generations, becomes less dark.

As people went and abode in different climates, it became
जे लोक नाना हवेंत गेले आणि वसले, त्यांस वस्त्रांची नाना प्रकारची
necessary to adopt different modes of dress.
चाल स्वीकारणें अगत्य झालें.

Those who settled in hot countries, adopted, like the
जें उष्ण देशांत वसले, त्यानी हिंदुलोकांसारिखा हलका वेश घेतला, आणि
Hindoos, a light dress; and those that abode in cold
जे थंड देशांत वसले, त्यानी विलायती लोकांसारिखा भारी वेश
climates took, like the Europeans, a thick dress.
घेतला.

Again, the difference of the various climates, occasions the
अणखी, नाना हवांचा भेद नाना प्रांतस्थांमध्यें नाना कामें आणि नाना
variety of occupations and diet among different nations.
खाणों यांतील भेदाचें कारण आहे.

In some countries, parents according to their own plea-
कित्येक देशांत आईबापें आपलों लेंकरें फार लाहान असतां, आणि त्यांचें
sure, betroth their children without their consent, while
संमत घेतल्यावांचून आपल्या इच्छेप्रमाणें त्यांचे लग्ननेम करितात.
they are very young.

But in other countries, the bridegroom and bride, having
परंतु दुसऱ्या देशांत वरवधू आपल्या प्रौढपणास पावून आपल्या इच्छेप्रमाणें
arrived at their puberty, make the marriage contract
परस्परें लग्नाचा करार करून लग्न करितात.
and marry according to their mutual pleasure.

It was the original custom to bury the dead, and this cus-
मेलेल्यांस पुरावयाची रीत प्रथम होती, आणि बहुधा देवाने तो लाविली,
tom God probably ordained, but after a time some
परंतु कांहीं काळानंतर कोणी लोकानी दुसऱ्या रीति लाविल्या.
people invented different customs.

Some people, like the Hindoos, burn their dead.
कित्येक लोक हिंदुलोकांसारिखे आपल्या मेलेल्यांस जाळितात.

Only the Parsees expose their dead to be devoured by
पार्सी मात्र आपल्या मेलेल्यांस पांखरानी खावयास उघडें ठेवितात. परंतु
birds. But the inhabitans of the world generally, ac-
जगांतील लोक बहुधा पहिल्या रीतीप्रमाणें आपल्या मेलेल्यांस पुरि-
cording to the original custom, bury their dead.
तात.

In some countries, when a king dies, a number of people,
कित्येक देशांत जेव्हां राजा मरतो, तेव्हां त्याच्या गौरवासाठीं कित्येक
out of respect to him, are killed.
लोकांस जिवें मारितात.

Twenty-two years ago, it was computed that in Kutch
बावीस वर्षांमागें कच्छ व गुजराथ यांच देशांत ३,००० कन्या प्रतिवर्षी
and Goojurat only, 3,000 female children were annual-
जिवें मारल्या गेल्या, असा हिशोब केलेला आहे; आणि आतां कच्छां-
ly put to death; and now in Kutch many are annually
मध्यें प्रतिवर्षी बहुत कन्या जिवें मारल्या जातात.
put to death.

On the banks of the Ganges many sick and aged persons
गंगेच्या कांठीं बहुत रोगी आणि म्हातारे लोक पुराने वाहिले जाण्यासाठीं
are exposed to be borne away by the stream, or de-
अथवा पशूनी खाल्ले जाण्यासाठीं उघडे टाकले जातात.
voured by beasts.

It has been computed that in India 10,000 widows were
हिंदवी देशांत प्रतिवर्षीं १०,००० विधवा सरणावर आपल्या नवऱ्यांसहित
annually burnt on the funeral pile with their deceased
जाळल्या गेल्या, असा हिशोब केलेला आहे.
husbands.

But the English Government have now prohibited this
परंतु आतां ही रीत इंग्रजी सरकाराने बंद केली.
custom.

These are so many kinds of murder, and they greatly of-
ह्या सर्व रीती नरहिंसेचे प्रकार आहेत, आणि ते देवाला फार संतापवितात.
fend God.

LESSON XLVII. धडा ४७.

But one, एकच.
Universe, सृष्टि.
Godhead, देवपण.
Born, जन्मला.
Likewise, त्यासारिखे.
Perjury, शपथभंग.
Monster, विपारे.
Intelligence, बुद्धि.
Functions, इंद्रियें.
Translation, भाषांतरें.
Give ear, कान दे.
Prophets, भविष्य बोलणारे.
Open, उघडे.
Light, प्रकाश.
Offspring, संतति.
Virgin, कुमारी.
Wrath, anger, क्रोध.
Falsehood, लबाडी.
Forgery, कृत्रिम.
Hating, द्वेष करून.
Idolatry, मूर्त्तिपूजा.
Mechanism, रचना.

Substitute, बद्दल.
Innumerable, अगणित.
Inhale, हुंगितों.
Relish, रुचि.
Murder, हत्या, नरहिंसा.
Resurrection, पुनरुठणें.
Idolater, मूर्त्ती पूजक.

Defied, स्थापिलें.
Robbery, लुटारपण.
They cohabit, संग करीत असतात.
Noble, excellent, grand, श्रेष्ठ.
Fornication, शिंदळकी.
To watch, जपणें.
Maker, उत्पन्न करणारा.

Supporter, preserver, पाळणारा.
Goodness, excellence, चांगलेंपण.
Every where, omnipresent, सर्वत्र.
We breathe, आह्मी श्वासोश्वास टाकितों.
Without form, incorporeal, निराकार.
They contradict, ते विरुद्ध बोल्तात.
Provided, prepared, तयार केला.
Pophesied, foretold. भविष्य सांगितलें.
Assumed, took, धरिला.
Attribute, inherent quality, गुण.
Finite, limited, restricted, संकोचित.
Previous, antecedent, before, पूर्वी.
Informed, instructed, सांगितलें.
Advent, coming, arrival, येणें.
Passion, suffering, pain, सोसणें.
Redeemer, Saviour, उद्धरणारा, तारणारा.
Revealed, disclosed, कळविला.
Mysterious, inconceivable, अतर्क्य.
To proclaim, to publish, गाजविणें.
Architect, artificer, artist, कारागीर.
Unlawful, अन्यायी, अशास्त्र.
Sacred, consecrated, inviolable, पवित्र.

Benefactor, patron, परोपकारी.
Invented, discovered, शोधून केलें.
Senseless, without sense, अचैतन्य.
Intelligence, intellect, skill, बुद्धि.
Evil propensities, दुष्ट स्वभाव.
By honest industry, पतोच्या कामाने.
Resort to schemes, युक्तीस फिरतात.
Excuse, apology, वाका, तोड.
Grandeur, state, magnificence, प्रशंसा.
Married, wedded, वन्हाडलेलें.
Apostles, missionaries, priests, प्रेषित.
To exercise, to practise, आचरणें, करणें.
They profane, pollute, defile, ते अपवित्र करितात.
Characteristics, signs, marks, लक्षणें.

In heart and in life, internally and externally, अंतर्बाह्य.
Salvation, deliverance from sin and hell, उद्धार, तारण.
Gospel, good news, glad tidings, शुभवर्त्तमान, सुवर्त्तमान.
To preach, to inculcate religion publicly. धर्मोपदेश करणें.
Born again, regnerated, created anew in heart, फिरून जन्मलेलें.

Ruler, sovereign, राज्यधर.
Infinite, boundless, असंख्य.
Fragrance, fragrancy, सुगंध.
Imperceptible, अदृश्य.
Bodily, corporeal, देहाचें.
Visible, perceptible, दृश्य.
Appointed, ordained, नेमलें.
Womb, matrix, गर्भ, कूस.
Destruction, ruin, सर्वनाश.

Answer, reply, उत्तर.
Affirmed, निश्चयी सांगितलें.
Deception, ठकविणें.
Eminent, illustrious, श्रेष्ठ.
Esteeming, valuing, मानून.
Guided, led, borne, वोहडलेलें.
Sagacity, cunning, चतुरता, धूर्तपण.
Indolent, idle, lazy. आळशी.

Supreme, most high, परात्पर.
Sinless, निष्पाप.
Unquestionable, निःसंशय.
Incarnate, अवतार.
Saved, redeemed, तारिलें.
Conflagration, जाळणें.
Scriptures, धर्मलेख.
Animal body, चैतन्यदेह.
Unlawful gain, अशास्त्र लाभ.
Villain, a vile wretch, लुच्चा.
Minister, clergyman, उपाध्या.
Translated, भाषांतर केलें.
Sincerely, unfeignedly, निष्कपटी.
Worldly, संसारी.
Ascension, going up, वर चढणें.

Father, there are now various religions in the world, but how was it at first ? and which is the true religion?
हे बापा, आतां जगामध्यें बहुत धर्म आहेत, परंतु पहिलें कसें होतें? आणि कोणता धर्म खरा आहे?

Ah my son! this is an important inquiry; give ear, and I will explain to you.
हे माझ्या पुत्रा, हा मोठा विचार आहे; कान दे, आणि मी तुला सांगेन.

As there is but one sun in the firmament, and that one sun gives light to all the inhabitants in all the earth, so there is but one God in all the universe.
असा आकाशांत एकच सूर्य आहे, आणि तो एक सूर्य पृथ्वीवरील सर्व राहणाऱ्यांस प्रकाश करितो, तसा अवघ्या सृष्टींत एकच देव आहे.

This one God is the Creator, Preserver, and Ruler, of all things throughout all the universe.
अवघ्या सृष्टींतील सगळ्या पदार्थांचा उत्पन्न करणारा आणि पाळणारा आणि राज्यधर तो एकच देव आहे.

The power, and understanding, and holiness, and goodness of God are infinite.
त्या देवाची शक्ति, आणि बुद्धि, आणि पवित्रता, आणि चांगलेपण हीं अनंत आहेत.

He is every where; but being a spirit, and invisible, like
तो सर्वत्र आहे, परंतु तो अदृश्य आत्मा आहे, यास्तव जो वारा आह्मी
the air we breath and the fragrance we inhale, he is
श्वासोश्वास टाकितों, आणि जो सुगंध आह्मी हुंगितों त्यांसारिखे तो
not perceptible to our bodily senses.
आमच्या देहेंद्रियांस दिसत नाहीं.

He himself remaining without form, gave to all visible
त्याने आपण निराकार राहत असतां, अवघ्या दृश्य पदार्थांस एकएकाचे
things their respective forms.
आकार दिल्हे.

This true God should all people in the earth worship; and
त्या एकच देवाला सर्व पृथ्वींतील लोकानी भजावें, आणि त्या एका देवा-
besides this one God, they should worship no other
वांचून अवघ्या सृष्टींतील दुसऱ्या कोणत्याहि पदार्थाला न भजावें.
thing in the universe.

Accordingly God gave to man this command, "Thou shalt
याप्रमाणें देवाने माणसाला ही आज्ञा दिल्ही कीं, माझ्यासमोर तुला दुसरे
have no other gods before me."
कोणी देव न होवोत.

Those who say that every material thing is God, and that
सर्व मूर्त्तिमंत पदार्थ देव आहे, असें, आणि बहुत देव आहेत, असें जे बो-
there are many gods, contradict their Creator, and
लतात, ते आपल्या उत्पन्न करणाऱ्याचें विरुद्ध बोलतात, आणि त्याला
greatly incense him.
फार संतापवितात.

God created, the first man and woman, Adam and Eve,
देवाने प्रथम पुरुष आणि स्त्री, आदाम व हाव्वा, यांस उत्पन्न केलें, आणि
and gave them his commands to keep.
आपल्या आज्ञा पाळावयास त्यांस सांगितलें.

But Adam and Eve, before they had any offspring, break-
परंतु आदाम आणि हव्वा, यांस संतति झाल्यापूर्वी, देवाच्या आज्ञा मोडून
ing God's commands, became sinful, and the wrath
पापिष्ठ झाली, आणि त्यांच्या उत्पन्न करणाऱ्याचा क्रोध आणि शाप
and curse of their Maker was upon them.
त्यांस लागला.

But God had mercy on sinful man, and provided the
परंतु देवाने पापी माणसावर दया केली, आणि त्याच्यासाठीं उद्धारउपाय
means of salvation for him.
सिद्ध केला.

Concerning this salvation, God informed man, that, at a
ह्या उद्धाराविषयीं देवाने माणसास सांगितलें कीं, पुढील नेमलेल्या काळीं,
future appointed time, a Saviour should come into the
एक उद्धारणारा जगांत येईल, आणि तो माणसाच्या ठिकाणीं होऊन
world and that he, becoming man's substitute, should,
आपल्या सोसण्यानी अवघ्या लोकांच्या पापांचें प्रायश्चित्त करील.
by his own sufferings, make an atonement for the sins
of all people.

All people, who will repent of their sins, and forsake them,
सर्व जे लोक आपल्या पापांचा पश्चात्ताप व त्याग करितील, आणि उद्धार-
and believe in the Saviour, shall obtain the forgive-
णाऱ्यावर विश्वासतील, ते आपलीं पापें क्षमा, आणि देवाची कृपा, आणि
ness of their sins, the favour of God and the happiness
आकाशांतील सुख पावतील.
of heaven.

But all who do not thus repent and believe, will go to de-
परंतु सर्व जे असे पश्चात्ताप न करतील आणि न विश्वासतील, ते नाश
struction.
पावतील.

The Saviour of whom this prophecy was spoken, is Jesus
ज्या उद्धारणाऱ्याविषयीं हें भविष्य सांगितलें होतें, तोच येशू ख्रीस्त आहे.
Christ.

He came into the world about eighteen hundred years
तो सुमारें अठराशें वर्षांमागें जगांत आला, आणि लोकांच्या पापांविषयीं
ago, and gave his blood and life a ransom for the sins
खंडासाठीं आपलें रक्त, आणि जीव दिल्हा.
of men.

Now understand who Jesus Christ is.
आतां येशू ख्रीस्त कोण आहे, हें जाण.

The one God is thus; viz. the Father, the Son and the
तो एक देव असा आहे कीं, बाप, आणि पुत्र, आणि पवित्र आत्मा.
Holy Ghost.

The Father is God supreme, the Son is God supreme,
बाप परात्पर देव आहे, आणि पुत्र परात्पर देव आहे, आणि पवित्र आत्मा
and the Holy Ghost is God supreme.
परात्पर देव आहे.

Nevertheless there are not three Gods, but these three are
तथापि तिघे देव असें नव्हे, परंतु हे तिघे एकच देव आहे; जो सत्यत्वा दुसऱ्या
one God; this truth, like innumerable other things,
ज्या अगणित सत्यतांवर सर्व लोक विश्वासतात, त्यांसारिखो आमच्या
which all people believe, is to our finite minds, incom-
संकोचित मनांस अतर्क्य आहे; परंतु तो निःसंशयें सत्य आहे.
prehensible; but it is indubitably true.

In the womb of the Virgin Mary, God the Son assumed a
मारया नांवें एक कुमारी, तिच्या गर्भीं पुत्रदेवाने पुरुष देह धरिला, आणि
human body, and thus becoming incarnate, was born
तो असा अवतार होऊन लोकांमध्यें जन्मला होता.
among men.

The same God the Son, who was thus incarnate in the
तो पुत्र जो देव असा जगांत अवतरला, तोच जगाचा उद्धारणारा येशू
world, is Jesus Christ the Saviour of the world.
ख्रीस्त आहे.

Previously to the advent of Jesus Christ into the world,
जगांत येशू ख्रीस्त आल्यापूर्वी बहुतानी पश्चात्ताप करून त्याजवर विश्वास
many repented, believed on him, and were therefore
ठेविला, वास्तव ते उद्धरले गेले.
saved.

And since his advent and passion, many have likewise
आणि त्याचें येणें आणि सोसणें यांच्या आलिकडे बहुतानी तसाच पश्चात्ताप
repented and believed, and after death they have gone
करून विश्वास ठेविला, आणि ते मेल्यावर आकाशलोकांत गेले.
to heaven.

Besides Jesus Christ, there is no Redeemer; and besides
येशू ख्रीस्तावांचून दुसरा कोणी उद्धारणारा नाहीं, आणि ख्रिस्ती धर्मावांचून
the Christian religion, there is no other true religion.
कोणताहि दुसरा खरा धर्म नाहीं.

This only true religion is revealed in the Christian Scrip-
हा एकच खरा धर्म ख्रिस्ती धर्मलेखांत प्रगट केला आहे, तें धर्मशास्त्र
tures, called the Bible.
म्हटलेलें आहे.

The Bible was written by certain holy men, who wrote as
देवाने आपल्या पवित्र आत्म्याकडून कित्येक पुण्यवान् माणसांस सांगितलें,
God taught them by his Holy Spirit.
तसें त्यानी तें शास्त्र लिहिलें होतें.

Therefore, the Bible is the word of God, and not of
यावरून तें शास्त्र देवाची गोष्ट आहे, माणसाचीच नाहीं.
man.

Thus has God ordained but one religion; and to incul-
याप्रमाणें देवानें अवघ्या माणसांसाठीं एकच धर्म नेमिला आहे, आणि तो
cate this true religion on mankind, God has caused to
एकच धर्म लोकांस समजावयासाठीं देवानें एकच धर्मशास्त्र लिहिविलें
be written but one sacred bood.
आहे.

The Christian religion is holy, and it requires men to sub-
हा खिस्ती धर्म पवित्र आहे, आणि माणसानी आपले सर्व दुष्ट स्वभाव दम-
due their evil propensities, and to become perfectly
वावे, आणि आपल्या अंतःकरणांत आणि आचारांत संपूर्ण पवित्र व्हावें
holy in heart and in life.
ह्मणून आज्ञापितो.

For this cause, men do not relish this holy religion; and
ह्या कारणास्तव हा पवित्र धर्म पापी माणसांस रुचत नाहीं, आणि ह्या ध-
the author of it who is God, him also they do not love.
र्मांचा स्थापणारा जो देव, तोहि त्यांस आवडत नाहीं.

Therefore men have forsaken both God and his religion.
यास्तव माणसें देवाला आणि त्याच्या धर्मालाहि टाकून गेलीं.

Hear now a similitude; as idle villains, not choosing to ac-
आतां दृष्टांत ऐक ; जसे आळसी लुच्चे, योग्य कामानें आपलें पोषण व्हाव-
quire their subsistence by honest industry, resort to un-
यास इच्छीत नसतां, अशास्त्रलाभाच्या नानायुक्तींस फिरतात, आणि
lawful schemes of gain, and some commit theft and
कित्येक चोरी आणि लुटारपणा करितात, आणि कित्येक ठकवणें आ-
robbery, some practise deception and fraud, some
णि वंचना करितात, आणि कित्येक पैज आणि लबाडो, शपथभंग आ-
gambling and falsehood, perjury and murder.
णि हत्या करितात.

So depraved mankind, not loving the holy religion which
तसें पापिष्ठ माणसें जो पवित्र धर्म देवानें लाविला त्याजवर प्रीति न करतां,

God has ordained, have abandoned both God and his
त्यानी देव आणि त्याचा धर्म या दोघांस टाकून बहुत प्रकारांचे खोटे
religion and according to their own sinful desires, have
धर्म आपल्या पापी इच्छेप्रमाणें योजून केले आहेत.
invented many false religions.

After the death of certain eminent men, who had been
कित्येक श्रेष्ठजन, जे फार परोपकारी किंवा लढवायी होते, ते मेल्यावर
great benefactors or warriors, ignorant people, esteem-
त्यांस अज्ञानी लोक देव मानून त्यांची पूजा करूं लागले.
ing these great men gods, began to worship them.

Some deified the sun, moon, stars, fire, water, and beasts,
कित्येकानी सूर्य, चंद्र, तारा, अग्नि, पाणी, पशू, ह्यांस देव मानिलें आणि
and worshipped them.
त्यांची पूजा केली.

Some took metals and cast images of men, beasts, birds
कित्येक धातू घेऊन, माणसें पशू, पांखरें विपरीत, यांच्या पुतळ्या ओतिल्या,
and monsters, and esteeming these images of gods, did
आणि त्या पुतळ्यांस देव मानून त्यांची पूजा केली.
them reverence.

And some took wood, stone, and earth, and made the
आणि कित्येकानी लांकूड, धोंडा, मातो घेऊन तशाच मूर्त्ती केल्या, आणि
same images, and they consecrated these senseless
त्या अचेतन्य मूर्त्ती स्थापिल्या, आणि त्यांस आपले देव मानून पूजिलें.
images, and calling them their gods, adored them.

Thus sinful men, hating the true God and his religion,
त्याप्रमाणें पापी माणसानी खऱ्या देवाला व त्याच्या धर्माला द्वेषून आणि
and guided by their depraved natures, have invented
आपल्या पापी स्वभावाने ओढलेले जाऊन, नाना खोटे धर्म योजून केले
many false religions.
आहेत.

As many as have practised the true, that is the Christian
जितक्यानी जो एकच खरा धर्म ह्मणजे खिस्ती धर्म आचरिला, ते देवाची
religion, have obtained the favour of God and the hap-
कृपा आणि आकाशलोकांतील सुख पावले.
piness of heaven.

But as many as have practised other religions, have suf-
परंतु जितक्यानी दुसरे धर्म आचरिले, तितके देवाचा क्रोध आणि नर-
fered the wrath of God and the endless pains of hell.
काची निरंतर पीडा पावले.

The grandeur of the heavens and earth, the thunder and
आकाश आणि पृथ्वी यांची भव्यपण, गर्जना व वीज व वारा व पाऊस व
lightning, the wind, rain and tempest, the intelligence
वादळ, आणि माणसाची बुद्धि व पशूंची चतुरता, आणि चैतन्य देहांची
of man, the sagacity of beasts, and the mysterious me-
अतर्क्य, रसना आणि इंद्रियें, हीं सर्व असे गाजवितात कीं आपला मुख्य
chanism and functions of animal bodies; these all pro-
कारागीर जो, तो लांकूड नाहीं, दगड नाहीं, धातू नाहीं, मातो नाहीं,
claim that their great Architect is not wood, is not
पशू नाहीं आणि माणसांच्या हातानी ज्या मूर्त्ती केल्या कांहींच त्यांसा-
stone, is not metal, is not a beast, and is not at all like
रिखा नाहीं.
the images made with men's hands.

Therefore the idolater can offer no excuse for his idola-
यास्तव जो मूर्त्तिपूजक तो आपल्या मूर्त्तिपूजेविषयीं कांहीं तोड सांगूं न
try.
शकतो.

Again; the Bible, which is the word of God, and the holy
फिरोन, जें शास्त्र देवाची गोष्ट आहे, तें आणि देवाचे पवित्र भविष्यभाषी
prophets and apostles of God, have ever been among
आणि प्रेषित हे लेकास खरा धर्म उपदेशायासाठीं लोकांमध्यें राहत

men to teach them the true religion, and if they had
झाले, आणि जर त्यानी इच्छिलें असतें, तर त्यानी तो खरा धर्म जा-
chosen, they might have known and practised that re-
णिला आणि आचरिला असता. यास्तव परमेश्वर जो त्यांचा उत्पन्न
ligion. Therefore when God their Maker, whom they
करणारा, ज्याला त्यानी आपल्या मूर्त्तिपूजेनें संतापविलें, तो जेव्हां त्यांस
have provoked by their idolatry, shall call them to judg-
न्याय ठरविण्यासाठीं बोलावील तेव्हां ते काय उत्तर देतील ?
ment, what will they answer?

Let all mankind forsake their idolatry, for God will destroy
सर्व माणसानी आपली मूर्त्तिपूजा सोडावी, यास्तव कीं देव सर्व मूर्त्तींचा व
all idols and all idolaters, for he has so affirmed.
मूर्त्तिपूजकांचा नाश करील, कां, तर त्यानें असें निश्चयें सांगितलें
आहे.

Let all men forsake their evil ways, and from the heart
अवघ्या माणसानी आपले अवघे पापी मार्ग सोडून मनापासून येशू ख्रीस्ताचें
obey the Gospel of Jesus Christ.
सुवर्त्तमान मानावें.

This Gospel, viz. the Bible, is now translating and print-
हें सुवर्त्तमान, ह्मणजे धर्मपुस्तक, याचीं भाषांतरें आतां सगळ्या भाषांत
ing in all languages; and the ministers of Jesus Christ,
केलीं जात आहेत, आणि छापलीं जात आहेत, आणि येशू ख्रीस्ताचे
are going into all nations to preach the Gospel.
उपाध्ये तेंच सुवर्त्तमान सांगायासाठीं अवघ्या देशांत जात आहेत.

Happy is he, who now hears and obeys the Gospel.
जो आतां हें सुवर्त्तमान ऐकतो आणि मानितो, तो धन्य आहे.

But Father, are all people who are called Christians holy?
तर बाप, जे लोक ख्रीस्ती ह्मटलेले आहेत, ते सगळे पवित्र, आणि ते सर्व
and will they all go to heaven?
स्वर्गांत जातील कीं काय?

No; there are two sorts; true Christians, and false Chris-
नाहीं, खरे ख्रिस्ती आणि खोटे ख्रिस्ती, ह्या दोन जाती आहेत.
tians.

These are the marks of true Christians: they have been
खरे ख्रिस्ती यांचीं लक्षणें असीं आहेत, ते पवित्र आत्म्याकडून फिरून
born again by the Holy Ghost, therefore, they sincerely
जन्मले झालि आहेत, यास्तव ते देवावर निष्कपटी प्रीति करितात, ते
love God, they sincerely repent of their sins, and believe
आपल्या पापांचा निष्कपटी पश्चात्ताप करितात, आणि येशू ख्रीस्तावर
in Jesus Christ.
विश्वास ठेवितात.

And they desire, and pray, and watch, and strive, that
आणि आपण अंतर्बाह्य सर्व पापापासून स्वच्छ व्हावें, आणि फिरून पाप न
their hearts and lives may be purified from all sin, and
करावें, ह्मणून ते इच्छितात, प्रार्थितात, जपतात, आणि झटतात.
that they may sin no more.

They desire, and pray, and according to their power, en-
सर्व लोक पुण्यवान आणि सुखी व्हावे, ह्मणून् ते इच्छितात, प्रार्थितात, आणि
deavour that all men may be holy and happy.
आपल्या शक्तीप्रमाणें झटतात.

Such are the signs of true Christians.
असीं खरे ख्रिस्ती याचीं लक्षणें आहेत.

There are many false Christians, and their characteristics
खोटे ख्रिस्ती बहुत, आणि त्यांचीं लक्षणें असीं आहेत, कीं कित्येक उघड्या
are these: some of them live in open sin; some prac-
पापांत वांचतात, कित्येक लबाडी, चोरी, आणि द्यूतकर्म करितात
tise falsehood, theft, and gambling; and some practise
आणि कित्येक मद्यपान, भांडण करितात, कित्येक भुलवितात, आणि
drunkenness and quarrelling; some deceive and de-
शाब्बाथ दिवसाला अपवित्र करितात, कित्येक व्यभिचार आणि शिंद-

fraud; some take the name of God in vain, and profane
ठकी करितात; आणि ज्यांसी आपण वऱ्हाडलेले नाहींत त्यांसीं संग
the Sabbath day; some commit adultery and fornica-
करीत असतात.
tion, and cohabit with women to whom they are not married.

They who live in such sins, are false Christians, and pur-
ह्या पापांत जे राहतात, ते खोटे ख्रिस्ती आहेत; आणि नरकाच्या मार्गाने
sue the way to hell.
चालतात.

There are others, who do not live in such open sins still
दुसरे असे आहेत कीं, ते अस्या उघड्या पापांत राहत नाहींत, तथापि ते
they do not truly love God in their hearts; they do not
अंतःकरणांत देवावर निष्कपटी प्रीति करीत नाहींत! आणि निष्कपटी
exercise true repentance and faith; they have not been
पश्चात्ताप व विश्वास करीत नाहींत, ते फिरोन जन्मले झाले नाहींत,
born again; and they do not pray, and watch and strive
आणि आपण अंतर्बाह्य संपूर्ण निष्पाप व्हावें ह्मणून ते प्रार्थीत नाहींत,
to become entirely sinless internally and externally;
जपत नाहींत, आणि झटत नाहींत, तेहि खोटे ख्रिस्ती आहेत, आणि
such also are false Christians, and they go in the way
नरकाच्या मार्गाने चालत आहेत.
to hell.

O my dear son! be thou a true Christian, then the favour
हे माझ्या प्रिय पुत्रा, तूं खरा ख्रिस्ती हो ह्मणजे देवाची कृपा, आणि आका-
of God and the happiness of heaven will certainly be
शांतील सुख निश्चयें तुझीं होतील.
yours.

LESSON XLVIII. धडा ४८.

Flood, जळप्रळय.
Infidelity, अविश्वास.
Invaded, शिरला.
Church, देऊळ, मंडळी.
Coined, शिक्का केला.
Event, गोष्ट.
Restored, परतून दिल्हें.

Conquest, विजय.
Spectacles, उपनेत्र.
Gunpowder, तोफेचो दारू.
Probable, बहुधा.
Conqueror, विजयी.
Army, सैन्य.
Bell, घंटा.

Founder, पाया घालणारा.
Mariner's compass, खलासी होका.
To deluge, to drown, पाण्यांत बुडविणें.
Elapsed, passed away, क्रमून गेलीं.
Having risen from the dead, मरणापासून उठून.
Incarnation, manifestation in the flesh, अवतार.
Sprung, arose, originated, उपजला.
Chosen, elected, selected, निवडलेले.
Discordant, incoherent, असंगत.
Ancient, antique, प्राचीन.
Victorious, conquering, जयवंत.
Ascending, going up, वर जातांना.
Published, proclaimed, गाजलें.
Incorporated, organized, स्थापिली.

Art of printing, छापण्याची कळा.
Research, शोध.
Distorted, विपरीत केलें.
Distinct, separate, निराळा.
Reigned, governed, चालविलें.
Pretended, called, ह्मणविलेला.

Commission, निरोप.
Famous, celebrated, विख्यात.
Commerce, trade, व्यापार.
Company, corporation, मंडळी.
Territory, country, जागा, देश.

CHRONOLOGY; शकविद्या.

The science of computing the time in which past events
मागील घडलेल्या गोष्टींची वेळ मोजून जाणणें शकविद्या झटलेली आहे.
occurred is called Chronology.

Since the creation of the world, 5835 years have elapsed;
जगाच्या उत्पत्तीपासून ५८३५ पांच हजार आठशें पस्तीस वर्षें गेलीं
at the same period, God created man and instituted
आहेत; आणि त्याच समयीं देवानें माणसांस उत्पन्न केलें, आणि खिस्ती
the Christian religion.
धर्म स्थापिला.

Eighteen hundred and forty-six years ago, Jesus Christ
१८४६ वर्षांमागें येशू ख्रीस्तानें अवतार घेतला, आणि कांहीं वर्षांनंतर
became incarnate, and a few years after gave his life to
जगाला तारायासाठीं आपला प्राण दिल्हा, मग मरणापासून उठून
redeem the world, and having risen from the dead, he
आकाशांत वर गेला. आणि त्याच्या अवतारापासून सर्व खिस्ती प्रां-
ascended to heaven. And from his incarnation, all
तस्थ वेळ मोजितात.
Christian nations compute their time.

After the creation of man, the people forsook the way of
माणसांची उत्पत्ति झाल्यावर, लोक देवाचा मार्ग सोडून, अवघ्या प्रकारचीं
God, and committed every kind of wickedness. By
पापें करितें झालें. ह्या अति पापानें देव असा संतापला कीं, त्यानें
this great wickedness, God was provoked to deluge the
अवघे जग पाण्यांत बुडविलें. तेंव्हां एक पुण्यवान् माणूस नोहा नांवें
world with water. There was then one holy man, by
होता. त्यानें देवाच्या आज्ञेप्रमाणें एक मोठें तारूं बांधिलें. त्या ता-
name Noah. He, according to God's direction, built
रवांत नोहा व त्याची स्त्री, आणि त्याचे तिघे पुत्र आणि त्यांच्या तिघी

a great vessel. In that vessel, Noah and his wife, and
बायका, गणतीनें आठ माणसें तारिलीं गेलीं. त्या आठजणांवांचून
his three sons, and their three wives, in number eight
सगळीं दुसरीं माणसें आपल्या पापांमुळें जळप्रळयामध्यें बुडून मेलीं.
persons, were saved. Except these eight persons all the
२३४८ वर्षें ख्रीस्ताच्या अवतारण्यापूर्वी ही गोष्ट झाली. हिंदुलोकांच्या
rest of mankind perished by the flood, for their sins.
मच्छ व कच्छ अवतारांची कथा त्या जळप्रळयाची विपरीत गोष्ट आहे
This event took place 2348 years before the incarnation
असें कित्येक निपुण माणसें फार शोधून समजलीं आहेत. लोक
of Christ. The story of the Much,hu and Kuch,hu
बहुधा जळप्रळयाच्या कांहीं अगोदर मूर्त्तिपूजा करूं लागले, परंतु हें
Uwutars of the Hindoos, as some learned men after
निश्चय नाहीं. जळप्रळयानंतर लवकरच मूर्त्तिपूजा चालूं लागली हें
much research suppose, is a distorted account of the
निश्चय आहे.
flood. It is probable that mankind began to commit idolatry a little before the flood, but it is not certain. It is certain that soon after the flood, idolatry was practised.

One thousand nine hundred and twenty years before the
ख्रिस्ती शकापूर्वी १९२० वर्षें देवानें आब्राहामासीं आपला करार केला.
Christian era, God made his covenant with Abraham.

Abraham had two sons; viz. Isaac and Ishmael.
आब्राहामास दोन पुत्र झाले होते, ह्मणजे इझाक व इश्मायल.

From Isaac, according to covenant, sprang God's chosen
इझाकापासून त्या कराराप्रमाणें देवाचे निवडलेले लोक, ह्मणजे यहूदी उप-
people, the Jews; and from that time to the present,
जले, आणि ते तेव्हांपासून आजपर्यंत निराळे आहेत. परंतु सुमारें

they have remained a distinct people. But about 1846
१८४६ वर्षांमागें त्यानी येशू ख्रीस्त जो मशिहा, त्याला अव्हेरिलें, त्या
years ago, they rejected Jesus Christ the Messiah ; and
पापामुळें तेव्हांपासून आजपर्यंत ते अवघ्या देशांत भणाणलेले, आणि
for that sin, they, from that time till now, have been
त्रासलेले आहेत. परंतु देवाच्या कराराप्रमाणें जेव्हां ते आपला अ-
dispersed among all nations, and persecuted. But ac-
विश्वास टाकून येशू ख्रीस्त, जो मशिहा, त्याजवर विश्वासतील, तेव्हां
cording to God's covenant, when they shall cast off
त्यांवर देवाची कृपा पूर्ववत् होईल.
their infidelity and believe in Jesus Christ, the Messiah,
they will again be restored to the favour of God.

From Abraham's son Ishmael, sprang the Arabs, who
आब्राहामाचा पुत्र इश्माएल यापासून आरब लोक उपजले, आणि ते तेव्हां-
from that time to the present period, have remained a
पासून आजपर्यंत निराळे लोक असत आले.
distinct people.

One thousand and forty-eight years before the Christian
ख्रिस्ती शकापूर्वीं १०४८ वर्षें दावीद राजा यरूशालेम नगरांत इस्राएला-
era, David reigned in Jerusalem, king over Israel ; that
वर, म्हणजे यहूदी लोकांवर, राज्य करीत होता.
is, over the Jews.

One thousand and forty years before the Christian era,
ख्रिस्ती शकापूर्वीं १०४० वर्षें दावीदाचा पुत्र शलमोन, जो सर्व राजांमध्यें
David's son Solomon, the wisest of all the kings, built
अधिक ज्ञानी राजा, त्याने यरूशालेमांत देवाचें मोठें देऊळ बांधिलें.
the magnificent temple of God in Jerusalem.

About the same time, according to some calculations,
त्या समयीं कित्येक मोजण्यांप्रमाणें कुरु वांचला, परंतु दुसऱ्या मोजण्यां-

lived Boodh ; according to other calculations, he lived
प्रमाणें तो खिस्ती शकापूर्वी सुमारें ५०० वर्षें वांचला.
about 500 years before the Christian era.

As to the birth of Boodh, the calculations of Hindoo
बुद्ध केव्हां उत्पन्न झाला, याविषयीं हिंदू कवींचीं मोजणीं एवढीं असंगत
authors are so discordant that little assistance can be
आहेत कीं फार प्राचीन गोष्टी यथास्थित ठरवावयासाठीं त्यांपासून
derived from them, in settling the chronology of very
फार साह्य मिळणार नाहीं.
ancient events.

According to some calculations, Zoroaster, the pretended
कित्येक मोजण्यांप्रमाणें खिस्ती शकापूर्वी सुमारें ६०० वर्षें, जरतोष्ट जो
Persian prophet, and the man who inculcated the wor-
पारसी लोकांचा ह्मणविलेला पैगंबर जगला, जो सूर्य, चंद्र, अग्नि यांची
ship of the sun, moon, and fire, lived about 600 years
पूजा स्थापणारा, तो तोच होता.
before the Christian era.

Three hundred and twenty-seven years before the Chris-
खिस्ती शकापूर्वी ३२७ वर्षें सिकन्दर जो ग्राइकी विख्यात विजयी, तो
tian era, Alexander, the famous Grecian conqueror, in-
आपल्या जयवंत सैन्यासहित हिंदुस्थानांत, लाहूर व मुलतान व दिल्ली
vaded India, with his victorious army, as far as Lahore,
एथपर्यंत आला.
Mooltan and Delhi.

When Jesus Christ came to redeem all mankind, all peo-
जेव्हां येशू ख्रीस्त अवघ्या लोकांस तारायास आला, तेव्हां यहूदी लोकां-
ple, except the Jewish nation, were idolaters.
वांचून सर्व दुसरें प्रांतस्थ मूर्त्तिपूजक होते.

As Christ was ascending to heaven, he gave this commis-
ख्रीस्त आकाशावर जात असतां, त्याने आपल्या प्रेषितांस असा निरोप
sion to his Apostles, "Go ye and teach all nations."
दिल्हा कीं, तुह्मी जाऊन अवघ्या लोकांस शिकवा.

After this, all the nations of Europe, hearing the Gospel of
यावर युरपांतील अवघ्यां प्रांतस्थानी ख्रीस्ताचें सुवर्त्तमान ऐकून आपल्या
Christ, cast away their idols, and embraced the true re-
मूर्त्ती टाकिल्या, आणि खरा धर्म स्वीकारिला.
ligion.

In Africa and in Asia, great multitudes also did the same.
आफ्रिकेमध्यें आणि आशीमध्यें मोठ्या समुदायानीहि तसेंच केलें. येशू
The Gospel of Jesus Christ was published in the Duk-
ख्रीस्ताचें सुवर्त्तमान दक्षिणेंत आणि चीन देशांत गाजलें होतें, आणि
hun, and in China; and many Hindoos and Chinese,
बहुत हिंदू व चीन लोक आपल्या मूर्त्ती सोडून खिस्ती झाले, आणि तेव्हां-
abandoning their idols, became Christians; and ever
पासून आजपर्यंत ह्या देशांत खिस्ती होत आले.
since that time there have been Christians in these
countries.

In the year 78, of the Christian era, lived Shalivahan.
खिस्ती शकांत ७८ व्या वर्षी शालिवाहान उत्पन्न झाला.

In the year 600, bells began to be used in the churches
खिस्ती शक ६०० व्या वर्षी युरोपांतील देवळांत घंटांची वहिवाट होऊं
of Europe.
लागली.

In 622, Mohammed, in the 44th year of his age, and
खिस्ती शक ६२२ व्या वर्षी महमद आपल्या वयांतील चवेचाळीसाव्या
10th year of his ministry, fled from Mecca to Medina;
वर्षांत आणि आपल्या धर्मोपदेशांतील दाहाव्या वर्षांत आर्बस्थानांतील

and from that era, all his disciples compute time.

मकाहून मदीनास पळून गेला, आणि त्याचे शिष्य त्याच शकापासून वेळ मोजितात.

In A. D. 664, glass was invented in England.

ख्रिस्ती शक ६६४ व्या वर्षी इंग्लंडांत कांच करण्याची युक्ति काढिली गेली.

In A. D. 1000, the Moosulmans began their conquests in India.

ख्रिस्ती शक १००० व्या वर्षी मुसलमान लोक ह्या हिंदु देशांत जय पावूं लागले.

And in 1300, they began to conquer the Dukhun.

आणि १३०० व्या वर्षी ते दक्षिण देश जिंकूं लागले.

In 1114, lived Bhaskur Acharyu, the celebrated Hindoo Mathematician.

ख्रिस्ती शक १११४ व्या वर्षी भास्कर आचार्य, जो हिंदवी एक विख्यात ज्योतिषी, तो वांचला.

In 1285, spectacles were invented in Spain.

ख्रिस्ती शक १२८५ व्या वर्षी उपनेत्रांची युक्ति हिस्पानींत काढिली गेली.

About the same time the mariner's compass was invented in Europe.

त्या समयाजवळ युरोपामध्यें खलासी होका योजिला गेला.

In 1320, gold was first coined in Europe.

ख्रिस्ती शक १३२० व्या वर्षी युरोपामध्यें सोन्यावर शिक्का होऊं लागला.

In 1340, cannon and gun-powder were invented.

ख्रिस्ती शक १३४० व्या वर्षी तोफ आणि तोफेचो दारू योजिली गेली.

In 1404, hats for men were invented, in France.

ख्रिस्ती शक १४०४ व्या वर्षी फ्रांसामध्यें पुरुषांसाठीं टोप्या योजिल्या गेल्या.

In 1430, the art of printing was invented in Holland.

ख्रिस्ती शक १४३० व्या वर्षी छापण्याची युक्ति हालंडांत काढिली गेली.

In 1429, America began to be known to Europeans.
ख्रिस्ती शक १४९२ व्या वर्षी अमेरिका युरोपांतील लोकांस कळूं लागली.
In 1497, the passage from Europe to India, around the
ख्रिस्ती शक १४९७ व्या वर्षी पोर्तुगाल्की लोकानी युरोपाहून आफ्रिका खंडा-
southern cape of Africa, called the Cape of Good
चा दक्षिण कोण ज्याचें नांव केपाबगुड्होप् त्याजवरून हिंदुदेशास वाट
Hope, was discovered by the Portuguese; and here
काढिली, आणि एथें मोठा अधिकार लवकर मिळविला.
they soon obtained great power.
Previously to that period, the commerce of Europeans,
त्यापूर्वी युरोप लोकांचा व्यापार हिंदवी लोकांसीं लालसमुद्राच्या वाटेने
with the people of India, was carried on by way of the
चालत होता.
Red Sea.
In 1560, knives were first made in England.
ख्रिस्ती शक १५६० व्या वर्षी इंग्लंडांत सुऱ्या प्रथम घडल्या.
In 1600, the English East India Company was incorpor-
ख्रिस्ती शक १६०० व्या वर्षी इंग्रजी पूर्वेकडील हिंदवी मंडळी स्थापिली
ated; and now their power in this country is great.
गेली, आणि आतां ह्या देशांत त्यांचा अधिकार मोठा आहे.
In 1604, the French East India Company was incorpor-
ख्रिस्ती शक १६०४ व्या वर्षी फ्रांसी पूर्वेकडील हिंदवीमंडळी स्थापिली गेली,
ated; and in 1674, they acquired dominion in Pondi-
आणि १६७४ व्या वर्षी पंडिशेरी गांव, जें मद्रासेजवळ आहे, तेथें आणि
cherry near Madras, and afterwards in other places.
मग दुसऱ्या ठिकाणीं ते अधिकार पावले.
In 1612, the Dutch East India Company was formed, and
ख्रिस्ती शक १६१२ व्या वर्षी डच पूर्वेकडील हिंदवी मंडळी स्थापिली गेली,
they afterwards obtained great power in India.
आणि मग ते हिंदवी देशांत मोठा अधिकार पावले.

In 1616, the Danes came to this country, and acquired
ख्रिस्ती शक १६१६ व्या वर्षी देनी लोक ह्या देशास येऊन त्रिकंबर गांव,
dominion in Tranquebar, near Negapatam, and in
जें नगापट्टणाजवळ, तेथें आणि दुसऱ्या ठिकाणीं अधिकार पावले.
other places.

And the Portuguese, French, and English all still possess
आणि अद्यापि पोर्तुगाली, आणि फ्रांसी, आणि इंग्रज, ह्या सर्वांस ह्या देशांत
territory and power, in this country.
जागा आणि अधिकार आहेत.

In 1628, Shiwajee, the founder of the Murat,hee empire,
ख्रिस्ती शक १६२८ व्या वर्षी शिवाजी मराठी राज्याचा पाया घालणारा
was born.
तो जन्मला.

ABBREVIATIONS.

A. B. Bachelor of Arts.
A. M. Master of arts, before noon, or in the year of the world.
Capt. Captain.
Cant. Canticles.
Chron. Chronicles.
Com. Commissioner.
Cwt. Hundred weight.
Dr. Doctor or Debtor.
Dep. Deputy.
Do. or ditto. the same.
Eccl. Ecclesiastes.
Eng. English.
A. D. In the year of our Lord.
Bart. Baronet.
B. D. Bachelor of Divinity.
C. or Cent. an hundred.
Col. Colonel.
Chap. Chapter.
Co. Company.
Cr. Credit.
D. D. Doctor of Divinity.
Dec. December.
Deut. Deuteronomy.
E. G. for example.
Ep. Epistle.
Eph. Ephesians.

Esa. Esaias.	Ex. Example, or Exodus.
Feb. February.	Fr. France.
Gal. Galatians.	L. S. The place of the Seal.
Gen. Genesis.	Gent. Gentlemen.
Geo. George.	G. R. George, the King.
Heb. Hebrews.	Hon. Honorable.
Hund. Hundred.	Isa. Isaiah.
i. e. that is.	Id. the same.
Jan. January.	Ja. James.
Jac. Jacob.	Josh. Joshua.
K. King.	Km. Kingdom.
Kt. Knight.	L. Lord or Lady.
Lev. Leviticus.	Lieut. Lieutenant.
Math. Mathematics.	N. B. Take particular notice.
Nov. November.	No. Number.
Per cent. by the hundred.	Pet. Peter.
Phil. Philip.	P. M. Afternoon.
P. S. Postscript.	Ps. Psalm.
Q. Question, Queen.	q. d. as if he should say.
q. l. as much as you please.	Regr. Register.
Rev. Revelation, Reverend.	F. R. S. Fellow of the Royal Society.
LL. D. Doctor of Laws.	
Lond. London.	M. Marquis.
M. B. Bachelor of Medicine.	M. D. Doctor of Medicine.
Mr. Master.	Messrs. Gentlemen, Sirs.
Mrs. Mistress.	MS. Manuscript.
MSS. Manuscripts.	Mat. Matthew.
Rt. Hon. Right Honorable.	St. Saint.
Sept. September.	Serj. Serjeant.

S. T. P. Professor of Divinity.
Theo. Theophilus.
Thess. Thessalonians.
Wp. Worship.
&c. and so forth.
S. T. D. Doctor of Divinity.
Tho. Thomas.
Viz. to wit, namely.
& and.
U. S. A. United States of America.

Objection, विरुद्ध वाक्य, भडा.
In the year of our Lord, आमच्या प्रभूच्या वर्षी.
Take particular notice, चौकसीने पाहा.
Doctor of Medicine, औषधीचा ज्ञाता.
Doctor of Divinity, धर्मज्ञानाचा ज्ञाता.
Afternoon, मध्यान्हानंतरची वेळ.
Commissioner, कारभारी.
Manuscript, लेख.
Gentlemen, राजश्री.
Credit, जमा.
Deputy, कारभारी.
Postcript, पुराणालेख.

Master of arts, before noon, in the year of the world.
जो कळाविद्यांचा ज्ञाता, मध्यान्हापूर्वीची वेळ, जगाच्या उत्पत्तीच्या वर्षी.
Canticles, the name of the 22d book in the Bible.
गीतांतील गीत ह्मणजे धर्मशास्त्रांतील बाविसाव्या प्रकरणाचें नांव.
Chronicles, the name of the 13th book in the Bible.
काळकथा, धर्मशास्त्रांतील तेराव्या प्रकरणाचें नांव.
Ecclesiastes, the name of the 21st book in the Bible.
मंडळीक, ह्मणजे धर्मशास्त्रांतील एकविसाव्या प्रकरणाचें नांव.

Ephesians, the name of the 49th book in the Bible.
एफेससकर, ह्मणजे धर्मशास्त्रांतील एकुणपन्नासाव्या प्रकरणाचें नांव.
Exodus, the name of the 2d book in the Bible.
निर्घणें, धर्मशास्त्रांतील दुसऱ्या प्रकरणाचें नांव.
Galatians, the name of the 48th book in the Bible.
गालातीय, ह्मणजे धर्मशास्त्रांतील अठ्ठेचाळिसाव्या प्रकरणाचें नांव.
Genesis, the name of the first book in the Bible.
पहिलें पुस्तक, हें धर्मशास्त्रांतील प्रथम प्रकरणाचें नांव.
Hebrews, the name of the 58th book in the Bible.
इब्री, ह्मणजे धर्मशास्त्रांतील अठावन्नाव्या प्रकरणाचें नांव.
Isaiah, the name of a man, and of the 23d book in the Bi-
यशाया, एका माणसाचें नांव व धर्मशास्त्रांतील तेविसाव्या प्रकरणाचें नांव.
ble.
James, the name of a man, and of the 59th book in the
याकोब, एका माणसाचें नांव, व धर्मशास्त्रांतील एकुणसाठाव्या प्रकरणाचें
Bible.
नांव.
Joshua, the name of a man, and of the 9th book in the
यहोशवा, एका माणसाचें नांव, आणि धर्मशास्त्रांतील साहाव्या प्रकरणाचें
Bible.
नांव.
Leviticus, the name of the 3d book in the Bible.
लेवी, धर्मशास्त्रांतील तिसऱ्या प्रकरणाचें नांव.
Matthew, the name of a man, and the 40th book in the
मात्थी, एका माणसाचें नांव, आणि धर्म शास्त्रांतील चाळिसाव्या प्रकर-
Bible.
णाचें नांव.
Peter, the name of a man, and of the 60th and 61st books
पेत्रस, एका माणसाचें नांव, आणि धर्मशास्त्रांतील साठव्या प्रकरणाचें नांव.
in the Bible.

Psalms, the name of a book in the bible.
गीतें, धर्मशास्त्रांतील एक प्रकरणाचें नांव.
Revelation, the name of the last book in the Bible.
प्रगटविणें, धर्मशास्त्रांतील शेवटल्या प्रकरणाचें नांव.
Thessalonians, the name of the 52d and 53d book in the
थेस्सालनिकेकर, धर्मशास्त्रांतील बावन्नाव्या आणि त्रेपन्नाव्या प्रकरणाचें
Bible.
नांव.

The following table is taken from the standard Hindoo treatise on Architecture.

हें पुढील मान हिंदूंच्या मुख्य शिल्पी शास्त्रांतून काढिलें आहे.

8 Pŭrŭmânoo	*make*	1 Trŭsŭrāynoo.
८ परमाणु.	ह्मणजे	१ त्रसरेणु,
8 Trŭsrāynoo	——	1 Rŭthŭrāynoo or atom.
८ त्रसरेणु.	——	१ रथरेणु.
8 Rŭthŭrāynoo	——	1 Tip of a hair.
८ रथरेणु.	——	१ बालाग्र.
8 Tips of a hair	——	1 Nit.
८ बालाग्रें.	——	१ लिखा.
8 Nits	——	1 Louse.
८ लिखा.	——	१ उ.
8 Lice	——	1 Barly corn.
८ उवा.	——	१ यव.
8 Barly corns	——	1 Ungoolŭ or inch.
८ यव.	——	१ अंगूळ.
24 Ungoolā	——	1 Hât, or cubit.
२४ अंगुळें.	——	१ हस्त.

4 Hăt,	*make*	1 Dŭnd.
४ हस्त.	ह्मणजे	१ दंड.
2000 Dŭnd	——	1 Kōs.
२००० दंड.	——	१ कोस.
4 Kōs	——	1 Yōjŭnŭ.
४ कोस.	——	१ योजन.
1000 Yōjāna	——	1 Country or dăysh.
१०० योजनें.	——	१ देश.
4 Countries or dăysh	——	1 Mŭndŭl:
४ देश.	——	१ मंडळ.
100 Mŭndŭl	——	1 Khŭnd.
१०० मंडळें.	——	१ खंड.
9 Khŭndā	——	1 World.
९ खंडें.	——	१ पृथ्वी.

---

8 Barley corns make 1 Ungoolŭ, in long measure.
८ यव ज्येष्ठमान, भूमि, ग्राम, कोस, यांविषयीं एक अंगूळ.
7 Architectural.
७ यव मध्यममान, देऊळ, राजगृह, मूर्त्ती यांविषयीं एक अंगूळ.
6 Cloth, furniture, cutlery, &c.
६ यव कनिष्ठ मान, छत्र, सिंहासन, शस्त्र, यांविषयीं एक अंगूळ.

The explanation alluded to in the note on the 133*rd page.*

मेलाचें सांगणें जें १३३ व्या पृष्ठाच्या शेवटल्या ओळीवर सुचनेंत आणिलें तें हें आहे.

It is not easy to adjust the English mile to any of the Hindoo measures.
इंग्रजी मैल हिंदूच्या कोण्याहि मानांत सहज मिळत नाहीं.

Some authors have estimated the Hindoo kōs at nearly
कित्येक लिहिणाऱ्यानी हिंदूच्या कोसाचें मोजणें सुमारें दोन मैल मोजलें,
two miles, and other, at two miles and a half.
आणि दुसऱ्यानी आडीच मैल मोजलें आहे.

The most learned pundits in Bombay agree in saying, that
मुंबईंतील शिक्षित पंडिताच्या विचाराने हिंदूच्या हाताचें प्रमाण सुमारें
the Indian cubit is about equal to two English feet.
इंग्रजी दोन फुटें आहे. या हिशोबाप्रमाणें तीन मैल आणि १६०
On this calculation, 3 miles and 160 feet make one kōs.
फुटें एक कोस आहे. हें मोजणें लीलावतीच्या टिकेस सुमारें मिळतें,
this very nearly corresponds with the commentary on
ज्या ठिकाणीं ह्मटलें आहे कीं एक हिंदु अंगूळ आणि एक इंच सुमारें
the Lílawatí, where the Hindoo Ungoolŭ is said "To
बराबर आहे.
correspond nearly to an inch."

FINIS.

मुंबईमध्यें आमेरिकान मिशन छापखान्यांत छापिलें.
सन १८३६.

So

कि

Th

मुंब